SAVCI BEY
Abdullah Ziya KOZANOĞLU
BİLGE KÜLTÜR SANAT
irini
SOLİRİA denilen Silivri'den İstanbul'a gelen yol üzerindeki Diyonis hanındaki yolcuların sayısı hiçbir gün dördü geçmezdi. Pazar günlerinden başka hancının yüzünün güldüğü görülmemişti. Ayazma'nın önündeki ağaçların altında iki adam oturmuş, önlerine konan yemekleri temizlemeye çalışırken, atları da çayırda otluyor; karşıda yatan karadağın tozlu yolundan aşağı, bir öküz arabası delicesine bir hızla yuvarlanıyormuş gibi kayıyordu. Çınar altında yemek yiyen yolculardan genci, karşısında oturup ayran çanağını iki eliyle kafasına dikmiş, lıkır lıkır içen yoldaşına seslendi:
- Şu tepeden inen öküz arabasına bak Balaban! Sanki uçuyor. Bu arabanın içinde olmak ister miydin?
Balaban kafasına diktiği ayran çanağını indirdi. Artık yavaş yavaş ağarmaya yüz tutan bıyıklarını elinin tersiyle sildi.
- Birisinden kaçıyor beyim. Arkasından kovalıyorlar.
Bu sırada hancı yola doğru ilerlemiş, elini alnına koymuş, öküz arabasına bakıyordu. İğneli sopayı yiye yiye artları kan içinde kalmış iki yoksul öküz, ayaklan dolaşarak soluk soluğa arkalarındaki arabayı ancak hanın önüne kadar sürükleyebildiler.
Arabanın.dört yanına sırıklar uzatılmış, yaylı bir at arabasına benzetilmişti. Önünde iri yarı, kocaman kulakları rüzgâra yelken

açmış gibi sallanan dev yapılı bir arabacı vardı. Öküzler daha durmadan yere sıçradı. Hancıya doğru koştu. Yakasına yapıştı:
- Çabuk at! İki tane at istiyorum, diye haykırdı. Birdenbire gırtlağına sarılan bu korkunç eller altında sersemleyen hancı:
- Fakat boğuluyorum Kiryos, acıyın, diye inledi. Burası handır, at pazarı değil, bir eşeğim var, eğer işinize yararsa!..
Dev yapılı adam onu bir silkişte üç dört adım geri fırlattı. Kocaman kollarını sallayarak çevresine bakındı. Belindeki enli kılıcı baldırlarını dövüyordu. Çayırda otlayan cins atları gördü.
- Ya bunlar kimin? diye haykırdı.
Hancı, korkak gözlerini döndürerek, çınar altında yemek yiyen yolcuları gösterdi.
Dev yapılı adam, onlara doğru yürüdü. Beline el atmış, ağır ve oldukça yüklü bir kese çıkarmıştı. Yolcuların önünde durdu, keseyi yere fırlattı.
- Atlarınızı satın alıyorum. Bizim için şu anda iki at, bir Bizans hazinesi kadar değerlidir, dedi.
Attığı kesenin içinde en aşağı altmış, yetmiş Bizans altını vardı. Fakat yolcular keseye bakmak için gözlerini bile çevirmediler. Genç, kahkahalarla güldü. Kırk, kırk beş yaşlarında gözüken Balaban, yüzünü buruşturdu.
- Hayvan çobanı değiliz çorbacı, satılık atımız yoktur, dedi. Dev yapılı adam, bir şaşkına dönmüştü:
- Fakat atları isterim! diye gürledi.
Balaban'm gözleri döndü, şöyle olduğu yerde bir kere doğruldu. Sonra derin derin içini çekti:
- Haydi bas! Başının belâsını arıyorsun gibi... At yok dedik ya.
Öküz arabasından inen yolcu sabırsızlanıyordu. Artık eli enli kılıcına gitmişti. Atları satın alamayacağına aklı kesmiş, bir kere de gücünü denemek istiyordu: Onu gözden kaçırmayan genç:

- Heyyy! Babalık, indir elini kılıcından! diye bağırdı.
Fakat gene yerinden kalkmayı bile yersiz bulmuştu. Tam bu sırada öküz arabasının perdeleri kımıldadı. Beyaz üzerine işlenmiş siyah fildişi toplar kadar güzel bir Rum dilberi gözüktü. Kaşları hafifçe çatılmıştı:
- Ne oluyor Mavromati? diye sordu.
Adının Mavromati olduğu anlaşılan adam saygı ile eğildi:
- Yalnız iki at var Kiriya! Onlar da bu yolcularındır. Satmak istemiyorlar.
Genç kadın, çınar altında oturan yolcuları süzdü. Bu keskin bakışların altında, iki yolcu ellerinde olmayarak başlarını çevirdiler. Rum güzeli, bakmasını, bakınca da yakmasını biliyordu. Bu

arada arabanın geldiği yoldan bir atlının yıldırım gibi indiği gözüktü. Arkasındaki beyaz pelerini yele kanat açmış, dalgalanmış, uçuyordu. Genç kadın:
- Geliyorlar, diye haykırdı:
Mavromati denilen dev yapılı adam kılıcını kavradı, kadının önüne geçti:
- Bir şey yapamaz, diye homurdandı. Ben ölmeden bir şey yapamaz.
Yoldan gelen adam, öküz arabasının önünde atını şahlandırdı, yere sıçradı. Mavromati'ye doğru yürüdü. Burnundan soluyordu:
- Onu bize ver! diye haykırdı.
Mavromati, yan gözle yeni gelen yolcunun atına bakıyordu. Acı acı güldü:
- Hayırlı günler Apokavkos, dedi. Kerem edip atını bize kiralar mısın?
Sonra onun karşılığını beklemeden ata doğru yürüdü. Fakat Apokavkos da kılıcını çekip onun yolunu kesmişti.

- Mavromati yolumuzdan çekil! Vasileas1 on sekiz atlı ile geliyor, diye gürledi.
Mavromati de kılıcını çekmişti:
- İsterse on sekiz bin atlı gelsin. Senin karnını deşip atını alacağım... diye haykırdı.
İki Bizanslı çarpışacaklardı. Fakat onları süzen handaki iki yolcu, aralarında bir şeyler konuştular. Balaban yerinden fırladı. İkisinin arasına girdi.
- Durunuz! diye bağırdı.
Sonra, yay kaşlarını hafifçe çatmış, kalın ve renkli dudaklarını, beyaz dişleriyle ısıran Rum güzeline döndü:
- Kiriya, dedi. Efendim Savapolos diler, buyurursanız, size yardımı kendisine ün sayacaktır.
Rum güzeli, kıvrık kirpikli güzel gözlerini süzerek bu sırada ayağa kalkmış olan gence baktı.
Savapolos, bir genç kızın rüyasına girecek kadar güzel ve nur yüzlü, geniş omuzlu, keskin bakışlı bir bahadırdı. Kendisinde dağlarda gezen serseri bir kavgacıdan çok, şehirlerde büyümüş bir soylu kişi inceliği vardı. Sert adımlarla yürüdü. Rum güzelinin önünde eğildi:
- Buyruğunuzu bekliyorum, dedi.
Gerek Apokavkos, gerek Mavromati, gerekse Balaban yerlerinden bile kıpırdamamış, birbirini selâmlayan iki gence bakıyorlardı. Rum dilberi güldü. Yanağındaki gamzelerden esen kızgın bir aşk yeli, Savapolos'u yaktı:
- Oh, çok teşekkür ederim, dedi. Yalnız iki, olmazsa bir at istiyorum.
Burada Mavromati söze karıştı. Yolcuların biraz önce kendisine at vermek şu yana, üstelik terslemişlerken, şimdi güzel kızı gö-
1 Bizans İmparatorlarına Vasileas denir.

rünce hemen ayağa kalkmalarına canı sıkılmıştı. Bununla birlikte, günde başka bir kuvvet de yoktu. Çaresiz boyun eğdi:
- Bu herifin atına ben binerim. Siz yalnız bir at verin! dedi. Savapolos, adamına döndü:
- Balaban koş, senin atı getir! Mavromati'ye de gülerek:
- Ben bu adamı tutarım, siz atları alın, dedi.
Mavromati ve Balaban atlara doğru koştular. Apokavkos kılıcını ileri doğru uzattı:
- Ben adama at mı veririm bre! diye atılmak istedi. Fakat onun atılması ile birlikte genç yolcu da kılıcını sıyırmış, önüne geçmiş:

- Kıpırdama! diye haykırmıştı. Apokavkos öbür yana atıldı.
- Önümden çekil! diye homurdandı. Fakat genç Savapolos da sıçramış, gene önüne dikilmişti.
- Geri çekil! diye gürledi.
Apokavkos bir çılgına dönmüştü; sağa atılıyor, sola atılıyor, fakat bir türlü geçemiyordu. Her sıçrayışta Savapolos'un kılıcını karşısında buluyordu.
Bu sırada atlar gelmişti. Genç Rum kızı, Balaban ve Mavro-mati'nin yardımına kalmadan bir sıçrayışta atın üzerine bindi. On dakikada Apokavkos'un kılıcını zorlu bir vuruşla elinden uçuran Savapolos'la göz göze geldiler. Rum kızı cilveli bir duruşla gerdan kırdı. Bu gülüşü bile, Savapolos'u bir orduya karşı çıkaracak kadar tatlı bir güç taşıyordu.
- Hayatımı ve belki de Bizans'ın hayatını kurtardınız, çok teşekkür ederim, dedi.
Savapolos, kurtulmak için çırpınan Apokavkos'un tekrar önüne sıçrayarak karşılık verdi.
- Sizin gibi güzel bir kıza yardım edebildiğim için Hıristos'a canım kurban olsun. Fakat görüşmekliğimizin bu kadar kısa olması beni üzüyor.

Genç Rum kızı, inci dişleriyle tekrar dudaklarını ısırdı.

- Görüşmekliğimiz artık Hıristos'un keremine kalmıştır. Allah seni korusun. Allahaısmarladık, erkek adam.
Savapolos, kurtulmak için çırpınan Apokavkos'un üzerine tekrar atılarak bağırdı:
- Hiç olmazsa isminizi?
Genç Rum kızı ve Mavromati atlarını bir yıldırım gibi sürdüler. Kız, arkasına döndü:
- İsmim İrini! diye haykırdı. Elini havada sallayıp son bir teşekkür selâmı yolladı. Dağın yamacında bir hayal gibi silindi gitti. O zaman genç Savapolos, kızgınlık ve beceresizlikten kudurmuş gibi çırpınan Apokavkos'un önünden çekildi.
Apokavkos, önce atlıların arkasından birkaç adım koştu. Sonra yumruklarını sıkıp başını döverek yeniden çınarın altına geri döndü:
- Bu edepsizliğinizi kanınızla ödeyeceksiniz. Vasileas'ın muhafız alayları komutanına karşı geldiniz, kılıç çektiniz, sövdünüz, diye haykırdı.
Balaban iri bir somunu ağzına atarak öksürdü:
- Vasileas'ın muhafız alayları komutanı mı? O da kim? diye sordu.
Apokavkos bacaklarını gerdi, başını dikti, göğsünü yumrukladı.
- Ben! Ben Vasileas'ın muhafız alayları başkomutanıyım. Şimdi varenglerim geliyor,1 ikinizi de kazıklayıp ateşte kızartacağım.
Balaban, yüzünü buruşturdu, dik dik Apokavkos'u süzdü, sonra Savapolos'a döndü:
- Herifin karnı acıkmış gibi beyim, dedi. Bizi kuzu çevirir gibi şişlemek niyetinde.
Bu söz üzerine ikisi birden kahkahalarla güldüler. Sonra gene arkalarına döndüler, yemeklerini yemeye başladılar. Sanki Bizans imparatoru muhafız alayları komutanı Apokavkos diye bir adam ¦ orada bulunmuyordu.
1 Vareng diye imparatorun muhafız kıtaları erlerine denir.
PİRİNKİPİS PALEOLOGOS
B!
»İZANS İmparatorluğunun komutanı ünlü Apokavkos'un 'kızgınlık ve çaresizlik ile iki yabancının karşısında kollarını sallayarak homurdana homurdana dolaşması çok sürmedi. Tepedeki yoldan bu kez bir toz bulutu koptu. Bir atlı takımı gözüktü. Hepsinin miğferleri, mızraklarının demirleri, güneş vurdukça pırıl pırıl parlıyordu. Atlıları gören Apokavkos'un gözleri sevinçle parladı.
- İşte geldiler, diye haykırdı. Sonra kendini tutamayıp Savapolos ile Balaban'a döndü:
- İşte ünlü Andronikos Vasilepolos1 geliyorlar. Bana karşı yapmış olduğunuz terbiyesizliğin karşılığını kendilerine ödersiniz.
Savapolos, başını çevirmeyi bile yersiz bulmuştu. Yalnız Balaban, atlılara doğru baktı. Sonra, bulunduğu yerde bir hindi gibi kabarmaya başlayan Apokavkos'u yukarıdan aşağıya doğru süzdü. Ve gene önündeki yemeği yemeye başladı. Onunla konuşmaya niyetleri yoktu.
Yabancıların bu cesaretleri gerek hancının, gerek Apokavkos'un şimdiye kadar görüp işittikleri bir şey değildi. Bizans imparatorunun oğulları geliyor, onlar yerlerinden bile kıpırdamıyorlardı. Hancı, yolcuların bu cesaretini Apokavkos'un sözlerine inanmadıklarına verdi.
Atlılar hanın önüne varınca, başta Apokavkos olmak üzere, hancı ve yamakları hemen koşmuş, yerlere kadar eğilerek yolun
Vasilepolos, Vasileas adı ile anılan Bizans İmparatorunun oğlu demektir.

kenarına dizilmişlerdi, imparator Yuvanidis Paleologos'un iki oğlu Manoel ve Andronikos, en önde bulunuyorlardı. Babalarının tahtını paylaşmakta birbirlerinin gözlerini oymak için bir dakika bile düşünmeyecek olan bu iki kardeşin bakışlarında bile birbirlerine karşı olan düşmanlık sezilebilirdi. Andronikos'un kaşları çatılmıştı. Hanın avlusunu gözleriyle araştırdı. Kovaladıkları avın uçtuğunu anladı; kendilerinin oraya geldiklerini gördükleri halde yerlerinden bile kıpırdamayan iki yolcuya da gözü ilişince yüzünü büsbütün buruşturdu. Apokavkos'a döndü:
- Neredeler? diye haykırdı. Nasıl kaçırdın?
Apokavkos'un alnında, her biri bir bakla büyüklüğünde ter taneleri belirmişti. Korkusundan, sudan çıkmış uskumru yavruları gibi kuyruksokumu titriyordu.
- Yakalamıştım Vasileas! Yakalamıştım, diye kekeledi. Bu sefer Manoel'in gözleri dönmüştü:
- Yakalamıştım ne demek? diye haykırdı. Yakaladın da nereye koydun?

Apokavkos'un üzerine fenalıklar geliyor, bacakları titriyordu. Hâlâ soğukkanlılıklarını bozmayan iki yolcuyu gösterdi:
- Bunlar zorla benim atımı aldılar, kendi atlarını da verdiler, kaçırdılar, dedi. Geniş bir nefes aldı.
Manoel ve Andronikos, Apokavkos'un gösterdiği adamlara baktılar. İki yolcu hâlâ durumlarını bozmuyorlardı. Sanki onların geldiklerini görmemişlerdi. Manoel kafasını dikerek dudaklarını büktü. Arkasına dönmeyi küçüklük saydığından onlara bakarak varenglerine buyurdu:
- Şu herifleri çağırın, gelsinler.
Bir vareng, atını sürdü. Çağrılan adamların önüne geldi:
- Yüce Bizans Vasileas Kaymakamı1 bulunan efendim Manoel Paleologos sizi huzuruna çağırıyor, diye bağırdı.
1 Bizans İmparatoru Yuvanis Paleologos oğullarından Manoel'i kendisine ortak ve kaymakam yapmıştı. Andronikos'u imparator yapmak istemezdi.

Bu sözleri işittiği halde doğrudan doğruya varenge cevap vermeye tenezzül etmiyormuş gibi Savapolos, Balaban'a döndü:
- Söyle ona, efendisi benimle görüşmek istiyorsa kendisi benim huzuruma gelsin!
Balaban bu sözleri varenge sununca, yoksul korku ve şaşkınlıktan donup kaldı. Öte yandan Andronikos da vareng ile iki yolcu arasında geçen sözleri duyuyordu. Kendi adlarını yolcuların iplemediklerini görünce dayanamadı. Kırbacını elinde sıkarak o yana döndü, sert bir sesle haykırdı:
- Bana bak! Kim var orada? Eşek herif, çabuk buraya gel!
Andronikos'un bu sert buyruğunu bir general duysa korkusundan dudağı çatlardı. Fakat iki yolcu hâlâ istiflerini bozmayı yersiz buluyorlardı. Balaban, bıyıklarını sildi, varenge döndü, yüksek bir sesle:
- Efendin galiba seni çağırıyor, dedi.
Şımarık, terbiyesiz yolcuları haklamak kaygusuyla Andronikos atını ökçeledi, sürdü. Savapolos'un önünde durdu. İki genç, birbirlerini süzdüler. Andronikos'un gözlerinden ateş fışkırıyor-du:
- Ayağa kalk köpek! diye bağırdı.
Bu sözü işiten genç yolcu, öyle çabuk yerinden fırladı ki, birdenbire bir saldırıya uğrayacağını sanan Andronikos atını geri tepti, irkildi. Varengler, kılıçlarını çektiler. Ortalık birbirine girdi. İşin kötü bir yola döküldüğünü gören hancı, ortadan kaçtı. Varengle-rin önünde Apokavkos ileri atıldı. Fakat bu panik çok sürmedi. Genç yolcu başka hiçbir şey yapmadığından Adronikos'un emrini bekleyen varengler, kavgaya giremediler. Yeteri kadar cesur olan Andronikos'un bütün kanı tepesine çıkmış, yüzü henüz kızarmış bir İstakoz gibi kıpkırmızı kesilmişti. Kırbacını sıkan parmaklan, sinirli kavrayışlarla durmadan oynuyordu.
- İleri gel! Adın ne? Kimin oğlusun? diye haykırdı.
Savapolos,, hâlâ titremiyordu. Karşılıklı sözlerinde biraz alay kokusu bile vardı, ilerledi:

- Niçin kızardınız? Anlamıyorum, dedi. Ben adımı ve kendimi tanıtmak istemiyordum. Arkanızdaki atlılara mı güveniyorsunuz da ille adımı öğrenmek istiyorsunuz?
Karşısındakinin soğukkanlılığı karşısında kendi kızgınlığının çok çirkin bir gösteriye yer açtığını sezen Andronikos ileri atılmak üzere olan Apokavkos'u bir emriyle yerinde durdurttu. Sonra sert, fakat ağır bir sesle buyurdu:
- Bizan İmparatorluğuna karşı baş kaldıran, üstelik Bizanslıları birbirine düşürüp kan döktüren bir kadını kaçırtmışsın da... Bunun hesabını vereceksin.
Savapolos:
- Ben yalnız bir kadına yardım için atımı verdim, dedi. Bu kadını tanımadığım gibi niçin kaçtığını da bilmiyordum. Bilerek yapmadım.
Andronikos kendini tutamadı, kamçılı elini havaya kaldırdı:
- Bizans İmparatorluğunda bize sorulmadan hiçbir şey verilip alınamaz. Siz terbiyesiz ve kendini bilmeyen bir serserisiniz; kılıçlarınızı şimdi veriniz, diye haykırdı.
Sonra bulunduğu yerde, avının üzerine atılmak üzere sahibinden buyruk bekleyen cins bir tazı gibi bacaklarını germiş, kulaklarını dikmiş, burun deliklerini kabartmış olan Apokavkos'a döndü:
- Bu edepsizin kılıcını al ve kendisini bağla!

Yaydan kurtulmuş bir ok hızıyla Apokavkos ileri atıldı. Az önce karşılaştığı Savapolos'un, öyle Andronikos'un emriyle değil, gök yarılıp da boşalsa bile, vuruşmadan kılıcını vermeyecek kadar kabadayı olduğunu denemişti. Onu, yerinden kıpırdamaya kalmadan üzerine atılmak, yaralamak ve yakalamak istemişti. Fakat Apokavkos'un kafası ilerde, yumruklan havada, balyemez topundan fırlayan bir gülle gibi atıldığını gören Balaban, istifini bozmadan sağ ayağını ileri doğru uzatıverdi. Dev yapılı Apokavkos, bu bacağa takıldı, yüzükoyun, bütün ünü ve ağırlığıyla birlikte yere serildi. Savapolos da atıldı, yerinden doğrulmak isteyen Apokavkos'un sağ elini büktü. Sayın başkomutan, canının acısından bö-

gürdü. Yüzü buruştu, dizleri üzerine doğrulmak istedi, kıvranmaya başladı. Manoel ve Andronikos hayatlarında ilk kez babalarının koruyucu alayları başkomutanına, önünde diz çöktüren bir yabancı ile karşılaşıyorlardı. Manoel:
"Yaman bir adam!., babam görse saraya alırdı!" diye aklından geçirdi. Andronikos'un gözleri parladı:
"Cesur ve güçlü bir arkadaş!.. Beraber olursam babamın tahtı benimdir. Manoel'i öldürebilecek ve Bizans tahtını bana verecek tek adam!" diye düşündü. İki kardeşin .bu düşünceleri birbirine ters olmakla beraber, Savapolos'un yaşaması gerektiği noktasında birleştiğinden, hemen hemen denk sayılabilirdi. Savapolos, Apokavkos'un kolunu büküp diz çöktürdükten sonra Andronikos'a döndü, gözlerini büzdü:
- Bizim bileğimiz kesilmeden, kılıcımız alınamaz, dedi. Ve sayın başkomutanı öyle bir itiş itti ki, dört katır iriliğindeki Apokavkos, dört adım geri sendeledi. Arka üstü tekrar yere çöktü. Artık bir daha kalkmak istemeyecekti. O zaman iki kardeş ile, ellerini beline dayayıp, bacaklarını geren kendini beğenmiş yolcu, karşı karşıya kaldılar. Her üçü de birbirlerini süzüyorlardı. Fakat bu sessizliği gene genç yolcu bozdu. Sesi gür ve hiç titremeden çıkıyordu:
- Kılıcımın alınması için verdiğiniz buyruk yerine getirilemedi, dedi. Kerem edip atınızdan ininiz, yahut ben atıma bineyim de şu işi temizleyelim.
Bu açık bir meydan okuma idi.
Andronikos ne kadar cesur olursa olsun, gene bir Bizanslı idi. O da her Bizanslı gibi eğlence, har vurup harman savurma, entrika, ayaklanmalar ve ahlâksızlıklar kaynağı olan Bizans'ta büyüdüğünden canını pek kolay kolay ortaya koyamazdı. Kendisine meydan okuyan bu gençle vuruşmaktansa, bir gece vakti yolunu bekleyip arkasından hançerlemeyi, yahut adamlarına buyurup gizlice öldürmeyi daha doğru ve daha kurnazca bir iş sayardı. Hafifçe sararan yüzünü zorla gülmek için buruşturdu. Öksürür gibi cevap verdi:

- Ben Bizans İmparatoru Yuanidis Paleologos'un oğluyum. Benimle dövüşecek olan adamın benimle denk olması gerektir.
Bu sözlerden açık bir yüksekten atışın altında kapalı bir korku gizli idi. Fakat Savapolos bu korkuyu sezmemiş gibi kendini tanıttı:
- Bana da Savcı Bey derler. Diyarı Rum'da Savapolos Savcı diye anılırım. Babam Türk Sultanı Murat Bey'dir. Adım ve namım herhalde prensliğinizden ve babanızın namından geri kalmasa gerek!
. Eğer Hazreti İsa yeryüzüne ineceği günü seçip o dakikada Di-yonis hanının önündeki çayırlığa inse, ancak bu kadar büyük bir şaşkınlık doğurabilirdi. Andronikos:
- Savcı Bey! diye kekeledi.
Manoel ismini bile işitse üç gün, üç gece korkusunda uyuya-mayacağı Murat Bey'in oğlu ile karşılaşmanın verdiği heyecan altında titremeye başladı. Varengler ise "Türk" kelimesinden yılmış olduklarından:
"Yeniçeriler şimdi meydana çıkıverse acaba hangi yoldan kaçmak daha uygun olur?" diye çevrelerine bakmaya başlamışlardı.
Bu korku ve şaşkınlığın en zorlusu hâlâ kasıldığı yerde yatan zavallı Apokavkos'un kafasının içinde çakmıştı. Murat Bey'in oğlu Savcı Bey'e1 kılıcıyla saldırmak gibi bir deliliğe kalkıştığını düşündükçe yoksulun içine fenalıklar geliyordu. Fakat bu şaşkınlıklar arasında ilk önce kendisine gelen gene Andronikos oldu. Murat Bev'in oğlu Savcı Bey'le arkadaş ve dost olmanın değerini bilen Atıdronikos, biraz önce kızgınlıkla söylediklerini, hattâ Savcı Bey'den işittiği ağır sözleri de yaladı, yuttu, unuttu. Yüzünde büyük bir sevinç izi belirmişti. Hemen atından yere sıçradı, Savcı Bey'e doğru koştu, iki elini sıktı.

- Safa geldiniz, Bizans'ı sevindirdiniz. Bizim konuğumuzsu-n\:z. Önce kendinizi bildirmediğiniz için size karşı saygıda eksik kaldık; noş görün! diye haykırdı.
1 Savtı Bev* yüncü Osmanlı padişahı Murat Hüdâvendigâr'ın oğludur.

Manoel de kardeşinin gösterdiği pişkinliğe kızmış olmakla beraber, ondan önce davranıp Savcı Bey'in kalbini, dostluğunu kazanamadığına canı sıkılmıştı. Bir gün Savı Bey babası Murat Bey'in yerine Türklerin başına geçerse, Bizans İmparatorluğuna da kendi sevdiği kimseyi getirecekti1. Hemen atından indi, Savcı Bey'e doğru yürüdü. Yüzünde sahneye yeni çıkan acemi aktörler gibi takma bir sevinç maskesi olduğu belli olan soğuk bir sırıtışın izleri gözüküyordu. Andronikos, Manoel'i tanıtmak zorunda kaldı.
- Kardeşim Manoel Paleologos!
1 O zamanlar Bizans İmparatorlarının seçilmesinde, düşmanlarına karşı korunmasında Türklerin çok yardımı olurdu.
ÖLÜLER MAĞARASI
PİRİNKİPİSİS (Büyükada) adasının kıyılarına bir sandal yanaştı. İçinden iki kişi atlayıp sandalı kumsala çektiler. Ay henüz Kayışdağı'nın arkasından doğuyor, çevresine tatlı bir ışık yayıyordu. Bu ışığın yardımıyla adadaki binaları görebilen yolculardan biri:
- Kamarya1 manastırını görebiliyor musun Balaban? diye sordu.
Balaban, efendisi Savcı Bey'e biraz ötedeki büyük bir kuleyi gösterdi:
- Evet beyim. Bugün yerini iyice belledim. Ünlü Bizans impa-ratoriçesi İrini'nin manastırı budur. Şimdi içinde kimseler bulun-muyormuş. Rumlar İrini'nin manastır içinde dolaştığını, yanında birçok cinlerin, cadıların da bulunduğunu sandıklarından manastıra pek yanaşmıyorlar.
Savcı Bey, güldü:
- Rumların cadı sandıkları kimseler bizim gibi Vasilisya İrini'nin gömüsünü aramaya gelen açıkgözlerdir.
Balaban, başını salladı:
1 "Kamarya" hücre demektir. Kamarya manastırlarının yıkıntısı Büyükada'da Maden'de hâlâ gözüküyor. Savcı Bey'le Balaban bu manastırı arıyorlar.

- Eğer bizden önce gelenler varsa gömünün yerinde şimdi yeller esiyordur. Bulup çıkarmışlardır.
Savcı Bey, manastıra doğru yürüdü.
- Hiç sanmam, dedi. Vasilisya İrini mallarını öyle bir yere gömmüştür ki, onu biz bile belki güç bulacağız.
Sustular, manastıra giden yolda kimseler gözükmüyordu. Çok çabuk yürüdükleri için az sonra Kamarya manastırının gölgeleri altına girmişlerdi. Balaban:
- İşte geldik, dedi. Fakat kalenin mazgallarında, her gece dolaştığı söylenen Vasilisya'nın hayalinden iz yok.
- Şimdi biz içeriye girince Adalılar gene cadıları görmüş olacaklar.
Manastırın önünde ufak bir ayazma vardı. Fakat bunun kuyusu çoktan kurumuş, ağaçları devrilmiş, bahçeyi yabanî otlar sarmıştı. Savcı Bey'le Balaban, manastırın demir kapısının önüne geldiler. Balaban kapıyı birkaç kere omuzladı.
- Kilidi sağlam, dedi. Yerinden bile kıpırdamıyor. Başka bir yerden girelim.
Savcı Bey, omuzlarını silkti:
- İstemez. Şimdi ben açarım.
Gitti, bahçedeki mezar taşlarından birini omuzuna almış geldi. Mermer taşın, demir çemberli kapıya çarpmasından doğan boğuk bir ses işitildi. Demir çemberler büküldü, çivileri fırladı. Tahtaları çatlayan kapı açıldı. Bulundukları yerden hiçbir şey görmüyorlardı. Manastırın açılan kapısının arkasında, zifirî bir karanlıktan başka hiçbir şey gözükmüyordu. Savcı Bey, Balabana:
- Şu çırayı yak, dedi.
Balaban, belindeki kuşağın arasından çırayı çıkardı, yaktı. Ölü bir ışık manastırın avlusunu aydınlattı. Geniş mermerlerle kaplı bir yer, duvarlarından sular sızıyordu. Işığı gören birkaç kuş kanat çırparak kaçıştılar. Savcı Bey'le Balaban, birbirlerinin nefes aldıklarını duydular. Çıt bile yoktu. Savcı Bey:

- Girelim, dedi.

Elindeki çırayı ileriye doğru tutan Balaban, avluya doğru yürüdü. Yerler yosun tutmuş kayıyordu. Kapı, yerler, duvarlar buraya kimsenin girmediğini, yıllardan beri öylece, boş kalmış olduğunu gösteriyordu. Balaban sağı, solu kokladi:
- Burası çok fena kokuyor beyim, dedi.
- Ne gibi?
- Ne gibi oacak beyim, ölü kokuyor.
- Vasilisya İrini kaç yüz yıldır burada yatıyor. Elbet kokacak. ..
Balaban birdenbire durdu, başını ileri uzattı:
- Bir ses duydunuz mu beyim? dedi.
- Hayır.
- Bana, birisi yürüyormuş gibi geldi.
- Bir fare kaçmıştır.
- Bir kapağın yere düşerken çıkardığı sese benzer bir ses duydum.
Savcı Bey, alay etti.
- Balaban, galiba korkuyorsun? Gözünde hayaletler gözükmeye başladı.
Balaban başını salladı:
- Hayır, korkmak değil beyim. Ne olur, ne olmaz...
- Ne olabilir?
- Birisi yolumuzu keser...
- Haydi canım. Buraya girmek kimin aklına gelir? İşte geldik bile.
Merdiven bitmiş, önlerinde bir kapı belirmişti. Savcı Bey:
- Tam ihtiyarın bize anlattığı gibi her şey doğru çıkıyor, dedi. Allah vere de gömü de anlattığı yerde hâlâ bizi bekleyip dursa...

Kapıyı ittiler, paslı bir vida gıcırdadı, kapı ağır ağır açıldı. Balaban, çırayı ileri uzattı. Mağaranın içi aydınlandı. Bu sefer ikisi de kaçan bir ayak sesi işittiler, yere düşen bir taş parçasını gördüler. Balaban'ın tüyleri diken diken olmuştu.
- Duydunuz mu? dedi.
Savcı Bey, titrememeye çalışan bir sesle:
- Evet, dedi. Fakat bu, bir sincaptı.
Sesi o kadar boğuk çıkmıştı ki, ikici de titrediler, sustular. Balaban, ileri doğru yürüdü. Bu korkunç sessizliği bozmak için çırayı havaya kaldırdı. Dört bir yanı araştırdı.
Mağaranın tam ortasında büyük bir mezar vardı. Üzerindeki örtüler ve sandukası parça parça olmuştu. Yerde bir ölü kafası, kemikler gözüküyordu. Savcı Bey titrek Bir sesle:
- Vasilisya İrini'nin mezarı, dedi. Soymuşlar...
İkisi de sandukaya, yerdeki kemiklere korku ile bakıyorlardı. Ağır bir ölü kokusu, donuk bir ışık!.. Elleri titreyen, tüyleri ürper-miş iki adam. Savcı Bey silkindi:
- Gülünç gülünç durmanın yeri var mı? İşte her şey ihtiyar büyücünün anlattığı gibi... Gömüyü almaya bakalım.
Balaban'ın alnında soğukter damlaları belirmişti:
- Gündüz gelseydik, diye kekeledi. Savcı Bey:
- Ey! Korkuyorsan çık git! Sersem sersem konuşup benim de aklımı dağıtma! dedi.
Balaban, korkuyordu. Bizans şehrinde tek başına gezmeye, meyhanelerde, hanlarda, savaş alanlarında kavga etmeye, dövüşmeye korkmayan Balaban, bu ölü kemikleri karşısında, bu karanlıklar içinde korkuyordu. Fakat Savcı Bey'i bırakıp da gidemezdi de. Hem Savcı Bey, mezarın başına oturmuş gömünün yerini aramaya başlamıştı bile. Balaban, onun başucumda duruyor, çıra ile görmek istediği yerleri aydınlatıyordu. Savcı Bsy, çok dalgın ve telâşlı idi. Koynundan bir kâğıt çıkarmış, üzerindeki çizgilere baka-

rak eğiliyor, kalkıyor, mezarın kovuklarını karıştırıyordu. İkisi de hiçbir şey konuşmuyorlardı. Bu ölü kemikleri dolu olan mağarada kendi nefeslerinden başka bir şey işitmiyorlardı. Arada bir Savcı Bey, yerdeki kemiklere basıyor. İrini'nin kemikleri çıtır çıtır kırılıyordu.
Bu araştırma çok sürmüştü. Her ikisinin de terden vücutları sırsıklam olmuştu. Sonunda Savcı Bey bir taş oynattı, önünden bir kovuk açıldı.
- Buldum, diye haykırdı.

Fakat aynı zamanda soğuk bir rüzgâr esti, çıra söndü. Kuru bir el Savcı Beyin gırtlağına yapıştı. Balaban da soğuk bir çeliğin gırtlağına değdiğini ve ensesinden çekildiğini duydu. Rumca bir ses emretti:
- Kıpırdamayınız!..
b:
VASİLİSYA İRİNİ'NİN HAZİNELERİ
l OĞAZINA değen çeliğin soğukluğu, ensesini sıkan ölü 'gibi kuru bir kemiğin değişi yoksul Balaban'da kıpırdanacak güç bırakmamıştı.
Fakat Savcı Bey, cesur olduğu kadar da kuvvetli ve çabuk kavrayışlı bir kabadayı idi. Gırtlağına yapışan elin, kendileri gibi bir insan eli olduğunu; cin, cadı ve peri gibi gökten gelme yaratıklarla ilgili olmadığını anlamıştı. Sol kolunun bütün hızıyla, yapışan kolun ortasına zorlu bir dirsek indirdi. Silkindi, aynı zamanda da sağ yumruğunu karanlıkta seçebildiği kafanın suratına yapıştırdı. Dirseği gırtlağına yapışan eli havaya fırlatmış, yumruğu da karşısındakini yere yuvarlamıştı. Boğazlanmak üzere olan dana sesi gibi boğuk bir hırıltı işitti. Savcı Bey'in dövüştüğünü anlayıp coşan Balaban da birdenbire geri çekildiğinden hançerin gırtlağına saplanmasından kurtuldu, arkasıyla duvar arasında göremediği yağısını ezdi. Silkindi, kılıcı elinde öne fırladı. Vasilisya'nın tabutuna dayandı. Yanında da Savcı Bey duruyordu. O da kılıcını çekmiş ve arkasını tabuta dayamıştı. İkisi de burunlarından soluyorlardı. Onları yakalamak isteyenler güçlerinin, cesaretlerinin derecesini kestiremedik-lerinden ellerinden kaçırmışlardı. İki arkadaş bu korkunç mağarada, kanlı gözleriyle çevrelerini süzüyor, karanlıkları delmeye çalışıyorlardı. İkinci saldırış nereden olacak? Fakat düşündükleri gibi ikinci bir baskınla karşılaşmadı-

lar... Yağılan onların gücünü kavramış, karanlık içinde başka bir plân kurmak için geri çekilmiş olacaklardı. Birkaç taş daha düştü. Korkunç bir sessizlik... Sonra arkasından birdenbire parlayan bir alev.
Mağaranın içi birdenbire gündüz gibi olmuştu. Balaban'la Savcı Bey, gözlerini yumdular. Tekrar açtıkları zaman mağaranın içinde miğferleri parlayan altı Bizans askerinin durduğunu gördüler. En önlerinde de yüzü hafifçe sararmış bir genç duruyordu. Savcı Bey'i görünce:
- Savcı Bey!., diye haykırdı. Savcı Bey de aynı zamanda:
- Andronikos Paleologos, demişti.
Karşılarındaki, Bizans imparatorunun oğlu Andronikos Paleologos idi.
Diyonis hanında karşılaştıkları zaman İmparator Yuvanis Pa-leologos'un oğulları çok rica ettikleri halde Savcı Bey affını istemiş:
"Pek zorlu işlerim var, müsaadenizi rica ederim." diyerek onlardan ayrılmıştı. Şimdi ise Savcı Bey'in "pek zorlu" dediği işin ne olduğu anlaşılıyordu.
İki genç, birbirlerini süzdüler. Andronikos Paleologos şaşkınlıktan söze nasıl başlayacağını kestiremiyordu. Fakat Savcı Bey, onu görür görmez, kılıcını aşağı indirdi. Yüzünde alay etmek istediğini gösterir çizgiler olduğu halde öksürdü:
- Hım!.. Demek ünlü Bizans vasileasının oğlu Pirinkipis Andronikos Paleologos1 artık kadın avcılığından vazgeçtiler. Kendilerini mezarlar içinde bir sansar gibi ölüleri didiklerken görüyorum.
Kuvvet, Andronikos'ta idi. Şöyle bir çevresine bakındı. Kendisini kuvvetli görünce o da işi alaya vurdu:
- Burada bulunmaklığımız, atalarımızdan ünlü bir Vasilis-ya'nın mezarını görmek isteğinden doğuyor. Ya sizinki?
Andronikos sustu. Savcı Bey, onun sözünü tekrarladı:
İ Pirinkıpib. Prens demektir.

- Ey! Sözün sonu gelsin. Ya bizimki?..
- Siz ölüleri didikleyerek gömü peşinde koşan sansarlarsınız.
- O! O! doğrusu sözleriniz biraz ağır kaçtı. Fakat düşününüz ki, ana yönünden sizinle akrabayım. Vasilisya İrini size ne kadar yakın ise bize de aynı derecede yakındır. Ben de sultan ninemin anıtını ziyarete geldim.
Savcı Bey, Andronikos'a baktı. İmparatorun oğlu susuyor, ufacık gözleriyle çevresini araştırıyor, Savcı Bey'in buraya girmesindeki sebebi bulmaya çalışıyordu.
Savcı Bey, onun bakındığını görünce sordu:

- Bir zorunuz var gibi görünüyor aziz kardeşim? Acaba yardımda bulunabilir miyim?
Andronikos ona baktı. Donuk ve biraz da tok bir sesle.
- Ne gibi? diye sordu.
- Bir şey öğrenmek istiyor gibi bir haliniz var da. Belki alda-nıyorum...
- Hayır, aldanmıyorsunuz. Öğrenmek istediğim bir şey var.
- Nedir?
- Sizin burada ne aradığınız?
- Aman dostum, bunu her budala bilir. Bu gece vakti iki kimse böyle bir mezar başında karşılaşır da birbirlerinden haberleri olmazsa elbette tek bir şey arıyorlardır.
-Yani?!..
- Yanisi, manisi şu ki, siz burada ne arıyorsanız, ben kulunuz da aynı şeyi arıyorum.
- Fakat bu olamaz.
- Dünyada olmayacak bir şey yoktur. Hattâ bir gün Bizans'a Vasileas bile olabilirsiniz. Bu gece ayın on yedisi değil mi?
- Evet!?
- Aldanmıyorsam vakit de gece yarısına yaklaşıyor!?

Andronikos'un alnında soğuk ter damlaları belirmişti.
- Evet, siz her şeyi biliyorsunuz, diye kekeledi. Savcı Bey, donuk sesiyle emretti:
- Şu yanan Rum ateşini söndürsünler, mezarlarda yatanları bu ışık tedirgin ediyor.
Andronikos, hiç düşünmeden buyurdu. Adamları koştular, ateşin üstüne toprak attılar. Ortalık tekrar zifirî karanlık oldu. O zaman hep birden korku ve şaşkınlıkla mezarın üstündeki bir oyuktan içeri ışık girdiğini gördüler. Bu ayın ışığı idi. Ay ışığı İmparatoriçe İrini'nin mezarının üzerindeki yuvarlak bir yeri aydınlatıyordu. Savcı Bey, kılıcının ucuyla ay ışığını gösterip konuştu. Sesi boğuk çıkıyor, bu karanlık bodrumda korkunç tepkiler yaratıyordu:
- İşte ay ışığı, bana ihtiyar büyücünün ve size de kim bilir kimin söylediği gibi yılda bir defa hazinenin bulunduğu yeri aydınlatıyor. Henüz gece yarısı olmadığından ışık oyuğun biraz solunda-dır. Fakat ben... Gömünün yerini buldum.
Kılıcıyla biraz önce bulduğu oyuğu karıştırdı:
- İşte gömünün yeri!..
Balaban, Andronikos ve askerler ellerinde olmayarak iki adım yürüdüler. Hepsi hazineyi bir an önce görmek istiyorlardı. Fakat Savcı Bey'in kılıcı parladı, geniş bir kavis çevirdi:
- Herkes olduğu yerde dursun! Acele yok! Kuruntunuz şimdi çözülecek.
Sonra Andronikos'a döndü:
- Kerem edip siz de emrediniz. Rum ateşinden yeniden yaksınlar, şimdi göreceğimiz şey için böyle bir ateş çok yararlı olacak bize.
Andronikos, adamlarına emretti. Ateş birdenbire parladı. Mağaranın içi gündüz gibi oldu. Savcı Bey, mezarın altındaki oyuğa enildi, baktı. Yüzünü buruşturdu, doğruldu:
- Çok yazık, içinde sümüklüböcek kabuğundan başka bir şey yok! Bizaen önce ellemişler, dedi.

Sonra deliğin önünden çekildi:
- Buyurun, bakın!
Andronikos koştu. Oyuğun başına geldi, içine baktı. Kolunu sokup karıştırdı. Titrek eliyle oyuğun çevresindeki taşları yokladı. Durumundan hazinenin yok olduğuna inanmak istemediği anlaşılıyordu. Sonunda bu aramadan hiçbir iş çıkmayacağına aklı kesti. Elinin tersiyle alnında biriken terleri silerek mırıldandı:
- Çalmışlar.
Savcı Bey, yan gözle ona bakıyordu.
- Çalmışlar mı dediniz? Ağır bir söz, çalmamışlar... bizden daha açıkgöz davranıp hazineyi kaldırmışlar.
- Fakat bu benim malım idi.
- Sizin malınız mı, neye?
- Ben Vasilisya İrini'nin oğluyum.
- Acayip, sizden başka Vasilisya İrini'nin oğlu, kızı ve kendisi bulunduğunu ne için düşünmüyorsunuz?
Andronikos'un canı sıkılmıştı. Dişlerini gıcırdatarak Savcı Bey'e döndü:
- Fakat herhalde sizin hiçbir hakkınız yoktu.

- Söyledim ya, ben ana yolundan akrabanız sayılırım. Üvey kardeşinizim yahu.
Andronikos yumruklarını sıktı:
- Uğursuz bir kardeş. Her yerde önüme çıkıyor, benim işlerimi bozuyorsunuz. Eğer bugün siz buraya gelmeseydiniz ben hazineyi bulacaktım.
- Yersiz kızgınlık dostum. Önce ben buraya gelmeseydim gene siz hazineyi bulamayacaktınız. Onu bizden çok daha önce kaldırmışlar. Hem buraya gelip şu oyuğu bulmakla sizi hazineyi aramaktan kurtardım. Boşu boşuna harcayacak saatiniz olmasa gerek.
- Fakat sizin ikide bir önüme çıkmanızı artık istemiyorum.

- Ben de sizinle aynı düşüncedeyim sayın üvey kardeşim. Fakat kötü bir zincir sonumuzu birbirimize bağlamış ki, böyle mezar kovuklarında bile karşılaşıyoruz.
Sustular. Andronikos, Savcı Bey'in sözle de yenilemeyecek kadar çenesi kuvvetli olduğunu anlamıştı. Savcı Bey de artık orada yapılacak bir işleri kalmadığını anladığından kılıcını kınına itti. İndikleri merdivene doğru yürüdü:
- Gidiyorum dostum! Hoşça kalınız...
Andronikos yerinden fırladı. Belki de Savcı Bey'i yakalayacaktı.
Onu orada öldürtebilirdi. Fakat eline ne geçecekti? Hiç!
Esir etse babası Vasileas olduğundan bu esirin kendisine kötülüğü dokunacaktı. Bütün bu düşünceler kafasından bir şimşek hızıyla geçti.
- Uğurlar olsun, fakat unutmayınız ki, hayatınızı ikinci defa olarak size bağışlıyorum.
Savcı Bey acı acı güldü, omuzlarını silkti:
- Hayatımı siz değil, alın yazım bana bağışlıyor. Hemen Tanrı üçüncü bir defa hayatımın, sizin elinizde bağışlanmasından beni korusun... Bununla beraber, Türklerin hiçbir iyiliğin altında kalmak istemeyecek kadar kendini beğenmiş ve dostlarına imparatorluk tacı verebilecek kadar güçlü   dostluklara bağlı olduklarını unutmayınız sayın üvey kardeşim, dedi. Yürüdü.

İRİNİ KANTAKUZİNOS

QAVCI Bey, Balaban'a döndü:
- Tuğcu, dedi. Yüzünden öyle anlıyorum ki, canın sıkılıyor. Gam çekme. Burası öyle bir yer ki, ikinci güne kalmaz bizi eğlendirecek yeni bir şey çıkıverir.
- Yok beyim, canımın sıkıldığı şu gömüyü başkasının bulmasıdır. Kimbilir içinde ne vardı?
- Gömünün sahibi Vasilisya İrini, hazinesini toplamak için yıllarca uğraşmıştı. Önce imparator bulunan oğlunun uyku uyurken gözlerini erittirdi. Oğlu Konstantin anasına lanet okuyarak günlerce yemedi, içmedi. Oğlunun yerine geçen Vasilisya İrini, halkı ezdi. Vergileri çoğalttı, bu vergilerin yerinde alındığını halka göstermek için yersiz uğraşlara girdi. Zamanının en büyük hükümdarı oldu. Fakat Bizans halkı Türk halkına benzemez. Bizim gibi durup da son demde değil, birdenbire ilk fırsatta parlarlar. Başlarındakilerin ufacık bir yanlış ayak atması; kendilerini unutup vergileri çoğaltması, şehirde büyük bir ayaklanma doğurur. Ve o padişahın kafası hemen ezilir. Bu sebepten Vasilisya'nın ünü, memleketi büyütmesi Bizanslıları kandırmadı. Vasilisya Marmara kıyılarında vergilerin yerinde alındığını halka göstermek için yersiz uğraşlara girdi. Eluter[1] sarayında keyif çatarken İstanbul'da Nisefor isminde başka birisini
1   Eluter sarayı Kalamış sahillerinde idi.

tahta çıkarıp imparator yaptılar. Yeni imparator hazinelerinin yerini sordu. İrini hazinelerinin çoğunu saklayarak ufak tefek parçalarını verdi. Saçlarını keserek kendisini Pirinkipis'teki kendi manastırına kapadılar. Oradan da Midilli'ye gönderdiler. Midilli'de açlıktan, yoksulluktan sürünerek öldü. Getirip ölüsünü, geçen gece girdiğimiz manastıra gömdüler. Hazineleri; Vasilisya daha önce oraya gömmüş ve gizli yerini günahlarını Hıristos'a affettirmesi şartıyla Patrik Traziyas'a bildirmişti. Bizim aradığımız işte bu gömü idi.
Balaban ile Savcı Bey, gömü hikâyesine dalmış, nereye gittiklerine pek bakmamışlardı. Şimdi hikâye bitip de çevrelerine bakınca Savcı Bey sordu:
- Nereye gideceğiz Tuğcu!
- Siz nereyi hoş görürseniz beyim. Bu gece vaktinde nereye gidebiliriz?
- Bir hana gidelim. Şurada, sağda bir meydan olacak, oradan Valans[1] kemerine geçeriz. Kemerin dibinde büyük bir han vardır, sessizce bir yerdir.
Yürüdüler; Beyazıt meydanını geçtiler. Bozdoğan kemerine bitişik olan hanın önüne geldiler. Sokaklar göz gözü görmeyecek kadar karanlıktı. Savcı Bey, hanın kapısını vurdu. Demir tokmağın boğuk sesi hanın avlusunda uğuldadı. Bir köpek havladı. Homur-dana homurdana

yaklaşan hancının ayak sesi duyuldu. Kapının sürgüsü açıldı. Hancı elindeki feneri Savcı Bey'in yüzüne tuttu, bir müddet baktı. Sonra yüzünde bir sevinç dalgası esti, tanımıştı.
- Oooo!.. Hoşgörün kahraman, tanıyamadım, dedi.
Saygı ile eğilerek kapının önünden çekildi. İki yolcu avluya girdiler. Avlunun sonunda atlar için ahırlar vardı. Üst kata çıkmak için dışarıdan bir merdiven yapılmıştı. Bulundukları yerden üst kata çepeçevre dolanan bir balkon gözüküyordu. Odalar bu balkona açılıyordu. Hancı onları yanmakta olan ocağın başına götürdü. Savcı Bey kılıcını çıkardı. Duvardaki çiviye astı. Balaban ile hancı önüne bir masa çektiler. Daha yeni oturmuşlardı ki, balkona çı-
1 Şehzâdebaşında caddeyi kesen Bozdoğan kemeri.

kan kapılardan biri açıldı. İki yolcu merdivenden aşağı inmeye başladılar. Fakat önde gidenin bir kadın olduğu Savcı Bey'in gözünden kaçmadı.
Arkadan gelen iri boylu adam ise kendilerine hiç de yabancı değildi. Bu Silivri yolunda kurtardıkları güzel kadının adamı idi. Fakat onlar kendilerini görmemişler, kapıya doğru yürüyorlardı. Hancı da kapıya doğru koşmuştu. Savcı Bey, alaylı bir sesle öksü-rüp haykırdı:
- Sayın Kiryos Mavromati, bizden kiraladıkları beygiri acaba nerede çatlattılar?
İri boylu adam, adının söylendiğini işitince, birdenbire durakladı; eli kılıcına gitmişti. Ağır ağır geri döndü. Savcı Bey'le göz göze geldiler. Aynı zamanda kadın da geri dönmüştü. Bu, Silivri'de adının İrini olduğunu söyleyen kadındı. Mavromati, boğuk bir sesle:
- Savapolos, diye haykırdı.
Genç kadının güzel gözleri parlamıştı. Savcı Bey'i gördüğüne sevindiği belli idi:
- Oh! Siz miydiniz? diye onlara doğru yürüdü. Savcı Bey ayağa kalktı, saygı ile eğildi:
- Miskin kulunuzum efendim, dedi.
O da iki adım ilerledi. İrini ile Savcı Bey karşı karşıya gelmiş oldular. Birinin arkasında Mavromati, diğerinin arkasında da Tuğcu Balaban duruyordu.
İrini'nin yüzü gülüyordu:
- Geçen gün size teşekküre bile vakit bulamadan ayrılmak zorunda kaldığım için suçumu bağışlayın, dedi.
- Teşekküre değer bir şey yapmadığımız için asıl biz üzülüyoruz. Elimiz değse de hep sizin emrinizde bulunsak.
- Çok alçak gönüllüsünüz. Peşimizden gelenler kimbilir size neler yaptılar?
- Bize mi? Bizi çok büyük bir saygı ile karşıladılar. Yeniden açıklıyorum, sizin gibi güzel bir Bizanslı hanım kızın hizmetinde

bulunmak beni çok sevindirecek. Oturmaz mısınız? Sizi ayakta bekletmekle büyük bir terbiyesizlik etmiş oluyoruz.
- Teşekkür ederim, çok yazık. Gene yola çıkıyorum.
- Talih üç kere yar olmaz. Sizi bir daha göremem. Kerem edip oturun!
İrini, düşünür gibi oldu. Güzel gözlerinde ışıklar yanıp sönüyordu. Çapkın bir tavırla:
- Sizin adınız? diye sordu.
Savcı Bey, şaşırmış ve darılmış gibi:
- Ne de çabuk unutuyorsunuz? dedi, Savapolos!
- Yalnız Savapolos mu?
- Şimdilik böyle.
- Bizanslı değilsiniz.
- Nasıl anladınız?
- Birçok olaylardan bilginiz yok, benim niçin durmadan kaçtığımı, sizinle niçin burada oturamayacağımı bilemiyorsunuz.
- Ah! Onu biliyorum. Vasileas'ı tahtından devirmek istediğiniz için herkesten kaçıyorsunuz. Gördünüz mü, pek de yabancı sayılmam olaylara.
İrini, korku ile dört yanına baktı:
- Rica ederim yavaş konuşunuz,'dedi. Hem bunu biliyor, hem de benimle birleşmek istiyorsunuz, öyle mi?
- Doğrusu ilgilenmem, pek olaylarla ilgili değil, belki güzelliğiniz, fakat bu biçim uğraşlar da beni ilgilendiriyor.
- Demek siz de Paleologos'lann düşmanısınız?
- Sizi gördükten sonra, çiğ çiğ yiyecek kadar.

- Benim kim olduğumu biliyor musunuz?
- Bizans'ın en güzel, en cana yakın, en soylu kadını.
- Teşekkür ederim. Bizans'ı sever misiniz?
- Bizans'ı sevmeyen var mıdır?

İrini, tekrar dört yanına bakındı. Balaban ile Mavromati, anasına, babasına pay verip de taş kesilen çocuklar gibi suratlarını asmış, hiç kıpırdamadan dört adım geride bekleşiyorlardı. Hancı da ardına kadar açtığı kapının önünde, hâlâ eğilmiş başı yerde, duruyordu. Savcı Bey'e:
- Yeteri kadar cesur ve temiz kalpli olduğunuzu görüyorum, dedi.
¦ - Teşekkür ederim.
- Size bir sır vereceğim.
- Tamamıyla gizli kalacağına inanabilirsiniz.
- Kim olduğumu bu gece öğreneceksiniz. Üç saat sonra öğreneceksiniz. Yüzünüzü bir şeyle kapayarak on beş, yirmi adım ötedeki Valans kemerinin büyük geçidinin altına geliniz! Orada bir kör dilenci bekliyor, kendisine:
"Pirinkipis'te ölüleri görmeye geldim, dilenci," diyeceksiniz. O dilenci sizi bize getirecektir.
Bu sözlerden sonra İrini, Savcı Bey'in elini sıktı, gözlerini süzerek:
- Şimdilik Allahaısmarladık, dedi. Bekliyorum!
Bu Bizanslı kadın istedikten sonra, Savcı Bey cehenneme bile gözünü kırpmadan giderdi.
- Geleceğim, dedi. Hem artık dilencileri de hor görmeyeceğim.

ÖLÜLERİ GÖRMEYE GELDİK

SAVCI Bey, kılıcını beline taktı. Ocağın başında horul horul uyuyan Balaban'ın karnına elinin tersiyle vurdu:
- Hey Tuğcu, saatin geçtiğini ve gideceğimizi unuttun, diye haykırdı.
Tuğcu Balaban, yerinden fırladı:
- Gitmek mi? diye kekeledi. Gene mi gidiyoruz? Fakat ben bu gece olsun yatakta uyuyacağımızı sanmıştım.
- Sen gene öyle san. Yalnız yerinden doğrul, hancıyı bul, kapıyı açsın!
Balaban, bir silkinişte doğruldu:
- Hancıyı bulup da ne yapacağız? dedi. Ben kapıyı açarım. Atları getireyim mi?
- İstemez, şöyle az bir şey yürüyeceğiz. Benim heybedeki tul-gamın çelik gömleğini de çıkar, getir.
Balaban, Savcı Bey'in kendisine, yapılan işlerin sebebini anlatmayacağını bildiğinden bir şey sormadı. Çelik gömleği de ne yapacağını sormadan koştu, getirdi.
Savcı Bey, gömleği miğferin altına geçirdi, yüzünü örtmüş oldu. Bu sırada Balaban da koşup kapıyı açmıştı. Dışarı çıktılar.

- Sen arkamdan gel; ben bir yere gideceğim. Ne kadar kalacağımı Tanrı bilir. Beni girdiğim yerin kapısında beklersin.
- Ya çıkmazsan?
- Gene beklersin.
- Baş üstüne...
Önce söylediğimiz gibi, Savcı Bey'in her sözüne, olmayacak bir şey olsa bile körü körüne boyun eğerdi. Canını bile uğrunda seve seve vereceği şehzadesi ne yaparsa doğru idi. Bu sebepten atları handa bıraktılar. Savcı Bey önde, Balaban arkada yola düştüler. Valans kemerlerinin yüksek ve yosunlu duvarları sağda gözüküyordu. Savcı Bey büyük kemerin altında kıpırdayan iki karaltıyı görür gibi oldu. Yana doğru yürüdü. Yaklaşınca bu gölgelerin iki dilenci olduğunu sezdi; kalbi heyecandan öyle bir vuruyordu ki, nefes alması bile güçleşmişti.
Dilencilere yaklaştı. Kesik bir sesle:
- Prinkipis'teki ölenleri görmeye geldik, dedi.
Dilencilere baktı. Onlar bir şey duymamış gibi uyukluyorlardı. Neden sonra içlerinden biri kalktı. Ancak işitilebilir bir sesle:
- Arkamdan geliniz! dedi.
Arkasına bakmadan karanlık sokaklara daldı. Dilencinin kılavuzluğu ile Savcı Bey, arkasından Balaban, karanlık yollarda düşe kalka yürümeye başladı. Bizans'ın dar, karanlık, damlan birbirine değen evlerle kararmış sokaklarından geçtiler. Dilenci, bir bahçe duvarının önünde durdu. Burada alçak, tahtadan yapılmış bir kapı bulunuyordu. Dilenci, kapıyı açtı. Avluya

girdiler. Yana yatmış iki, üç ağaçla birbirine dolanmış kuru otlardan başka bu arsada hiçbir şey gözükmüyordu. Bahçenin köşesinde kemerli, mermer direkler üzerine tutturulmuş bir yıkıntı vardı. Dilenci, buraya yaklaştı, durdu. Savcı Bey yanına gelmişti. Pişmiş topraktan yapılmış bir merdivenden indiler, karanlık bir mahzene indiler. Balaban artık, Savcı Bey'in gireceği yere geldiklerini anlamış, direklerin arasına saklanmıştı. Dilenci ile Savcı Bey, mahzenin ortasına doğru yürüdüler. Savcı Bey, bir su sesi işitir gibi oldu. Gözlerini karanlığa alıştı-
I

rarak baktı. Önünde göz alabildiğine bir su havuzu gidiyordu. Bizans yeraltı sarnıçlarından birinde idiler.
Dilenci, iki parmağını ağzına koyarak tiz bir ıslık çaldı. Birkaç saniye beklediler, suları şapırdatan bir kürek sesi duyuldu. Duvarların arasından küçük bir kayık gözüktü, yaklaştı, mahzenin kenarına yanaştı. Dilenci, Savcı Bey'e:
- Buyurun! dedi.
Savcı Bey, sandala bindi. Kayıkçı küreklere asıldı. Tavanlarından sular sızan mahzenin koyu karanlıklarına daldılar. Hiçbir şey gözükmüyordu. Damlayan suların şıpırtısından başka hiçbir ses işitilmiyordu. Savcı Bey, yüreğinin heyecanla vurduğunu duyuyordu. Kayıkçı ile konuşmayı doğru bulmamıştı. Bu karanlık yolda geçen gezinti çok sürmedi. Kayık kenar taşlarından birinin üzerinde fener yanan bir oyuğa yanaştı. Burada yüzü çelik gömlekle örtülü iri bir adam duruyordu. Savcı Bey, bu adamın İrini'nin adamı Mavro-mati olduğunu anlamıştı. Dışarı çıktı. Mavromati bir şey bekliyor-muş gibi hiç kıpırdamadan duruyordu. Onun parolanın yenilenmesini beklediğini anlayan Savcı Bey; parolayı söyledi. Mavromati hiç cevap vermeden önüne düştü. Çıralarla aydınlanan dar bir koridordan geçtiler. Nemli duvarlardan sular sızıyordu. Bu karanlık koridor, aydınlık bir avluda bitti. Mavromati bir kapı açıp Savcı Bey'i içeri soktu. Geniş bir oda... Uzun bir masa... Savcı Bey'i karşılamak için ayağa kalkan on dört adam. On dördünün de yüzü kapalı idi. Savcı Bey, boş kalan tek koltuğa geçti. Sayıları on beşi bulan yabancı adamlar yerlerine oturdular. Baştaki koltukta kadın olduğu belli olan yüzü kapalı İrini oturuyordu. Yüzü kapalı olan adamlar, birbirlerini tanımak için iki yanlarına bakışıp duruyorlar, sonunda tanıyamamanın verdiği sinirden gerilen parmakları ile masayı dövüyorlardı. Yalnız Savcı Bey hiç de oralı değildi, kendi yüzü açık olsa da onu kimseler tanımayacağı gibi, bütün buradakiler yüzlerini açsalar Savcı Bey de onları tanıyamazdı. İrini, ayağa kalktı ve söze başladı:
- Arkadaşlar! Buraya sizi niçin topladığımı bir iki kelime ile anlatmak istiyorum. Bizans çökmek üzere bulunuyor. Bu gerçeği artık kendi kendimize bağırmak sırası gelmiştir. Memleketimiz

dört bir çevresinden düşmanlarla sarılmıştır. Her gün yeni bir korku, her gün yeni bir vergi, her gün yeni bir açlık ile karşılaşan bu zavallı Bizans halkını düşünen yok. Komşularımız ve kardeşlerimiz Türkler, tek bir beyle idare olunurlar. Başlarındaki beyin iyiliği veya kötülüğü onları da iyiliğe veya kötülüğe sürüklüyor. Halbuki biz Bizanslılar, Türkler gibi başa gelen her şeyi kabullenmeyiz. Tarihimizin baştan başa despot vasileaslara, kötülüklere karşı ayaklanan babalarımızın hikâyeleri ile doludur.
İrini sustu. Durumdan kimsenin onun ne demek istediğini kavrayamadığı anlaşılıyordu. İrini, sözlerine devamla:
- Şimdi asıl derdimize geliyorum. Bizans vasileasları bu gerçeği anlayamamış ve memleketi bir kör gibi her gün biraz daha fazla düşmanlarımızın kucağına atmışlardır. Biz hâlâ bu miskinlik ve yoksulluk içinde kendimizi avutmak, hazinelerimizi doldurmakla uğraşıyoruz. Bilmiyoruz ki, düşmanlarımız, aç kalan, bilgisiz kalan halkın sırtından toplanan bu hazineleri bizden kanlarımızla birlikte kusturup geri alacaklar. Büyük bir ikinci Nika ihtilâli çıkarmanın sırası gelmiş, geçiyor. Arkadaşlar! Uyanık duran, işaretimizi bekleyen halkın sesini, sillesini, zalimlerin ensesinde patlatmanın sırası gelmiştir. Başımızda bulunan vasileasın iki buçuk koruyucu askerinin gücü bir hiçtir. Onlar da bizim gibi sıradan birer insandırlar; onlarda var sandığımız kuvvet bizim kuruntumuzdan meydana gelmiştir. Dört mangırlık paslı bir bıçak, bu zalim kuvvetleri bir saniye içinde sıfıra indirir ve halk idareyi eline alır.
İrini, tekrar nefes almak için sustu. Savcı Bey buraya gelirken böyle aklından bile geçirmediği sözler duyacağını hiç ummamıştı. Hele İrini gibi güzel bir kızın ağzından kan, bıçak, ölüm sözleri duyduğu için şaşırmış kalmıştı.
Bir ses duyuldu:

- Sarayı basacak mıyız? İrini cevap verdi:
- Evet!
- İmparator Yuanidis'i?

- Öldüreceğiz. Saray içinden alınacak.
- Yerine geçecek olan Vasileas'ı nerede bulacağız?
- Bir Kantakuzinos vardır.
- Nerede?
- Burada.
- Kimse görelim.
- Benim.
- Siz mi? Fakat siz bir kadınsınız?
- Bizans'ta kadın vasilisyalar, erkek vasileaslardan daha çok iş başarmışlardır.
- Olabilir. Fakat size nasıl güvenebiliriz?

İrini, on dört erkeğin şaşkınlık ve kıskançlıkla açılan gözleri önünde yüzünü açtı. Kırk yıl kadın yüzü görmeye tövbe etmiş bir Aynaroz papazını bile çileden çıkaracak kadar güzel duru, beyaz yüzü meydana çıktı. İrini, ayağa kalkıp kendini tanıttı:

- Türk beylerinden Orhan Bey'in ve Bizans vasileası Yuanidis Paleologos'un kayınbiraderi olan Vasileas Kantakuzinos'un torunu İrini Kantakuzinos benim, efendiler... Babam Mateos Kantakuzinos'un ve dedemin çok iyi kullandıkları Bizans tahtını ben ele geçireceğim ve Bizans'ı yükselteceğim.

Yüzü örtülü olanlardan biri ayağa kalktı. Sesi çok telâşlı idi.

- Bir söz, dedi.

Bütün başların merakla kendisine çevrildiğini görünce:

- Elbette saraya nasıl hücum edileceğini yalnız siz biliyorsunuz?

İrini, başıyla bu sözü kabullendi. Konuşan adam, o zaman:

- Bunun burada konuşulmasını istemiyorum, dedi. Sebebi de şu: Burada bulunan bizler, birbirimizi tanımıyoruz. İçimizde bir casus veya korkak bir kimse bulunabilir. Bu gibi toplanışların hemen pek çoğu, ertesi günü saraya haber verildiğinden işe başlayanlar,

devletin başına çıkalım derken, Damalis kulesinden denize iniyorlar. Ben yüzlerimizin açılmasını istiyorum.

İrini Kantakuzinos bu sefer diğerlerine döndü:

- Ya siz efendiler?.. Birkaç kuvvetli ses işitildi:
- Biz korkmayız, biz de yüzlerimizin açılmasını isteriz.

Bu kalabalık sesler arasında yüzünü açmak istemeyen varsa kaynadı gitti. İlk önce konuşan bu düşünceyi ortaya atan adam yüzünü açtı.

- Ben, Anemas zindanları komutanı Yuhan Laskarides, dedi.

Önce de söylediğimiz gibi, Bizans'ta hiç tanıdığı olmadığından Savcı Bey yüzünü açmaktan korkmuyordu. Hiç terlemeden teker teker yüzleri açılanlara bakıyor, sıranın kendine gelmesini bekliyordu. Halbuki bu adamlar, onun bir gün ve belki de pek yakında Türklerin beyi olacak bir şehzade olduğunu bilseler dişleriyle parçalarlardı. Ve dilber İrini de sevdiği Savapolos'dan soğurdu. Savcı Bey sıra kendisine gelince yüzünden çelik gömleği kaldırdı:

- Savapolos, diye kendini tanıttı."

Bütün yüzler açılmış, yalnız bir tanesi kapalı kalmıştı. Anemas zindanları komutanı Laskarides ona döndü:

- Ey! Ya siz dostum. Açmayacak mısınız? diye sordu.
- Çok üzülmekle beraber, yüzümü açamayacağım.
- Neden?
- Nedeni söylenebilseydi yüzümü de açardım.
- Fakat siz anlaşmayı duymadınız mı?
- Duydum, ama buraya gelirken yüzümü açmamak için de bir anlaşmaya varılmıştı.

Anemas zindanları başkomutanı birdenbire köpürdü:

- Dostum ya yüzünü aç, ya biz zorla açacağız. Yersiz lâflarla vakit geçirmeyelim.

Savcı Bey'den başka herkes heyecanlı idi. Yüzünü açmayan bu adamın kim olduğunu öğrenmek istiyorlardı. Fakat Savcı Bey, şimdiye kadar yüzlerini açanları hiç tanımadığı gibi bu,

on dördüncüyü de tanımayacağına aklı kestiğinden, boynu bükük, kuzu kuzu onların çekişmesini seyrediyordu. Halbuki yüzünü açmak üzere olan bu adam, onun hayatında korkunç değişiklikler yapacak, padişah olmak için doğan cesaret, zekâ, erkeklik çevresine kendisini sevdirmek gibi her şeyi tamam olan bu bahtsız şehzadeyi en korkunç ölümlere çekip sürükleyecekti.
İrini Kantakuzinos da, yüzü kapalı olan adama rica etti:
- Lütfen yüzünüzü açınız efendim. Bu dost toplantısında birbirimize inanalım, güvenelim.
Yabancı adam, iki adım geriledi, etrafına bakındı. Yapacak bir şey yoktu. Çabuk bir el vuruşuyla gömleği çekti, çıkardı. Savcı Bey'le beraber odadakiler şaşkınlık ve kızgınlıkla iğrenç bir şey görmüş gibi haykırdılar:
- Andronikos Paleologos!
Yüzünü açmak istemeyen adam Vasileas'ın oğlu, babasının tahtım ele geçirmek için her türlü fenalığı yapabilecek bir karakterde olan Andronikos'tu. Andronikos'un buraya girmekle gösterdiği cesaret övünülecek bir şeydi. Çevresindekilerin kendisini tanıdıklarını ve öldürmek için sabırsızlandıklarını bildiğinden acı acı gülüyordu.
İrini Kantakuzinos ona doğru yürüdü:
- Fakat burada ne arıyordunuz? diye haykırdı. Andronikos'un yüzünde acı bir alay vardı:
- Zatı haşmetpenâhîlerinizin ayaklarınıza yüz sürmeye gelmiştim. Ben de Bizans tahtına yeni bir baş arıyorum.
İrini Kantakuzinos dudaklarını ısırdı:
- Ölümünüz için verdiğimiz sözün yerine getirilmesini kolaylaştırmak için de gelmiş olabilirsiniz.
Anemas zindanları komutanı Laskarides, dişlerini gıcırdattı:

- Buraya niçin geldiği belli. Eğer ben yüzlerinizin açılmasını istememiş olsaydım, yarın hepimizi ele verecekti. Şimdi öldürmeliyiz...
İrini çevresine baktı:
- Arkadaşların düşünceleri? diye sordu.
On dört adam teker teker başlarını eğiyor, onun ölümünü istediklerini korkunç bakışlarıyla anlatıyorlardı. Dudaklarında acı bir tebessümle Andronikos sıra ile başlarını eğenleri süzüyordu. Fakat gözleri birdenbire Savcı Bey'e takılıp kalmıştı. Onun kendisini tanıdığını bilen Savcı Bey hafifçe sarardı. Kendisine acı acı bakan Andronikos, Savcı Bey'in Bursa beyi Murat Bey'in oğlu olduğunu söylerse durum çok korkunçlaşacaktı. Kendisine belki de Androni-kos'tan fazla düşman olan bu on dört kişi onu da parçalayacaklardı.
İrini Kantakuzinos, tereddüt ederi Savcı Bey'e döndü:
- Ya siz? Sizin düşünceniz nedir? Ölecek mi, kalacak mı? Siz niçin sustunuz? diye sordu.
Savcı Bey, duraklamıştı. Andronikos'un gözünde parlayan kıvılcımlardan, ölüm karşısında onun kendisini ele vereceğini anladı. Hem Andronikos'un ölmesi işine gelmezdi de, Bizans tahtında iki rakip bulunması kendisi için daha iyi olacaktı. Kendisinin bir Türk olduğunu duyarsa, Türklere düşman olan İrini, kendisinden soğu-yabilirdi. Bütün bunları bir şimşek hızıyla kafasından geçiren Savcı Bey, başını kaldırdı, çok ağdalı bir sesle:
- Benim düşüncem onun öldürülmemesi gerektiği yolunda, dedi.
Anemas zindanları komutanı:
- Nasıl!. Nasıl!., diye haykırdı. Öldürülmemeli mi? Fakat biz on üç kişi ölmesini istiyoruz.
Savcı Bey, soğukkanlılıkla onun yüzüne baktı:
- Ne çıkar? Ben bir kişi de öldürülmemesini istiyorum.
- Peki ne yapmalı?
- Başıboş bırakılmalı.

Laskarides'in gözü dönmüş, Andronikos'un yüzü gülmüş., onun bu, herkese aykırı düşüncesinin nereden geldiğini kestiremeyen İrini ise şaşırmış kalmıştı. Savcı Bey yan gözle girdiği kapıyı gözlüyor ve bir yandan da onların yüzünde sözlerinin nasıl karşılandığını okumaya çalışıyordu.
Laskarides zorlu bir küfür savurarak yere tükürdü:
- Vay canına! Başıboş bırakmalı ha? Fakat dostum, herkesin düşüncesi bir olmaz. Benim dediğim olacak.
Savcı Bey, kaşlarını hafifçe çattı:
- Ben burada çılgınlığa benzer bir şey göremiyorum. Herkesin düşüncesi bir olmaz. Benim dediğim olacak.

- Bu düşüncelerimizi nasıl olsa yerine getireceğiz. Sen ise yalnız bakmakla kalacaksın.
- Bunu bir kere deneyin, sonra konuşun!
- Yani ne demek istiyorsun?
- Şunu demek istiyorum ki, onu öldürmek için kim bir adım atarsa hiç acımadan karnını deşerim.
Laskarides, kızgınlığından ağzından köpükler saçarak haykırdı:
- Aya Dimitri'nin başı için bu adam şımarık bir delidir. And-ronikos'u ben öldüreceğim. Ve doğrusu, o cılız kolların ve paslı kılıcınla karnımı nasıl deşeceğini görmek istiyorum.
İrini Kantakuzinos araya girdi, rengi hafifçe sararmıştı.
- Mukaddes bir iş için buraya toplanmış olanların birbirlerine böyle acı sözler söyleyecekleri hiç aklıma gelmezdi. Bu dostumuzun, Andronikos'un yaşamasını istemekte elbet bir düşündüğü vardır? Bir kere kendisine soralım.
İrini Kantakuzinos'un bu sözleri bir dereceye kadar heyecanı yatıştırmıştı. Laskarides:
- Bir düşündüğü varsa söylesin, ne bekliyor? diye homurdandı. İlle de yaşamasını isterim diye tutturmuş, bağırıyor!
İrini, Savcı Bey'e döndü. Güzel gözlerinde, öyle bir yalvarış vardı ki, başka bir zaman olsa Savcı Bey dayanamaz, sıfırı tüketir-

di. Fakat şimdi çok iyi biliyordu. Eğer Andronikos'un öldürülmesini isterse, o da onun kim olduğunu söyleyecekti. Şimdi kendisini alkışlayan İrini, o zaman kendisinden iğrenecekti. Savcı Bey'in yüzündeki haşin ve katı durumundan, sözünden caymayacağını anlayan İrini, ona doğru yürüdü:
- Rica ederim, düşüncenizi değiştiriniz, dedi.
- Ricanızı yerine getirmeyeceğimden dolayı çok üzgünüm Vasilisis. Emir edin, canımı değiştireyim.
- Fakat neden?
- O neden?! Bana inanın, bu uğursuz, felâket kavgası, Kiryos Andronikos'un yaşamasını istemekliğim, onu sevdiğim için değildir.
- Fakat bu isteğiniz bizi sizden ayıracak. Bizi aldatmış oluyorsunuz.
- Aldatmak mı? Fakat ben böyle bir şey yapmadım, sayın Vasilisis. Ben nasıl sizi kurtarırken Paleologos'ları aldatmak isteme-dimse, şimdi de Andronikos'un kurtulmasını istemekle sizi aldatmış olmuyorum. Çünkü...
Savcı Bey sustu.
İrini kızararak ayağını yere vurdu:
- Çünkü?
- Çünkü yapacağım işi, istediklerimi uluorta söyleyemiyorum. Düşüncelerim için de benimle önceden konuşmuş değilsiniz.
- Fakat buraya niçin geldiniz?
- Çağrıldığım için.
- Demek Paleologos'ların Bizans tahtında kalmalarını istiyorsunuz?
- Yok canım?!
- Öyle ise onlardan yanaşınız ve onları seviyorsunuz?
- Ne münâsebet... onlardan tiksiniyorum.
- O halde?!

Düşüncem şu; memleket dört bir yandan sarılmış, böyle bir memlekette, içeride kavga etmek, memleketi düşmek üzere olduğu uçuruma daha çabuk sürüklemekten başka bir işe yaramaz. Pa-leologos'ların Bizans'ı kötü bir sonuca sürükledikleri doğru. Halkı eziyorlar, topladıkları serveti kendi zevk ve sefalarına harcıyorlar. Bunların hepsi doğru, yalnız taht kavgası edecek zaman değil.
Laskarides, yere tükürdü:
- Vay canına, bak bu doğru! diye haykırdı. Andronikos, Savcı Bey'in Bizanslı olmadığını bildiğinden bu doğru (!) sözlerini şaşkınlık içinde dinliyor, niçin böyle konuştuğunu anlamaya çalışıyordu.
İrini ise bu işe hırsla sarılmıştı. Savcı Bey'in sözlerini büyük bir kızgınlıkla karşıladı. Yüzü kıpkırmızı kesilmiş, haykırdı:
- Andronikos'u bırakırsak, hemen yarın sabah bizim gözlerimizi oyduracağını biliyor musunuz?

Savcı Bey kaşlarını çatarak:
- Ha bakınız, bu üzerinde önemle durulacak bir iş. Bununla beraber Andronikos'un hayatını bağışlayacağımız için bize böyle bir karşılıkta bulunacak kadar alçak olduğunu sanmam, dedi.
Sonra Andronikos'a döndü:
- Öyle değil mi Prinkipis?
Andronikos'un, hayatının kurtulduğunu görmekten doğan bir ışıkla gözleri parlıyordu. Savcı Bey'in sorusunu:
- Hiç kimse kuşkulanmasın, diye sevinçle karşıladı. Kimseyi gammazlamayacağım.
İrini elini kaldırdı:
- Bir Paleologos'un sözüne inanacak dünyada kaç budala çıkar acaba?
Savcı Bey, kaşlarını çattı:
- Fakat Andronikos ben istemeden bir şey yapamaz.
- Siz mi? Fakat sizin sekiz karışlık kılıcınızın, Bizans vasileası-nın sekiz bin kişilik ordusu karşısında sözü mü olur?
Bu sözler Savcı Bey'i kızdırdı. Sevdiği kızın kendisini küçük görmesi çok ağrına gitmişti.

- Her şeyden önce şurası bilinmelidir ki, benim her dilediğim şey yerine gelir. Ve buyurduğum işin de hiç kimse tersini yapamaz. Andronikos Paleologos'un bırakılmasını istiyorum, bu olacak. Onun da size bir şey yapmayacağını söylüyorum ve kendisine soruyorum.
Savcı Bey, Andronikos'a döndü:
- Prinkipis, sizin bu kiryoslara dokunmamanızı ve kendilerini ele vermemenizi istiyorum; benim bu dileğim dışında başka bir şey yapabilir misiniz?
Andronikos, Savcı Bey'in kim olduğunu biliyordu. Babasını tahtından indirip kendisini oraya çıkaracak kadar güçlü bir şehzadeye karşı gelecek değildi ya. Elinden geldiği kadar şirin görünmek için sırıtarak cevap verdi:
- İstedikleriniz herkes gibi benim için de bir emirdir.
Laskarides'ten başka hepsi Andronikos'un bu yabancının karşısında nasıl olup da böyle alçaldığını büyük bir şaşkınlık içinde izliyorlardı. Fakat Laskarides birdenbire kılıcını çekti:
- Eh! Artık bunlar çok oluyorlar, kendimi Hipodromda taklak atan maskaralar karşısında sanıyorum. Bu iki dinsiz birbirlerinin adamıdır ve ikisi de başları kopartılmaktan başka bir işe yaramaz!., diye haykırdı ve Savcı Bey'in üzerine atıldı. Savcı Bey'in yerinde başkası olsa çoktan karnı deşilmişti. Fakat genç şehzade kavga ve güreş dersi almış yaman bir delikanlı idi. Bir şimşek hızıyla yana fırladı ve kılıcını sıyırdı. Olduğu yerde bir kere döndü, başta ünlü Laskarides hazretleri olmak üzere on dört Bizanslı çil yavrusu gibi dağıldılar. Savcı Bey bu dönüşü ile birlikte, geri atılmış ve kapıyı tutmuştu. Şaşkın şaşkın çevresine bakman Andronikos'a:
- Buraya gel sersem! diye haykırdı:
Andronikos atıldı, Savcı Bey'in arkasına geçti, o da kılıcını çekti. Aynı zamanda Laskarides ve arkadaşları da, ellerinde kılıçlarıyla atılmışlardı. Savcı Bey kuvvetli bileğinin kavradığı kılıcına havada öyle' korkunç bir tekerlek çevirtti ki, Laskarides ve arkadaşları yeniden gerilemek zorunda kaldılar.

Laskarides'in kılıcı elinden uçmuştu.
- İfrit! Sizi geberteceğiz, buradan çıkılmaz.Teslim olun! diye bağırdı.
Savcı Bey kahkahalarla güldü:
- Aman dostum, bu ne övünme, kapıyı biz tutuyoruz. Ortada teslim olması gerekli bir kimse varsa o da sizsiniz.
Laskarides önündeki koltuğu kaptı, birdenbire bütün gücü ile Savcı Bey'in üstüne fırlattı. Laskarides'in bu koltuğu yerden kapıp fırlatarak ortaya koyduğu güç korkulacak bir şeydi. Fakat Savcı Bey onun yere eğildiğini görür görmöz ne yapacağını anlamış, belini kırmıştı. Koltuk Andronikos'un omuzuna çarpıp sıyırtarak duvarda patladı. Koltuğu yiyen Andronikos yere yıkılmıştı. Laskarides ve arkadaşları bu şaşkınlığı görünce ileri atıldılar. İşin kötü bir yola döküldüğünü gören Savcı Bey:
- Ey! Ey! Artık kibarlığı da elden bıraktınız! İşte burada yollarımız ayrılıyor, diye haykırdı.
Laskarides'in fırlattığı koltuğu bu sefer o, bir şimşek hızıyla kaptı, tekrar geri attı. Başta Laskarides olmak üzere dört kişi yere yuvarlandı. Savcı Bey, yerinden doğrulan Andronikos'u bir omuzda odadan dışarıya fırlattı, kendisi de çıktı. Kapıyı kapadı. Tam sırası idi. Onlar da

yetişmiş kapıyı yumrükluyorlardı. Laskarides'in kızgınlıktan boğuluyormuş gibi çıkan sesi, mahzenin kubbelerinde inliyordu.
- Açınız! Açınız! Yoksa bakir Meryem'in oğlunun başı için yemin ederim ki...
Savcı Bey kahkahalarla güldü.
- Hâlâ mı atıyorsun? Hâlâ mı kabadayılık? Ah dostum ah! Hiç bilmiyor ve anlamak istemiyorsun ki, bu sefer çok zorlu bir adamla karşılaştın. Ne ise, şimdilik hoşça kalınız, bir daha görüşürüz.
Savcı Bey, omzunu ovuşturup canının acısından yüzünü buruşturan Andronikos'a döndü:
- Nasıl, çok mu fena? dedi. Yürüyebilecek misiniz? Andronikos'un yüzü güldü, gözleri parladı.
Savcı Bey / 47
- Teşekkür ederim, dedi. Hayatımı kurtardınız. Bu iyiliğinizi ölünceye kadar unutmayacağım.
Savcı Bey güldü:
- Arasıra insanın işte böyle sersemce işler de yaptığı oluyor.
Tam bu sırada koridorda bir gölge gözüktü. Mavromati gürültüyü işitmiş:
- Ne var? Ne oluyor? diye koşa koşa geliyordu. Savcı Bey, yüzünü buruşturdu:
- İşte bir bu sersem eksikti, diye mırıldandı. Mavromati, kapının önüne gelirse, durmadan:
- "Açınız, yoksa ben bilirim yapacağımı?!" diye bağıran Laskarides'in sesini duyacak, işi anlayacaktı. Bunun önüne geçmek için Savcı Bey, Mavromati'ye doğru yürüdü, suyun kenarında karşılaştılar.
Mavromati sordu:
- Ne oluyor? Ne var? Savcı Bey omuzlarını silkti:
- Anemas zindanları komutanına biraz fenalık geldi, bir hekim lâzım, sandal nerede? - Mavromati'nin kendi hayatlarını kurtaran Savcı Bey'den şüphe etmek aklından bile geçmezdi. Hemen elini ağzına koyup bir ıslık çaldı, sular hışırdadı, sandal karanlık içinden sıyrılıp kenara yanaştı. Fakat tam bu sırada Laskarides'in:
- Bırakmayın! Tutun! diye çıkardığı boğuk feryatlar duyuldu. Daha Mavromati: "Ne oluyor?" diye çevresine bakınırken ardına bir tekme vuran Savcı Bey, yoksulu karanlık sulann içine yuvarladı. Bunu gören Andronikos da koşup gelmişti. Savcı Bey, şaşkınlığından ne yapacağını kestiremeyen sandalcının da gırtlağına yapışıp yukarı çekti, karnının üzerine zorlu bir yumruk vurarak duvann dibine çökertti.
Andronikos'la Savcı Bey sandala atlayıp, küreklere yapıştılar, bu sırada üzerinden sular sızaraktan kıyıya çıkan Mavromati'nin küfürleri, bağırtılan, kuru tehditleri arasında karanlıklara dalıp gittiler.
SERSERİLER KRALI ZENON
ŞİMDİ birçok binalarla kaplı olan Karaköy'de o günlerde Cenevizlilerin meyhanelerinden, hanlarından ve mallarını saklayan depolarından başka hiçbir şey yoktu. Galata en tehlikeli bir mahalle idi. Dünyanın dört bir köşesinden gemilerle gelen serseriler, katiller, para kazanmak kaygusuyla yurt dışına çıkan kabadayılar hep Galata'da yaşardı. Buranın karanlık sokaklarında her gün bir gemici bıçaklanır, şarapla kanın su gibi aktığı meyhanelerinde insan oğullan tavuk gibi boğazlanırdı. Bu meyhanelerden en kalabalık ve en pisinin arka odalarından birindeyiz.
Çok gösterişli ipek pelerinine sarılmış, yüzünü saklamaya çalışan bir adam, karşısında oturan uzun boylu, geniş omuzlu Cenevizliye yavaş sesle bir şeyler anlatıyordu. Bu Cenevizli arkasına çelik örgülü gömlek giymişti. Manda derisiyle kaplı zırh geçirdiği bacaklarının arasında uzun ve enli bir kılıç bulunuyordu. Bu kavgacı adam portresini tamamlamak ister gibi sağ yanağını baştaş başa kaplayan geniş bir yara da yüzünü süslüyordu. Pelerinli adam, yüzü yaralı Cenevizliye anlatıyordu:
- İşte dostum Karlo Zenon. Sizin gibi birçok güç işlere girmiş ve başarmış gözü pek adamlar için bu anlattığım kavganın hiçbir değeri yoktur.
Karlo Zenon, adının Bizans'ta saldığı korkuyu bilir, onunla övünürdü. Önündeki şarap kupasını kafasına dikti, lıkır lıkır içti.
Savcı Bey / 49
Elinin tersiyle bıyıklarını sildikten sonra masaya bir yumruk vurup karşısındaki adama uzattı.
- Para var mı? Sen ondan haber ver; benim yapamayacağım hiçbir iş yoktur. Vasileas Yuanidis'i bile tahtından indirebilirim. Yeter ki para değsin yapacağım işe.
- Yok! Yok! O kadar uzun iş istemez. Bir kız kaçıracağız. Bir de bu kızı Selânik'e kadar götüreceğiz.
Karlo Zenon, başına bir kupa şarap daha dikti:

- İş kolaya benzer, ama., dedi, önümüze kimse çıkmazsa. Kızı tanıyan ve korumak isteyenler yok mudur dersiniz?
- Bulunur.
- Kaç kişi?
- Eğer gittiğimiz yolu haber almazlarsa hiç kimse.
- Haber alırlarsa?
- Otuz kişi kadar bulunabilir.
- Çok be.
- Otuz kişi ile başa çıkamaz mısın?
- Otuz kişi ile başa çıkmak için yirmi adam ister.
- Bul!
- Bu yirmi adam en aşağı onar bizanten1 ister, onardan iki yüz!
- Veririm.
- Kiralık atlar için de elli bizanten, etti iki yüz elli.
- Onu da veririm.
- Bana da iki yüz elli bizanten, etti beş yüz. Verebiliyor musun bu parayı?
- Ben bin bizanten veriyorum.
Karlo Zenon'un gözleri faltaşı gibi açıldı. Şimdiye kadar bin bizanteni bir arada çok görmüş ve yemişti. Fakat ne de olsa böyle
1 Bizanten, o zamanki Bizans altın parası.

bin altını çıkarıp bir tahtada sayan adamın çok zengin olması gerekti. Elini cömert zenginin omzuna vurdu.
- Yaman bir adammışsın arkadaş, dedi. Ben böyle temiz iş görmek isteyenleri severim! Paranın yarısını say, yarısını da Selanik'te verirsin. Kızı kaçırıp Selânik'e götüreceğimize Hıristos adına yemin ederim.
Yabancı, masanın altındaki elini meydana çıkarıp büyük bir keseyi masanın üzerine oturttu.
- Buyrun, tam beş yüz.
Karlo Zenon şaşırmamış görünmek isteyerek keseyi tuttu, fakat elleri hafifçe titriyordu.
- İşe ne vakit başlayacağız? dedi.
- Yarın sabah.
- Yarın sabah mı? Çok erken, fakat adamlarımı toplamaya çalışacağım! Nerede buluşacağız?
- Aya Aporta kilisesinde.
- Aya Aporta kilisesinde mi? Bir papaz kızı mı kaçıracağız?
- Hayır, bir prenses.
- Yaman bir iş desenize?
- Öyle olacak.
- Doğrusu bu iş beni sarmaya başladı. Anlatın bakayım? Yabancı ayağa kalktı, kapıdan dışarıya baktı. İşitilmekten korkuyordu. Karlo Zenon, onun korkusunu sezmişti.
- Üzülmeyiniz! dedi. Buraya kellesini koltuğuna sıkıştırmadan kimse gelemez! Kulakları kesilmeden de kimse bizi dinleyemez. Siz anlatınız!
Yabancı oturdu, anlattı:
- Yarın on adam Aya Aporta kilisesinde sabah duasında bulunacak. Beş adam bir araba ile kapıda bekleyecek, beşi de Kali-tarya Kapısını1 tutacaktır, etti mi yirmi?
1 Kalitarya Kapısı: Edimekapısı.

- Tamam. Zaten ben de yirmi adam getireceğim. Fakat şurası iyi bilinsin ki, benim yirmi adamım Bizans vasileasının kırk va-rengine bedeldir.
- Ondan şüphem yok. Sen şimdi sözümün sonunu dinle.
- Bütün kulaklarım sizdedir.
- Kilisede dua ederken ben işaret vereceğim. On adamımız, kılıçlarıyla, üzerine atıldığım ve kucağıma alacağım kızın, çevresini saracak; başkasının bize yaklaşmasının önüne geçecekler. Hiçbir kimse kılıçla kiliseye gelmeyi akıl edemeyeceğinden bu iş o kadar zor değildir. Kızı bir kere arabaya attıktan ve uzaklaştıktan sonra ikinci buyruğumu vereceğim.
- Ya Kalitarya Kapısı'nda bekleyen adamlarımız?
- Onlar ne olur ne olmaz, o kapıyı koruyacaklar, çünkü oradan çıkacağız!
- Bunların hepsi iyi dostum. Şimdi de kerem edip kime hizmet ettiğimizi bildiriniz!

Yabancı şaşırmış gibi gözüktü:
- Nasıl kime hizmet ettiğinizi?
- Öyle ya, siz bizi tanıyorsunuz. Biz sizin kim olduğunuzu bile bilmiyoruz. Hatta, şu cici yüzünüzü de bizden saklıyorsunuz.
- Siz de beni tanımayıverin ne çıkar?
- Çok şeyler çıkar, orasını biz biliriz. Kerem edin isminiz?
Yabancı, Karlo'nun kendisinin kim olduğunu öğrenmeden işe girişmeyeceğini anladı. Yabancının yüzüne baktı, baktı:
- Vay canına! dedi. Tanıyorum, tanıyorum ama... Siz... vasi-leasın oğlu Manoel Paleolog'sunuz!

AYA APORTA KİLİSESİNDE

SABAH olmuştu. Şehrin açılan kapılarından içeriye, sebze ve yemiş getiren köylüler dolmuştu. Hayusiderler1 dua saatinin geldiğini boğuk sesleriyle İstanbullulara bildiriyorlardı. Halk, akın akın, kiliselere doğru akıyordu. Bu kiliselere akan halkı görüp de Bizanslıların çok dindar olduklarını sanmayınız. Genç kızlarla delikanlılar kiliseye birbirlerini görmeye ve kalabalıkta biçimine getirip birbirlerini sıkıştırmaya gittikleri gibi, ihtiyarlar da gençlerin sevişmesini görüp kendilerine göre bir çeşit aşk tellâllığının verdiği zevki çıkarmaya gidiyorlardı. Böylece, pazar günleri, kiliseler kapılarına kadar dolardı.
Dua başladığı zaman Karlo Zenon ve adamları da gelmiş, kalabalığın içine karışmışlardı. Karlo Zenon, gözleriyle kiliseyi şöyle bir tarar taramaz, Manoel'i görmüştü. Manoel'in yanında iri yarı bir adam bulunuyor, onların yanında güzel bir kız duruyordu. Mesleği yüzünden hemen hemen bütün Bizans halkını tanıyan Cenevizli serseri:
- Vay canına, dedi. Aldanmıyorsam sayın Manoel, Kantaku-zinosların kızı İrini'yi kaçırmak istiyorlar. Halbuki onu, babasının varengleriyle de tutturabilirdi.
1 Hayusider: Bizans'ta halk kiliseye çan yerine hayusider denilen- kocakarı zırıltısına benzer araçlarla çağrılıyordu.

Manoel'in kaçırmak istediği İrini Kantakuzinos'tu. İrini'yi babası vasileas da aradığına ve yakalar yakalamaz en hafif ceza olarak gözlerini oyacağına göre, Manoel'in bin bizanten harcayıp bu işi kendi hesabına yapmak istemesinde herhalde gizli bir düşüncesi vardı. Bunun nedenini az sonra öğreneceğiz.
Karlo'nun adamları ilk işaretle atılmak üzere bekleşiyorlardı. Hepsinin de elbiselerinin altında kılıçları saklı. Duanın en coşkun bir sırasında, Manoel'in yanındaki iri adam, hiçbir şeyden haberi olmayan İrini'yi kaptığı gibi fırladı. Tam sırası idi. Karlo'nun adamları da kılıçlarını sıyırıp kapıya kadar dizildiler. Çığlıklar, korkudan bayılanların hırıltıları arasında, Apokavkos'tan başkası olmayan iri adam, kolları arasında çırpınan İrini'yi kiliseden dışarıya attı. Kilisedeki halk birbirine girmişti. Fakat Karlo Zenon'un adamlarının havada parlayan kılıçları, kolay^kolay kimseyi kapıya yaklaştırmıyordu. Apokavkos dışarıya fırlar fırlamaz, Karlo Zenon ile adamları da kapıya koşmuşlardı. Manoel ile adamlarının kapıdan çıktıklarını gören Karlo, kapıları halkın yüzüne kapatmak istedi. Bu suretle peşinden gelmek isteyenlerden kurtulmuş olacaktı. Fakat kapıların aralığına ayağını dayayan garip bir adam ille kendisi de çıkmak istiyormuş gibi kapıyı zorluyordu. Bu adam Mavroma-ti'den başkası değildi. Hanımının kaçırıldığını görmüş, peşinden atılmıştı. Karlo Zenon, aralığa ayağını dayayan Mavromati'yi kiliseye sokmak için birkaç kere dayandı, söktüremedi. Mavroma-ti'nin ayağı kopsa bile dışarıya çıkmaktan vazgeçmeyeceği anlaşılıyordu. Halbuki serseriler kralının onu beklemeye, onunla eğlenmeye vakti yoktu. Kılıcının tersini başına yapıştırdı. Zavallı Mavro-mati "gık" bile diyemeden, sırtüstü kiliseden içeri yuvarlandı. Onun yere düşmesiyle serbest kalan kapılar da bağırıp çağrışan halkın yüzüne kapandı.

VASILISYA İRİNİNİN HAZİNELERİ

Ağzı ve kollan bağlı olan İrini Kantakuzinos, dört atlı arabanın içinde bir yıldırım gibi gittiklerini anlayabiliyordu. Sağ tarafında tanımadığı adamın, Vasileas'ın muhafız kıtaları komutanı Apokavkos olduğunu biliyordu. Fakat zeki kız, işin geçiş şeklinden kendisini imparatorun yakalatmadığını da kavramıştı. İmparator böyle bir kadın hırsızı gibi kendisini kaçırmayı yersiz bulur, istemiş olsa, varenglerini gönderir, yakalatırdı. Bütün bu kitlelerin anahtarı köşeye büzülen ve yüzünü saklayan adamda idi ki, İrini şimdilik onun kim olduğunu kestiremiyordu.
Arabanın bu, baş döndürücü hızı çok sürmedi. Yavaşladı ve durdu. Karlo Zenon arabanın birdenbire duruşundan kuşkulandığından Apokavkos'un yüzüne baktı:
- Ne oldu? Niye durduk?

Apokavkos çenesini manalı manalı çarpıttı. Bir gözünü kırptı:
- Burada on, onbeş dakika kadar kalacağız, alacağımız bazı şeyler var, siz şöyle bir dolanırsınız.
Sonra İrini Kantakuzinos'a döndü:
- Pirinkipisa, arabadan inip benim arkamdan gelmenizi rica ederim, dedi.
İrini için yapacak bir şey yoktu. Elleri ve ağzı bağlı olduğu halde arabadan aşağı indi. İnmesiyle irkilmesi bir oldu. Burası şehir

dışındaki kendi evi idi. Kapının önünde beş tane silâhlı adam duruyordu. Apokavkos ona açık olan evin kapısını göstererek:
- Buyurmaz mısınız? diye sordu.
Fakat İrini Kantakuzinos un kendi evini görür görmez sarardığını ve sendelediğini de sezmişti.
- Hiçbir şeyden korkmayınız, dedi. Hayatınıza dokunulmayacaktır. Yalnız kendi evinizde efendim ile birkaç dakika görüşeceksiniz.
İrini, Apokavkos'un arkasından yürüdü. Kendi süslü odasına girdiler. Bu oda bir vasilisyaya yakışacak kadar süslü ve zengindi. İrini, ilk bakışta odasının aranmış olduğunu sezdi. Apokavkos onun ağzının ve kollarının bağını çözmüştü. İrini daha yerine oturmamıştı ki, Manoel Paleologos içeriye girdi. Kapıyı kapadı. İri-ni'nin kaşları hafifçe çatılmıştı. Ayağa kalktı:
- Beni siz mi yakalattınız?
- Sizinle başka türlü konuşup anlaşamazdık.
- Benimle konuşup ne yapacaktınız?
- Size birleşmekliğimizi söyleyecektim.
- Birleşmek mi, ne için?
- Her şey için.
- Anlaşılamayacak bir şey söylemiyorum. Bizans tahtının etrafında birleşmekliğimizi ileri sürüyorum.
- Fakat Bizans tahtı sizin değil midir? Pederiniz onu size bırakmadı mı?
Manoel acı acı güldü.
- Evet görünüşüne bakılırsa öyle, fakat gerçek olan tam dört ortağım var: Biri siz, ikincisi kardeşim Andronikos, üçüncüsü Murat Bey, dördüncüsü Teodor.
- Hepimiz için dört ortak vardır. Bu, yalnız sizin için değildir.

- Fakat ben bu isteklilerin sayısını azaltmak istiyorum ve sizinle birleşmekliğimizi ileri sürüyorum.
- Bir taht üzerinde iki ortak birleşemez.
- Bizans tahtı üstünde iki vasileasın bile birleştiği olmuştur. Kaldı ki, biz bir vasileas ile bir vasilisyayız. Birleşmemiz daha kolaydır.
İrini'nin yüzü hafifçe kızardı:
- Ne demek istiyorsunuz? dedi.
- Arzettim. Birleşmemizi istiyorum.
- İyi ama iki insanın birleşmesi için taht ve paradan önce daha bir şey istemez mi?
- Ne gibi?
- Kalp sevgisi gibi?
Manoel, güzel bir delikanlı idi. Babasına çok benzerdi. Babasına güzelliğinden kinaye olarak "Kaloyani" diyorlardı. Kendini beğenmiş gülüşüyle sırıttı.
- Sizin güzelliğiniz her erkeğin kalbini kazanmaya yeter, ben de her güzel kadını hoşnut edecek erkeklerden biriyim.
- Bir genç kızın kalbini esir edebilmek için yalnız güzellik ve servet yetmez. Hele her kadının beğenebileceği erkekle kadınlar hiç birleşmek istemezler. Daha başka şeyler ister.
Manoel'in kaşları hafifçe çatılmıştı:
- Ben Selanik'e gidiyorum. Sizi de beraber götüreceğim. Sizinle birleşmemizi istedim. Sizi zorla da götürebilirdim.
İrini de kaşlarını hafifçe çatıp düşündü. Bizans tahtına istekli olanları birer birer ortadan kaldırmak isteyen Manoel kendisini de burada öldürtebilirdi. Onun kendisiyle birleşmek istemesinde iğrenç bir çıkarı olmalıydı. Şimdiden birleşmiş gözüküp bütün isteklileri ortadan kaldırdıktan sonra kendisini de öldürtecekti. Bu sebepten:
- Pekâlâ kabul ediyorum, dedi.

Manoel'in yüzü güldü. İrini'nin önünde saygı ile eğildi:
- Ben sizin lüzumu kadar zeki olduğunuzu biliyordum, dedi.

- Bilginizden caymayın, az sonra belki de aldandınız.
- Şimdi öğreneceğiz.
İrini, başına gelecek olan şeyden haberi olmadığından, alaylı bakışları ile Manoel'i süzdü:
- Beni imtihana mı çekeceksiniz?
- Hemen hemen.
- Başlayın bakalım.
- Birleşenler için birbirlerinden1 gizlenecek hiçbir şey yoktur derler.
İrini'nin canı sıkılmıştı. Manoel'in dilinin altında bir şey sakladığı belli oluyordu. Nitekim, Manoel bu baklayı ağzından çıkart-makda gecikmedi.
- Şimdi mademki dostuz ve birleştik, yakında zevcem olacaksınız... size bir şey soracağım.
- Ben de onu bekliyordum.
- Vasilisya İrini'nin sakladığı hazineyi duymuşsunuzdur.
İrini, bu hazine sözünü işitir işitmez hafifçe sararmıştı. Manoel devam etti:
- Tabiî, siz de bu meşhur hazineyi işitmişsinizdir. Vasilisya İrini ölmeden önce hazinesini Pirinkipis'teki manastırına saklamıştı.
İrini odanın içini gözetliyordu.
- Olabilir, dedi. Vasilisya hazinesini istediği yere saklamakta serbesttir.
- Orası öyle, ama işin daha karışık yerleri var. Geçenlerde bu hazineyi aramak için üç kişi, daha doğrusu üç takım başka yollardan bu hazinenin yerini bulmak üzere Pirinkipis'e gittiler.
İrini Kantakuzinos, Manoel'i can kulağıyla dinlemeye başladı. İrini'nin bu durumunu sezen Manoel'in dudaklarında acı bir gülümsemenin izleri dolaştı.
- Arz ettiğim gibi, bu üç başka başın idare ettiği takımlardan hangisi hazineyi ele geçirirse ben Bizans tahtını hemen hemen,

yarı yarıya elden kaçırmış olacaktım. Bu üç başı kolladım. Bunlardan birincisi Andronikos'tu ve bir türlü hazinenin yerini bulamamıştı. O yarım aklı ile bulamayacaktı da.
Manoel, gözlerini İrininin gözlerinin içine dikmişti. Ondan bir şeyler anlamak istiyordu.
- ikincisi bu son günlerde Bizans'ın başına belâ kesilen ve bir gün asıl bey olursa başımıza daha çok işler açacak olan Murat Beyin oğlu Savcı Bey'dir.
İrini'nin durumunu bozmadığını görünce:
- Tanıyor musunuz? dedi. Savcı Bey, Türk beyi Murat Bey'in oğlu.
İrini sabırsızlanıyordu.
- Hayır, tanımıyorum. Ve bu anlattığınız şeylerle de hiçbir ilgim yok.
- Şimdi anlayacaksınız. Savcı Bey, kardeşim Andronikos'tan daha kurnazdır; fakat ne çare ki, hazinenin yerini bulduğu gece, üçüncü baş gömüyü kaldırmış bulunuyordu. Andronikos'la Savcı Bey, manastırın mağarasında karşılaştılar ve hazinenin kendilerinden önce kaldırılmış olduğunu gördüler. Siz bu hazineyi alan üçüncü başı merak etmiyor musunuz?
- Merak etmek için bir sebep göremiyorum.
- Fakat ben hem merak ediyor, hem biliyorum.
- Yaman bir zekânız var. Ne kadar övünseniz yeridir.
- Fakat bu hazineyi kaldıranı siz de biliyorsunuz.
- Eh, ikimiz de aklımızla övünebiliriz.
- Fakat, bunlardan biri, üçüncü baş...
- Kuzum, kimmiş bu üçüncü baş?
- Sizsiniz.
- Ben mi?!
İrini uydurma olduğu pek belli bir kahkaha attı.

- Ben ha? Doğrusu bu çok tuhaf. Bir kadın iki pirinkipisi yeniyor.
- Fakat hem yeniyor, hem hazineyi alıyor, hem buraya getiriyor. İrini'nin yüzü yemyeşil kesilmişti:
- Mademki bu kadar inceden inceye bilginiz var, hazineyi de alsaydınız.
- Nereden alsaydım?
- Her yanı aramışsınız ya, benim sakladığım yerden.

- Yazık ki bulamadık.
- Onun için mi beni "birleşelim!" diye aldatarak hazineyi elimden almak istiyorsunuz? Doğrusu düşündüğümden daha aptal ve bayağı imişsiniz. Ne kardeşiniz Andronikos kadar cesur, ne Savcı Bey kadar akıllısınız.
Manoel'in kaşları çatıldı:
- Fakat ben evlenmemiz için bu hazineyi drahoma seçtim, bir vasileasa yakışır drahoma: Akıl ve cesaret yerine güzelliğimi, soyumu, sopumu, adımı koyuyorum.
- Ben drahoma vermeden severek evleneceğim; kendisini satan bir erkeğin, erkekliğine nasıl güvenebilirim? Güzelliğiniz ve soyunuz neye yarar?
- Biz hazineyi zorla almasını da biliriz.
- O halde buyurun, ne bekliyorsunuz? Döktüğünüz yüz suyuna yazık değil mi?
- Ben birleşmemizi daha uygun bulmuştum.
- Siz belki yakışıklı bir adamsınız, Karlo Yani'nin oğlu., fakat erkek değilsiniz. Kadın olarak sizinle birleşemem. Siz belki bir pi-rinkipissiniz, fakat bir vasileas olamazsınız. Sizinle bu bakımdan da birleşemem. Sizin soylu oluşunuz da erkekliğiniz gibi, değil bir hazineye, kalp bir mangıra bile değmez.
- Ben sizinle ne bir erkek olarak ne de bir vasileas olarak birleşmeyi istedim. Ben birbirimizi ezmemek için gösteriş olarak birleşmeyi diledim. Siz gene kadın olarak serbestsiniz.

- Pekâlâ, size hazinenin yerini gösteriyorum. Fakat şunu da iyi biliniz ki, hazineye kavuşur kavuşmaz, tekrar bana düşman olmaya kalkarsanız onu sizin elinizden almak da benim için çok kolaydır.
İrini'nin gözlerinde parlayan sönen ışığı görmediği için birdenbire hazineyi vereceğine inanan Manoel:
- Nasıl, hazineyi teslim ediyor musunuz? diye haykırdı. İrini, odanın bir köşesine doğru yürüdü:
- Buyurun, bakın! Hazine ne kadar kolay bir yerde. Bulamayışınız çok şaşılacak bir şey.
İrini, Manoel'in şaşkın ve ürkek bakışları altında, pencerenin önüne gitti. Bu pencerenin kasası duvarın dışında idi. Kalın duvarın üstü ise tahta kaplı. İrini pencerenin altındaki bu tahtayı eliyle tutup kaldırdı. Duvarın içi boştu. İçinde küflü ve eski bir sandık gözüküyordu.
- Buyurun işte Vasilisya'nın hazinesi, dedi.
Hazineyi gören Manoel'de düşünce ve akıl adına hiçbir şey kalmamıştı. Koştu açılan oyuğun önüne geldi. Sandığın pası, eskiliği Vasilisya İrini'nin hazinesinin içinde olduğunu, sanki bağırıyordu. Sesi titrediği halde:
- Hazine... Bunun içinde mi? diye kekeledi.
İrini Kantakuzinos'un gözleri korkunç bir şekilde parlıyordu.
- Tabiî, değil mi? dedi. İşte bakın!..
Eğildi, hazinenin kapağını açtı. Yeşil, sarı, mavi, parıltılanyla gözleri kamaştıran bir sürü elmas, pırlanta ve yakut gözüktü. Gördüğü eşyaların zenginliği karşısında kendisinden geçen Manoel, ellerini elmas yığınının içine sokup oynamaya başladı.
Fakat bu dakikayı bekleyen İrini, Manoel'in bacağına bir çelme takıp, tam midesinin üstüne öyle zorlu bir yumruk vurdu ki, bu mini mini yumruğun hızıyla kendini tutamayan Manoel sırtüstü yuvarlandı. Aynı zamanda, İrini bir kaplan gibi atılıp Manoel'in üstüne çıkmıştı. İrini'nin ufacık yumruğu ne kadar kuvvetli olursa olsun

Manoel'i ancak yere yuvarlayabilmiş, tam bayıltamamıştı. Bu yüzden İrini'yi üzerinden atmak için silkindi. Fakat aynı zamanda, genç kızın elinde sivri bir hançerin parladığını gördü. Bütün gücünü harcayarak silkindi. İrini'nin hançerli elini bileğinden tuttu. Fakat yırtıcı kız da hançerli elini kurtarmak için dişlerini onun bileğine geçirmişti. Manoel'in canının acısından gözleri yaşardı.
- Apokavkos koş! diye bağırdı.
İçerideki gürültüden kuşkulanan Apokavkos kapının önünde kulağı kirişte bekliyordu. Manoel'in çığlığını duyunca kapıyı açıp içeriye daldı. Tam sırası idi.
Karnının üstüne bütün ağırlığı ile binen, bir eliyle gırtlağını sıkıp, diğerini de dişleriyle kurtarmaya çalışan İrini, Manoel'i biçimine koymak üzere idi. Apokavkos atıldı, İrini'nin kollarını kavradı, bu arada hançerin ucu Manoel'in kolunu yarmıştı. Apokavkos çırpınan, kurtulmak isteyen İrini'yi tuttuğu gibi havaya kaldırdı. Fakat genç kız bir kaplan gibi sağa sola bıçak savuruyor, Apokavkos'un karnını tekmeliyordu. Kollarının arasında çırpınan bu güzel

canavarı tutamayacağını anlayan Apokavkos çenesiyle, İrini'nin başına yaman bir kafa vurdu. Bir boğa çenesi kadar sert ve güçlü olan Apokavkos'un çenesi İrini'yi bayıltmıştı. Bu sırada saçları dimdik olmuş, diş ve hançer delikleriyle yaralanmış olduğu halde, Manoel de yerinden doğruluyordu.
- Ne yaptın sersem, onu öldürdün mü yoksa? diye haykırdı.
Manoel'in bu bitkin durumuna bakıp, dudaklarından fırlamak isteyen kahkaha tufanını güç tutan Apokavkos:
- Hayır! dedi. Biraz uyuttum.
- Aman çabuk bağla, ağzını kapa, arabaya at! Hemen gidiyoruz.
Apokavkos'un gözleri parladı:
- Ya hazine?
- Yerin dibine girsin. Az kalsın onun uğruna ölüyordum. Hazineyi -bulduk, fakat sakın Karlo Zenon ile adamları bir şey sezmesin...

KİRYOS MAVROMATİ'NİN KULAKLARI NİÇİN UZUNDUR?

— BİZİ boğmak istiyormuş gibi kanlı gözleriyle yüzümüze bakan adam da kim Balaban?
Balaban, Savcı Bey'in gösterdiği adama baktı.
- Vallahi gözüm ısırıyor, ama beyim, dedi. Bulup çıkaramıyo-
rum.
Karşılarında bir adam duruyor, onları gözleriyle yemek isti-yormuşcasına dik dik bakıyordu. Rüzgâra yelken açmış gibi yayılan yassı, kocaman iki kulağı ve boncuk gibi yuvarlak yeşil gözleri, kayabalığı gibi yırık ağzıyla çok sevimli bir adamdı amma...
Savcı Bey, kendilerini süzen bu adamı daha çok düşünemezdi, arkasını döndü. Balaban'a:
- Bak şu hancı olacak herife! diye haykırdı. Hâlâ bizim yiyeceğimiz zıkkımları getirmedi. Korkarım atlarımızı da aç bırakmıştır. Koş bak, eğer böyle bir köpeklik yapmışsa bacağından kapıdaki çınara asıver!
Beyinden aldığı buyruğu yerine getirmek için Balaban yerinden fırladı. Savcı Bey, hanın avlusunda yalnız kaldı. İstanbul'dan, Edirne'ye gidiyorlardı. Savcı Bey, bütün bu gezilerinde Bizanslı kılığında, gizli olarak dolaşır, böylece kalabalığa karışır giderdi. Yalnız kalan Savcı Bey, ayaklarını uzatıp şöyle çevresine bakındı. Ha-

rıın avlusunda kendilerinden başka beş yolcu daha vardı. Bunlardan dördü dışardaki çardağın altına oturmuş taze üzüm suyu içiyor ve kendi hallerinde gözüküyorlardı. Beşinci ve onlardan ayrı oturanı ise, sanki inadına yapıyormuş gibi tam Savcı Bey'in yüzüne gözlerini dikmiş, onu yiyecekmiş gibi bakıyordu.
Balaban gittikten sonra da, herifin hâlâ kendisine baktığını gören Savcı Bey'in kaşları çatıldı, yüzü buruştu. Adama bir şey söyleyecekti. Fakat tam bu sırada, adam da ayağa kalkmış, kendisine doğru yürümeye başlamıştı. Savcı Bey'in yüzü güldü, iskemlesinin arkasına dayandı ve kahkahalarla güldü:
- Vay sen misin Kiryos Mavromati? Şükür görüştüğümüze. Nasılsın bakalım? diye haykırdı.
Mavromati'nin yüzü hiç gülmüyordu. Birer faltaşı gibi açılan gözleri çok korkunç ve kanlı idi.
- Demek beni tanıdınız? diye homurdandı.
- Tanımaz mıyım hiç? diye haykırdı. Ben eski dostları unutmam. Hele senin gibi güzel bir hanımı ve iki yelken kulağı olanları asla! Otur şöyle bakayım! Ne somurtuyorsun, dargın mıyız yoksa? Bir şey iç de derdin geçsin. Ne oluyorsun yahu?
Mavromati dişlerini gıcırdatıyordu. Savcı Bey gene güldü:
- Ha! Şu, seni suya attığıma kızıyorsun galiba? Geç canım, dostlar arasında böyle şakalar olur. İstemeyerek yaptım, affet.
- Ben size Vasilisya'yı ne yaptığınızı soruyorum. Suya atılmanın hesabı da ayrı.
Savcı Bey'in şen yüzü allak bullak oldu.
- Vasilisya mı? O da kim? diye haykırdfi
- Benim hanımım Vasilisya İrini Kantakuzinos'u soruyorum.
- Senin hanımın mı? Senin hanımın kraliçe mi idi? Onu yeraltı mahzeninde bırakmıştık ya?!..
- Sonradan kaçırdınız.
- Kaçırdım mı, o da ne için sanki?

- Efendiniz Andronikos'a yaranmak için kaçırdınız.
- Sen çıldırmışsın yavrum! Ortada bir kaçan varsa, senin aklın. Kaçıran da sensin.

- Ben aklımı kaçırmadım ve her şeyi çok iyi biliyorum. Siz efendiniz Pirinkipis Andronikos'un hesabına hanımım Vasilisya'yı kaçırdınız.
- İyi ama dostum, ille efendi, uşak diye ayrılmamızı istiyorsan kerem et de, Andronikos uşak, ben efendi olalım.
- Siz kötü bir yabancı ve kavga peşinde koşan bir serseriden başka bir şey değilsiniz, sizi öldüreceğim. Siz efendi olamazsınız.
Mavromati, bu sözleri söyler söylemez, belinden hançerini çekip, Savcı Bey'in üzerine atıldı. Savcı Bey, yerinden bile kıpırdamamış, yüzünde hiçbir değişiklik olmamıştı. Eğer iki kerpeten gibi el Mavromati'nin kocaman kulaklarına yapışıp da onu yolundan kesmeseydi, Savcı Bey'in belki karnı deşilecekti. Fakat Mavromati'nin, Beyi ile olan kavgasını duyan Balaban, tam sırasında.yetişmiş, biçarenin kocaman kulaklarına yapışmış, havaya kaldırmıştı.
Mavromati canının acısından:
- Vay! Vay! diye bağırmaya başladı.
Fakat acı gücü ile Balaban onu tuttuğu gibi havaya kaldırmıştı. Vücudunun bütün ağırlığı kulaklarına binen yoksul Mavromati, havada bir yengeç gibi kıvranmaya başladı. Canının acısından gözünden yaşlar boşanıyor, altı aylık bir dana yavrusu gibi böğürü-yordu. Elleri gevşemiş, hançeri yere düşüp toprağa saplanmıştı. Savcı Bey, onun çektiği acıyı kestirebildiğinden Balaban'a:
- Artık yeter, bırak bakalım! dedi.
Balaban Mavromati'nin kulaklarını bıraktı. Yoksulcuk yere küt diye düştü. Kulaklarını oğuşturarak dik dik Savcı Bey'e bakmaya başladı.
Savcı Bey'in kaşları hafifçe çatılmıştı.

- Sersem! Şöyle ileri gel de anlat, senin kulaklarının niçin böyle uzadığı anlaşılıyor. İleri gel, yoksa kafanı patlatacağım, söyle bakalım hatunun nerede? dedi.
- Kaçırdılar.
- Ne zaman?
- İki gün önce.
- Nerede?
- Aya Aporta kilisesinde.
- Kim kaçırdı?
- Siz kaçırdınız.
- Sersemliğini günlüğe kullanma. Kulakların gene kaşınıyor gibi. Sen kimi gördün, onu söyle.
- Apokavkos, Vasilisya'yı birdenbire kaptı, kiliseden dışarıya çıktı.
- Apokavkos da kim?
- Vasileas'ın muhafız komutanı.
- Şu, seni elinden kurtardığımız ayı gibi kıllı adam mı?
- Evet.
- Peki, sonra ne oldu?"
- Ben arkasından atıldım. Fakat halk birbirine girmişti. Kapıyı, kılıçlarını sıyırmış on yabancı tutuyordu. Bunlar da çıktılar, kapıyı üzerimize kapamak istediler, ben açmak istedim, fakat birisi kafama kılıcının tersiyle vurdu. Bayıldım. O sırada kaçtılar.
- Yuf olsun, koca sersem. Demek şimdi Vasilisya'nın nerde olduğunu bilmiyorsun.
- Ne yazık ki hiçbir şey bilmiyorum.
- Peki benim kaçırdığımı da nereden çıkardın?
- Çaktım. Çünkü Vasilisya bana sizin Andronikos'u kaçırdığınız sabah "bu adam bir casus, daha doğrusu para ile zenginlere uşaklık eden bir serseri. Bizden bir şey kopartamayacağını

anlayınca, Andronikos'a yanaştı. Kendisinden sakınmalıyız!" demişti.
- Demek senin Vasilisyan beni bir serseri sandı?
- Öyle.
- Bunu nereden çakmış?!
- Konuşmanız biraz Galatahların şivesine çalıyor da ondan.
- Galatahlar mı?
- Hani Galata'da oturan Cenevizliler, Venedikliler, Amalfililer yok mu? Onlar gibi "Z" leri "S" diyormuşsunuz.
Savcı Bey, gevrek gevrek güldü:

- Pekiyi, hatunun beni konuşmamdan Cenevizli serserilere benzetti, ya sen onu benim kaçırdığımı nasıl çaktın?
- Aklımla.
- Hay aklınızla bin yaşayasınız siz ikiniz de.
- Fakat başkaları da söylediler.
- Başkaları da mı söylediler? Bak burası çok önemli, kim söyledi?
- Fakat siz beni bir aptal yerine koyup ağzımdan lâf kapıyorsunuz.
- Bak bu sezişin doğru, bu sefer iyi çaktın. Ona hiç şüphen olmasın. Halis bir aptalsınız. Fakat şöyle yakın gel, söyle hatununu benim kaçırdığımı sana kim söyledi?
Mavromati yaklaştı. Artık Savcı Bey'in bu işde parmağı olmadığını anlamıştı. Bu adam bir serseri değildi.
- Bana bunu şu, dışarıda oturan dört adam söyledi, sizinle dalaşmamı istiyorlardı.
Savcı Bey yan gözle adamlara baktı, onlar da çaktırmamak için yan gözle Mavromati ile Savcı Bey'i süzüyorlardı. Savcı Bey, Balaban'a gözlerini dikti. Balaban kendisinden ne istediğini anladı, bacaklarını gerdi. Savcı Bey yan gözle tekrar adamlara bakmakla beraber sordu-.

- Bu adamlar sana ne dediler?
- Kilisede benim bayıldığımı görmüşler. Genç kızı kaçıranı gördüklerini, bunun Andronikos olduğunu ve Cenevizli bir serserinin de kendisine yardım ettiğini söylediler.
Savcı Bey, yan gözle dışarıdaki adamlara bakıyordu.
- Beni sana bunlar mı gösterdi?
- Evet. Buraya geleceğinizi ve sizi öldürürsem Vasilisya'yı meydana çıkaracaklarını söylediler? Ben düşündüğünüz kadar aptal değilim ama.
- Orası öyle... Gözünü aç Balaban!
Savcı Bey, Mavromati'yi söyletmekle beraber yan gözle de dışarıdaki adamları kolluyordu. Mavromati ile Savcı Bey arasında geçen konuşmanın artık tatlılaştığırîı sezen adamlar kaçmak için atlarına doğru koşmuşlardı. Adamların kaçacağını anlayan Savcı Bey:
- Balaban gözünü açi Heriflerden birini tut, diye bağırmıştı.
Mavromati daha yerinden doğrulup da: "Ne olyoruz?" demeye kalmadan, Balaban bir ok gibi fırladı. Atına sıçrayan adamlardan birini bacağından tuttuğu gibi aşağı aldı. Diğerleri kaçmıştı. Ele geçen adam çırpınıyor, kurtulmaya çalışıyordu. Balaban, Savcı Beye baktı:
- Öbürlerini de tutayım mı beyim? Savcı Bey'in yüzü gülüyordu:
- Hayır! İstemez bir tanesi yeter; getir buraya, getir bakayım!
Balaban yakaladığı adamı süre süre, Savcı Bey'in önüne getirdi. Yoksulun korkudan bacakları titriyordu. Savcı Bey onu karşısına aldıktan sonra Mavromati'ye sordu:
- Bunlar sana ne dediler? Mavromati, bir şaşkına dönmüştü:
- Bana, sizin Andronıkos'un adamı olduğunuzu ve Vasilisya'yı kaçırdığınızı söylediler.

Savcı Bey'in gözleri dönmüştü. Adamın yüzüne dik dik baktı:
- Bu sözleri söyledin mi? diye haykırdı.
- ?!..
Karşısındaki ağzını açıp bir şey söylemek şu yana, gözlerini kaldırmaya bile korkuyordu. Savcı Bey'in ağzı köpürmüştü, ayağını yere vurdu:
- Ya söyle, yahut ben adamı söyletmesini bilirim, işe başlayacağım.
Savcı Bey'in bu son buyruğu karşısında adamın dili çözüldü. Nasıl olsa yakayı ele vermişti. Karşısındakilerin kendisini söyletecek kadar güçlü olduklarını anlıyordu.
- Evet, biz söyledik, diye kekeledi. Savcı Bey'in gözleri dönmüştü:
- Yalnız bunu söylemek ve beni öldürmek için mi para aldınız?
- Hayır. Biz bu işi para ile yapıyoruz ama alınacak paraya biz karışmayız. Reisimiz istediği parayı alır, bize bol harçlığımızı ve aylığımızı verir.
- Aylık mı? O da ne oluyor?
- Biz Cenevizliyiz! Parayı verene çalışırız.
- Haa, şu mesele. Şimdi anladım. Demek sizin reisiniz...
Savcı Bey, birdenbire yeni aklına gelmiş gibi sözün burasında sordu:
- Neydi reisinizin adı?
Adamcağızın korkusundan bacakları titriyordu. Yakayı kurtarmak için ne biliyorsa söyleyecekti.
- Reisimizin adı Karlo Zenon'dur.

- Alâ! Demek bu Karlo Zenon Efendi, sizi çağırdı. "Yeni bir iş var!' dedi.

- Evet, evet.

- Size para verdi, bu parayı kimden aldığını söyledi mi?
- Söylemedi ama biz anladık.
- Siz nasıl anladınız?
- Parayı veren adamı gördük.
- Yaşşa! Kimmiş bu adam?
- Pek büyük birisi.
- Büyük mü, o da ne demek oluyor sanki? Bizans'ta benden büyük kim var ki? Adı ne? Çabuk söyle?

Adamcağız, korkudan tir tir titriyordu. Kafasını eğdi. Savcı Bey e kısık bir sesle:

- Manoel Paleologos! dedi. Savcı Bey, gevrek gevrek güldü:"
- Bak hele, Kalopedi ne erkekçe işlere burnunu sokuyor? Ey sonra? Demek bu adamcağızın hatununu Manoel kaçırttı ha?
- Efendimiz?

Adamcağız koskoca bir prensin küçük adı ile Manoel diye çağırılacağına aklı kesmiyordu.

- Manoel, diyorum.. Vasileas'ın oğlu.
- Evet, Pirinkipisi Manoel kaçırttı...
- Size de beni öldürmek için para verdi ha?
- Öldürürsek verecekti.
- Ne fiyat biçmişti?
- Anlayamadım efendimiz..
- Bana kaç kuruş değer biçmişti diyorum? Yani beni öldürür-seniz kaç tane bizanten alacaktınız?
- Beş yüz.
- Her birinize mi?
- Hayır, hepimize beş yüz.

Mavromati'nin bu paraya karşı gözleri faltaşı gibi açılmakla beraber, Savcı Bey'in canı sıkılmıştı:

- Edepsiz herif, diye homurdandı. Bana beş yüz altın değer biçiyor ha? Fakat bilmiyor ki ben onun derisine iki mangır bile vermem. Bu ne küçüklük benim için?

Sonra tekrar adama döndü:

- Aferin, dedi. Her şeyi doğru söyledin. Sana son bir sorum var. Onu da doğru karşılarsan bu keseyi alıp gideceksin.

Savcı Bey, belinden dolu bir kese çıkarmıştı. Adama uzattı:

- Bunun içinde tam elli tane bizanten var, hem Manoel'inki-ler gibi kalp değil, temiz altın. Sorumu doğru karşılarsan onu sana vereceğim ve başını boş bırakacağım.

Adamın gözleri sevinçten parlayıvermişti:

- Emirlerinizi bekliyorum, diye haykırdı.

Savcı Bey, onun gözlerinin içine bakarak sordu:

- Öyle anlıyorum ki, Manoel bir işe başlamış ve yoluna engel olacakları ortadan kaldırmak için adamlar tutmuştur. Androni-kos'un, bu kız kaçırmak işinde eli olmak şöyle dursun, belki onun bile ölümü yakındır. Doğru mu dostum?

Keseyi kapmaktan başka bir şey düşünmeyen Cenevizli:

- Çok doğru. Siz her şeyi biliyorsunuz, diye haykırdı. Savcı Bey:
- Dur bakalım, sahibinden önce ahıra girme! dedi. Bilmediğim yerlere geliyoruz. Benim ölüm işim bittikten sonra nereye gidecektiniz?
- Selânik'e.
- Reisiniz orada mı?
- Pirinkipis ve kaçırdığımız kadınla birlikte oraya gidiyordu.
- Haydi öyle ise keseyi kazandın. Al ve arkana bakmadan tabanları yağla!

Cenevizli keseyi kapar kapmaz hanın avlusuna doğru fırladı.

Fakat Savcı Bey'in gür sesi sevincini darmadağan etti:

- Hey, sayın dostum. Bak ben sana söylemeyi unuttum. Güzel olduğunu gördüğümüz atını burada bırakır, yaya olarak İstanbul'a dönersin. Çünkü para yemek için en iyi yer orasıdır. İyi bil ki, seni eğer Selanik yolunda bizden önce reisine yetişmek için erken giderken görürsem hiç acımaz, bacaklarından ikiye bölerim.
Sonra, korku ve şaşkınlığından donup kalan Cenevizli ile daha çok uğraşmayı yersiz bulduğundan aval aval kendisine bakan Mavromati'ye dönüp ensesine hatırı sayılır bir şaplak attı:
- Bak dostum, ille de bu çirkin kulaklarını başının iki yanında taşımak istiyorsan sana öğüt vereyim: Bir daha öyle anlamadan, dinlemeden bıçağa sarılma, bu iş şakaya gelmez. Artık kulaksız köpeklere bile kimse ekmek vermiyor.
ANDRONİKOS KAFESTE
SAVCI Bey, sanki çok yıldır tanışık imiş gibi yaklaştı. Masanın üzerindeki şarap kupasını kaptı, bir dikişte bitirdi, tekrar masanın üstüne koyarak kahkahalarla güldü:
- Sabahlar hayrolsun dostlarım. Benim de masanızda oturmam canınızı sıkar mı dersiniz?
Sonra onların karşılığını almış gibi bir tabure çekti, aralarına oturdu. Selânik'e giden yoldan yarım saat kadar uzakta ufak bir kulübenin önünde bulunuyorlardı. Bu kulübenin önünde omuz omuza verip göklere doğru yükselen altı ulu çınar vardı. Çınarların dibinden soğuk bir su kaynıyor, şırıl şırıl akıp giderek bahçeleri suluyordu. İrini'yi kaçıranların, görünmemek için sapa yollardan gideceklerini bilen Savcı Bey, arkasında Mavromati ve Balaban olduğu halde hemen yola çıkmış, sınırları tarayarak buraya kadar gelmişti. Mavromati ile Balaban da başka yolları tarıyor, köylülere İrini'yi kaçıran arabayı anlatarak tuttukları yolu öğreniyorlardı. Kaçanlarla kovalayanların arası her gün biraz daha azalıyordu. Akşamları buluşunca her biri kendi işittiğini anlatıyor, Savcı Bey de ona göre, yeni bir rota çiziyordu. Şimdiye kadar dört atlı, kapalı bir arabanın on beş erle birlikte gittiğini ve arkasından da dört Cenevizlinin büyük bir sandık taşıdıklarını öğrenmişlerdi. Savcı Bey arabada İrini'nin götürüldüğünü sanmakta, fakat bir sandık taşıyan dört Cenevizliye hiçbir ad koyamamakta idi. Şimdi bu kaynağın

önünde Cenevizlileri görünce yüzü gülmüştü. Hemen atından atladı; atı çınarlardan birine bağladı. Cenevizlilerin dördü de ağacın altına oturmuş, şarap içiyorlardı. Beş at çayırda otluyordu. Savcı Bey, beşinci atın sandığı taşıdığını anlamıştı. Dört adam Savcı Bey'i şöyle bir süzdükten sonra gene aralarında konuşmaya başladılar. Savcı Bey onların bu durumlarından kendisini tanımadıklarını anlamıştı. Cenevizliler para alarak Manoel Paleologos'a hizmet ettiklerinden, bu paranın biraz çoğunu veren bir başkasına da hizmet edebilirlerdi. Aralarına girip oturdu. Dört Cenevizli Savcı Bey'in kendine güvendiğini durumundan, sözlerinden anlamış, ürkmüş gibi gözüküyorlardı. "Acaba arkadaşları da var mı?" diye çevrelerine bakındılar, kimseler yoktu. Sonra kaşlarını çatarak Savcı Bey'i süzdüler. Güçlü, kuvvetli gözüküyordu; ama dördü bir olursa bu adamın suyunu çıkarırlardı^ Ellerini kavuşturup masanın üzerine doğru eğildiler. Savcı Bey'e: "Çabuk kalk git, yoksa dayağı yiyeceksin," demek istiyorlardı.
Fakat Savcı Bey, onların kızgınlığını anlamıyormuş gibi kulübenin sahibine haykırdı:
- Gel dostum! Şu şarap testisini baştan doldur!
Kulübenin önünde duran ihtiyar hancı Savcı Bey'i hiç tanımıyordu. Fakat onun "dostum!" sözünden unutulmuş bir müşteri olduğunu sandı. Koştu, boş testiyi kaptı. Savcı Bey bu sırada ihtiyarın arkasını okşamış, güler bir yüzle:
- Nasılsın dostum? diye haykırmıştı. Bu sene gene üzüm kütüklerini böcekler yiyor mu?
İhtiyar güldü:
- Hayır efendim. Allah'a çok şükür bu sene iyidirler.
Savcı Bey, daha fazla konuşursa ihtiyarın bir falso yapacağını düşünerek:
- Haydi babacığım, sen git işine bak, ben yabancı değilim, diye elini tutup sıktı.
Bu-arada Cenevizlilere göstermeden ihtiyarın eline bir bizan-ten altını sıkıştırdı. Şimdiye kadar hiçbir yolcudan görmediği bu al-

tın bahşiş, ihtiyarın yerlere kadar eğilmesini kolaylaştırdı. Kulübe sahibinin, Savcı Bey'e karşı olan saygısının nedenini bilemeyen Cenevizliler, büyük ve zorlu bir adam karşısında bulunduklarını sandılar. Masanın üzerinde duran elleri aşağı indi. Yan gözle Ce-nevizlilerdeki değişikliği gören Savcı Bey güler bir yüzle kendisini tanıttı.
- Ben kasabalar arası karakol komutanıyım. Emrimde tam kırk vareng vardır, adım Savapolos.

Cenevizlilerin çatılan yüzleri, şimdi durgun bir şekil almıştı. Ağızlarını açıp bir kelime bile söyleyemiyorlardı. Savcı Bey sözünü bitirdi:
- Varenglerim de nerede ise gelirler, ama sizi biraz üzeceğim. İçlerinden biri bu söz üzerine ağzını açtı.
- Üzecek misiniz. Ne gibi?
- Bizim ödevimiz yolcuların eşyalarını yoklamaktır, sizin de eşyalarınızı yoklayacağız.
Cenevizliler kıpkırmızı kesilmişti.
- Fakat bizim eşyamız yok.
- Olduğu kadar. Vasileas'ın emri böyledir. Her şeyinizi arayacağız.
- Fakat böyle bir şey hiç işitmedik. Biz eşyamızı aratmayız.
- Bu sizin bileceğiniz bir şey. Biz zorla bu işi yaparız.
- Zorla eşyalarımızı arayacak mısınız?
- Tatlılıkla göstermezseniz elbette.
Savcı Bey'in bu sert cevabı karşısında Cenevizliler kendi aralarında gürültülü bir konuşmaya başladılar. Savcı Bey dillerini bildiği için bütün konuştuklarını anlıyor, fakat anladığını belli etmiyordu. Cenevizlilerin bir kısmı sandığın gösterilmesini, bir kısmı için-dekilerini görürlerse kendilerini idam bile edeceklerini, görmemeleri gerektiğini söylüyordu. Bütün bu sözlerden Savcı Bey sandığın-içinde değerli bir şey olduğunu anlamıştı. Fakat içlerinden biri en sonunda:

- Boşu boşuna konuşuyoruz, dedi. Bu adam imparatorun adamıdır, bizdeki şeyi görünce bize aman vermez, kaçmak istesek arkamızdan kovalar, en iyisi...
Cenevizli sustu, yan gözle: "Acaba anlıyor mu?" diye Savcı Beye bakıyordu.
Fakat onun hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi kırları seyrettiğini görünce sözünü bitirdi:
- En iyisi bu adamı yatırıp bağlayalım! Kulübedeki ihtiyarla beraber mahzene tıkalım; varengleri gelip onu buluncaya kadar, biz yolu alır kaçarız.
Diğer üçü arkadaşlarının bu düşüncesini beğendiler.
- Evet, en iyisi bu, aslında. Serseri hiçbir şeyden kuşkulanmıyor. Üzerine çullanıverelim.
Savcı Bey, uydurduğu yalanın para etmediğini, heriflerin sandığı vermektense dövüşeceklerini anlamıştı. Eğer kendi tetik davranmazsa onlar önceden kendisini haklayacaklardı. Cenevizlilere döndü, dördü de hemen hemen masanın karşı yanında oturuyorlardı. Onların arkasını göstererek tatlı bir sesle:
- Ha bakın! İşte adamlarım da geliyor, dedi.
Cenevizliler gelenleri görmek için başlarını çevirdiler. Savcı Bey bir şimşek hızıyla yerinden fırladı. Masayı bütün gücüyle Cenevizlilerin üstüne yıktı. Hiç ummadıkları bir anda üzerlerine yıkılan masa, dört Cenevizliyi yere serdi. Masa üstlerinde kalmıştı. Savcı Bey, masa üstüne ata biner gibi oturmuştu. Cenevizliler masanın altında eziliyorlardı. Kımıldamak isteyen birkaçının da gırtlağına kılıcının ucunu dayıyor:
- Kıpırdamayalım arkadaş. Yoksa kan çıkar, diye bağırıyordu.
Cenevizliler karşılarındakinin her gün rastlanır takımından olmadığını anlamışlardı. Elinden kurtuluş yoktu. Birkaç kere çırpındıktan sonra durgunlaştıklarını gören Savcı Bey, kılıcını içlerinden birisinin alnına dayayıp onların dili ile alay etti:
- Şimdi tatlı tatlı konuşabiliriz, yalnız şunu unutmayınız ki, sizin dilinizi Cenevizlilerden başka bilen bulunur.

Cenevizliler sesleri titreyerek inlediler.
- Bizden ne istiyorsunuz?
- O kadar merak edcek bir şey değil, önce şu belinizdeki kılıçlan, dedi. Ve kendi kılıcının ucu ile hepsinin kemer kayışlarını kopardı.
Bu sözlerden sonra, kapının önünde korku ve şaşkınlıkla kendisine bakan ihtiyara:
- Dostum, kerem edip efendilerin kılıçlarını toplayınız, dedi.
İhtiyar, korka korka ilerledi. Savcı Bey'in kayışlarını kopardığı Cenevizlilerin silâhlarını topladı. Savcı Bey, aynı alaylı sesle:
- Tamam, dedi. Şimdi de bu silâhlan şu kuyunun içine at da bu delikanlılar böyle ağır bir yük taşımaktan kurtulsunlar.
İhtiyar, kuyuya doğru yürüdü. O zaman, Savcı Bey masanın üstünden kalktı ve sert bir sesle Cenevizlilere:
- Çıkınız, diye buyurdu.

Cenevizliler ürkek bakışlarla onu süzerek masanın altından çıktılar. Savcı Bey'e yan gözle bakıyorlardı. Savcı Bey, ikinci emrini verdi:
- Tabureleri alıp oturunuz!
Cenevizliler, buyruğu iki ettirmeden oturdular. Artık karşılarındaki adamın bir karakol kumandanı olmadığını anlamışlardı. Bu adam karakol kumandanından da büyük bir komutandı.
Savcı Bey, kılıcına dayanarak karşılarına dikildi:
- Siz Karlo Zenon'un adamları mısınız?
- Evet.
- Bu iş için ne alacaktınız?
- Hangi iş için?
- Taşıdığınız sandık için. _ ?ı
İ

Cenevizliler:
"Ne söyleyelim?" gibilerden birbirlerine baktılar. Savcı Bey, onların çekingenliğini görünce haykırdı:
- Sersemlik istemez, ben her şeyi biliyorum. Ne alacaktınız, Manoel Paleologos size ne verecekti?
- İki yüz elli bizanten.
- Bu sandığı Selânik'e götürmenize karşılık mı?
- Biz sandık filân götürmüyoruz.
- Boş lâf istemez, dedim ya, benim her şeyi bildiğimi bir kere daha düşünün!
Cenevizliler, Savcı Bey'in kendilerinin peşinde dolaştığını, her şeyi bildiğini anlamışlardı.
Savcı Bey elini beline attı, bir kese çekti, onların önüne fırlattı.
- İşte size üç yüz bizanten, atlarınızı burada bırakıp doğru İstanbul'a dönersiniz.
Cenevizliler hâlâ ellerini uzatamıyorlardı.
- Fakat Reis?! diye kekelediler.
- Karlo Zenon mu? Onun benden çekeceği var, işlerime burnunu soktuğu için göreceği var. Size gelince, şimdi doğru İstanbul'a döneceksiniz, yanılır da Selânik'e gelirseniz hiç acımadan dördünüzün de bacaklarını kırarım. Haydi şimdi toplayın kuyruklarınızı.
Cenevizliler korka korka masanın üzerinden keseyi aldılar. Kafaları önde, elleri arkada yola düştüler. Savcı Bey kılıcına dayanmış onların arkasından bakıyordu. Kahkahalarla gülerek şaşkın şaşkın bakan hancıya:
- Ne o, neye bakıyorsun? diye seslendi. İhtiyar, sendeleyerek yürüdü:
- Bu dört adamla nasıl başa çıktınız?
- Haydi canım, bunlara adam bile denmez! Bunlar kedi yavrusu.

- Siz çok güçlü ve kurnazsınız. İstanbul'a gidip Vasileas'ın sarayına girseniz çok çabuk yükselirsiniz.
- Ya, demek Vasileas'ın sarayında benim gibi adamlar pek az.
- Az da lâf mı, hiç yok. Hemen oraya vareng diye yazılınız.
- Ayda ne verirler dersiniz?
- Karnınız doyar ya, şimdilik yeter bu yaşta. Sonra kulağına eğildi, şu sözleri söyledi:
- Bizans sarayında birçok entrikalar döner. Bir gün duvar dibini kirleten sarayın gürbüz bahçıvanını gören Vasilisya herife imrenmiş ve kocasını öldürtüp bahçıvanı imparator yapmıştı. Eh, sen de az yakışıklı değilsin. Belki de göze girersin de bu serserilikten kurtulursun.
İhtiyarın saf sözleri Savcı Bey'in çok hoşuna gitmişti, arkasını okşadı:
- Şimdilik imparator olmaya niyetim yok babacığım, dedi. Eğer bir gün böyle bir şey aklıma eserse öğüdünü tutup Vasilisya'nın görebileceği duvar diplerini kirletirim.
İhtiyar, dişsiz ağzını ardına kadar açarak güldü:
- Peki ne olmak istiyorsun?
- Bir sultan.
- Sultan mı, o da ne demek?
- Senin anlayacağın, Türklerin imparatoru.
- İyi ama, Türklerin beyleri vardır. İmparatorları yoktur.
- Yakında bütün buraları alıp, onlar da bir imparatorluk kuracaklar.
-Ya?!..

- Fakat dostum çok yersiz gevezelikler yapıyoruz,, şu sandığı ' görelim bir! Belk içinde bir imparatorluk tacı saklıdır.
- Sandık mı? Ne sandığı?

- Allah! Allah! Bütün bu patırtıyı niçin yaptık, bu adamların taşıdıkları sandık için değil mi?
İhtiyar, elini havada salladı, yüzü hafifçe sararmıştı:
- O, sandıktan başka her şeye benziyor. Üstünde bakır borular var, bir tabut kadar büyük. Mahzene kapadılar ve anahtarı da aldılar.
- Mahzene mi kapadılar? Hangi mahzene?
- İşte bu hanın altındaki şarap^ mahzenine.
- Peki, anahtarı ne halt etmeye onlara verdin?
Savcı Bey'in gözleri dönmüştü. İhtiyar, elinde olmayarak birkaç adım geriledi ve kekeleyerek şu sözleri söyledi:
- Fakat, siz bana anahtarı onlara vermemekliğim için bir şey söylememiştiniz. Sandığı kimsenin görmemesi için kilitlediler.
- Ey anahtarları?!!.
- Tabiî ceplerinde gitti. İşin fenası, şimdi benim mahzen de kapalı kaldı.
- Çabuk, düş önüme de şu senin mahzeni görelim.
İhtiyar önde, Savcı Bey arkada kulübeye girdiler. Burası tam bir bağcı kulübesiydi. Ocak isiyle kararmış duvarlarda heybeler asılı, tavandaki direklerden de birçok yaş meyva, sebze ve soğan hevenkleri sarkıyordu. Odanın sağ tarafından dar bir merdiven iniyordu. Merdivenin bittiği yerden kapalı kapı gözüküyordu.
İhtiyar, Savcı Bey'e kapıyı gösterdi:
- İşte mahzen, kapıyı açabilirsen aç! dedi.
Savcı Bey, çevresine bakındı. Köşede ucu demirli bir saban duruyordu. Koştu iki eliyle kavradı geldi kapının önünde durdu. İhtiyarın gözleri faltaşı gibi açılmıştı.
- Kapıyı kıracak mısınız? diye haykırdı. Savcı Bey:
- Korkma, gene yaparım, dedi.

Sonra sabanı iki eliyle kavrayıp omuzuna koydu, bir an durdu, ileri geri gidip gelmeye başladı. Sabanın demirli ucunun her çarpışında kapı zangır zangır sallanıyordu. Tahtaları oynadı, kulakları tırmalayan büyük bir gürültü ile açıldı. Merakta kendisinden aşağı kalmayan ihtiyar arkasında olduğu halde bir sürü fıçıdan başka bir şey görmemişti. Fakat gözleri alışıp da mahzenin ortasındaki uzun bir karaltıyı görünce:
- Oh! Oh! diye haykırdı. Aynı zamanda ihtiyar da:
- Vay canına bir adam! diye haykırmıştı.
Filhakika mahzenin ortasında bir adam ayakta duruyordu. Kapının kırıldığını ve içeriye iki adam girdiğini görmüş, onlara bakıyordu. Gözleri karanlığa alışmış olan bu adam Savcı Bey'i tanımış olmalı ki, boğuk ve yorgun bir sesle:
- Aldanmıyorsam bu gelen Savcı Beyin kılığına girmiş Ayos Dimitriyos'dur, diye kekeledi.
Mahzendeki gölgenin bu garip duası Savcı Bey'in çok hoşuna gitmiş olmakla beraber onu tanımasına da yardım etmişti.
- Ben de aldanmıyorsam, bu mahzende gördüğüm delikanlı, hâlâ Vasilisya İrininin hazinesini aramaktan vazgeçmeyen aziz dostum Andronikos Paleologos'tur, dedi.

BİR SULTANLA, BİR İMPARATOR

M
AHZENDEKİ adam, Andronikos Paleologos'tu.
Savcı Beyin:
- Hâlâ mı hazine arıyorsun? Sualine karşı içini çekti, bağlı olan kollarını uzattı:
- Seni bana Hıristos gönderdi. Gel şu kollarımı çöz! Yazık ki, Vasilisya Irini'nin kendisi de, hazinesi de şimdi bizden çok uzaklarda bulunuyor.
Savcı Bey koştu. Sesi hafifçe titriyordu.
- Nasıl? dedi. Sen bu sandığın içinde mi gidiyordun? Andronikos, derin derin içini çekti.
- Evet. Hem de günlerden beri, nefes bile zor alıyordum. Böyle hanlarda, mağaralarda beni sandıktan çıkarıyorlardı. Hele şu elimi çöz de anlatılacak çok şeyler var!

Savcı Bey, Andronikos'un ellerini çözmüş, koluna girip yukarı çıkarmıştı. Biraz önce Cenevizlilerle birlikte oturduğu masaya oturdular. İhtiyar da koşmuş, pide ve yoğurt getirmişti. Andronikos bir yandan soruyordu:
- Sen buraya nereden geldin?

- Peşinden.
- Benim sandığın içinde olduğumu biliyor muydun?
- Bir sandık olduğunu biliyordum, ama içinde senin olduğunu bilmiyordum!
- Demek sen de hazinenin peşinde koşuyordun?
- Hemen, hemen.
- Cenevizliler nereye gitti?
- Onları savdım.
- Savdın mı? Nereye savdın?
- İstanbul'a.
Andronikos'un şaşırdığını gören ihtiyar, söze karıştı:
- Nasıl mı savdı? Burada olup da görmeli idin bak! Herifleri nasıl masa altına soktu, silâhlarını aldı, sonra da ellerine harçlık verip, geri gönderdi.
Savcı Bey, ihtiyara:
- Haydi, sen içeriye gir, biz gizli konuşacağız, diye buyurdu. Andronikos kırda otlayan beş ata bakıyordu.
- Demek herifleri atsız ve silâhsız gönderdin?
- Eğer altlarında atları olsa, İstanbul yerine Selânik'e gider, Manoel'e her şeyi bildirirlerdi.
Andronikos, dişlerini gıcırdattı:
- Manoel, demek sen de onun peşindesin?
- Eh, şimdilik öyle gibi.
- Öyle ise dostuz. Ve birleşeceğiz.
- Öyle lâzım geliyor. Ben de artık iman ettim. Kötü bir bağ bizim sonumuzu birbirimize bağlamış.
Andronikos yumruğunu masaya vurdu.
- Bağın ve sonumuzun kötüsü iyisi olamaz. Biz istersek ve birleşirsek cihan bize boyun eğecektir. Biz çok kuvvetliyiz.

Savcı Bey titredi.
Andronikos'un isteği pek korkunçtu.
"Babalarımızı tahtlarından indirelim, yerlerine kendimiz geçelim! demek istiyordu. Savcı Bey sözü değiştirdi:
- Eh! Epey gevezelik ettik. Anlat bakalım şimdi, bu sandığın içinde ne arıyordun?
- Ben, seninle birlikte başkasının bizden önce çaldığını gördüğümüz Vasilisya İrini'nin hazineleri peşinde dolaşıyordum. Prenkipu'ya gidip gelen sandalcılardan öğrendim ki, bizden önce İrini Kantakuzinos gitmiş ve büyük bir sandıkla geri dönmüş.
Savcı Bey titredi:
- Demek o da hazinenin peşinde imiş?
- Hem de ele geçirmiş. Fakat o sandalcılar, saraydan gelen bir karakol sandalın bugünlerde Prenkipu'ya gelen bütün sandalların peşinde dolaştığını ve gözlediğini de söylediler. Sarayda ufak bir soruşturma ile öğrendim ki, sandalları gözetleyen Manoel'dir. Ve hazineyi de Kantakuzinos kaçırmıştır. Bundan iki gün önce Aya Aporta kilisesinden bir kadın kaçırıldığını öğrenince büsbütün gocundum, sokağa fırladım, daha orta kapıdan çıkarken başıma zorlu bir sopa vuruldu. Bayılmışım. Kendime gelince tabuta konulmuş olduğumu ve bir yere götürüldüğümü anladım.
Savcı Bey, onun elini tuttu:
- Bana bak Andronikos, dedi. Sesi çok candan ve içli çıkıyordu. Ben her şeyi biliyorum. Manoel bizi ortadan kaldırmak ve bu gömünün üstüne tek başına oturmak istiyor, bütün bunlar onun tuzaklarıdır. İrini Kantakuzinos ve gömüde ele geçenler bugün onun elindedir. Yani bugün en büyük kuvvet onun elinde bulunuyor. Bizim ilk işimiz Manoel'in elinden bu iki silâhı almak olacaktır.
Andronikos güldü:

- Elbette güzel İrini'yi de! Neden acaba Rum kızları Türk erkeklerine, onlar da Rum kızlarına tutkundurlar. Dünya hep ters yaratılmış.

Selânik'e çok yaklaşmışlardı. Savcı Bey ile Andronikos önde, Mavromati ile Balaban da arkada, bu dört kişilik takım durmadan, dinlenmeden at kopartmış, Manoel'in arabasına yetişmişlerdi. Atları burnundan soluyan, toz, toprak içinde yüzleri, gözleri belli olmayan bu yolculara yolda mola verdikleri handa bir hancı şunları söylüyordu:
- Dört atlı bir araba yanında otuza yakın er ile şimdi Selânik'e doğru yola çıktı. İşte çıkardıkları toz görünüyor. Hey! diye bağırsanız duyarlar.
Savcı Bey atının üstünde yükselip baktı. Yolun sonunda araba ve atlılar gözüküyordu.
- Haydi! diye haykırdı. Yakaladık. Andronikos, Savcı Bey'in dizginlerine yapıştı.
- Yakalamasına yakaladık, ama haydisi ne oluyor?
- Üzerlerine saldıracağız?
- Kimin üzerine?
- Manoel'in!
- Senin başına güneş vurdu galiba? Savcı Bey, kaşlarını çattı:
- A canım, biz bunların peşinden yakalamak için koşmadık mı?
- Hayır demedim.
- Şimdi yakaladık. Üzerlerine saldırıp hazineyi ve onu kurtaracağız!
- Hepsi iyi, ama ben daha dört kişi ile otuz kişinin üzerine saldıracak kadar aklımı bozmadım!
- Ha... demek korkuyorsun?
- Korkmak mı? Bunun korku ile bir ilişiği yok, olsa olsa ben" vuracağım anı seçersem, vurdum mu yıkmalıyım. Uzayan kavga iki tarafı da yıkar ve hırpalar.

- Peki ne yapacağız?
- Şimdilik şu çardağın altında birer karlı şarap içip, atlarımızı dinlendirmekten başka yapacak bir şey yoktur. Sonra da arkalarından nasıl olsa yetişiriz! Onların elinden alacağımız şeyleri ustalıkla almak ve aldıktan sonra bir daha geri vermemek lâzım, 'bunun plânını kuracağız.
Savcı Bey, Andronikos'un bu tatlı sözleri karşısında düşünmeye başlamıştı. Andronikos, onun omuzuna eliyle vurdu:
- Çok düşünme canım, dedi. Üç, dört saate kadar, daha onlar Selânik'e varmadan biz yetişiriz.
BEYAZIT BEY YILDIRIM GİBİ
ÇARDAĞIN altına oturmuş, yoğurt, kebap ve pide yiyerek il şaraplarını içiyorlardı. Mavromati ile Balaban atları çayıra salmışlardı. Savcı Bey keyifli keyifli güldü.
- Beni de zevk ve sefaya alıştırdın Andronikos! dedi. Bununla birlikte bugün iyi düşündüm! Dört kişi ile otuz atlının üzerine atılmak delilik olacaktı.
Andronikos, elini onun omuzuna koydu:
- Siz buna 7evk ve sefa mı diyorsunuz? Bizim şu işi başarır başarmaz göreceğimiz sefaların yanında burası bir cehennemdir!
Tam bu sırada Balaban koşa koşa geldi. Yüzünde, gördüğü şeyden şaşkına dönen adamlara has bir şirinlik vardı.
- Benim beyim! Aşağıda, kırda! diye kekeledi. Boğuluyordu. Savcı Bey telâşla yerinden doğruldu. Andronikos sarardı.
- Ne olmuş, kırda ne var? Bir ejderha mı dolaşıyor!
- Hayır! Kırk, elli tane yeniçeri!
- Yeniçeri mi?
- Evet!
- İyi gördün mü Tuğcu?
- Kavukları, çadırları, atları hepsi tamam, dinleniyorlar!

- Seni görünce ne yaptılar?
- Uzakta olduğum için, hem de bu elbiselerle beni tanıyamadılar!
Savcı Bey eliyle burnunun ucunu kaşıdı:
- Garip şey! dedi. Burada ne arıyorlar?
Andronikos "yeniçeri" sözünü duyar duymaz yemyeşil kesilmişti. Savcı Bey'in koluna yapıştı:
- Kaçalım mı? dedi. Savcı Bey dalgındı:
- Kaçmak mı? O da neden sanki?

- Belki bize fenalık ederler?
- Niçin?
- Sizi ve beni tanırlar!
Savcı Bey kahkahalarla güldü:
- Çok safsın be dostum! Düşün ki, yakında sen bir imparator, ben bir sultan olacak iki prensiz. Kimin haddine düşmüş bize fenalık etmek? Önümüzde yere bile kapanırlar!
Savcı Bey bu sözleri henüz bitirmişti ki, hanın içinden bir kılıç şakırtısıdır koptu. Hancı ve yamaklar birbirine girdiler. Andronikos şaşırmış, Savcı Bey kızmıştı.
- Bu ne küstahlık, diye mırıldandı. Ben ki bir Türk beyiyim! Benim bulunduğum handa benden başkasının karşısında eğilinmez.
Fakat, birdenbire iki yeniçeri fırladı. At getirmek üzere kıra koştu. Arkasına çok süslü elbiseler giyinmiş, belinde pırıl pırıl parlayan kılıcıyla genç bir Türk beyi gözüktü. Kavuğunu sol tarafa yıkmıştı. Burnu kartal gagası gibi kıvrık ve katmerli idi. Hancı ve yamakları önünde, arkasında yerlere kadar eğilip koşuşurlarken o, eğilmeyen gövdesiyle dağdan kopan bir çınar gibi kayıyordu. Savcı Bey'i görmeyecekti bile... Bu genç Türk cilasınını görünce Balaban irkildi, derhal önünü kavuşturup saygı ile yerlere kadar eğildi. Andronikos'un, korku ve heyecandan bacakları kesilmişti. Bala-ban'ın kendi beyi dururken, önünde eğildiği bu adam kimdi?

Savcı Bey ise yabancıyı görür görmez güldü, alay mı, sevgi mi olduğu anlaşılmayan garip bir Türkçe ile:
- Ah, benim yıldırım gibi kardeşim! Beni görmeden, hatırımı sormadan böyle yıldırımcasına nereyi şereflendirmeye gidiyor? diye haykırdı.
Genç Türk beyi bu sesi duyar duymaz bir kere irkildi, hızlı giderken yavaşladı. Kaşları çatılmıştı. Kılıcıyla oynayarak başını göv-desiyle birlikte geri döndürdü. Çatık kaşları, keskin gözleriyle kendisine böyle şımarık ve yüksek bir sesle haykıran adamı arıyordu. Bir kavga çıkacağını sanan Andronikos gerilemişti. Balaban bulunduğu saygıyı bozmamaya çalışıyor, belini doğrultamıyordu. Yabancı ise, gözlerini büzerek Savcı Bey'i tanımaya çalışıyordu.
Savcı Bey kahkahalarla güldü:
- Ah! Şu unutkanlık ne fena şeydir.-Bak, sevgili kardeşim Beyazıt bile beni tanımıyor! dedi.
Beyazıt Bey'in ağzı aralıklanmıştı.
- Savcı! diye kekeledi.
- Savcı Bey hâlâ gülüyordu:
- Savcı'yı ne ise güç belâ tanıyabildin! Gel bir sarılalırn yahu! Savcı Bey ne kadar şen ve alaycı ise, Yıldırım Beyazıt Bey de
onun tersine o kadar mağrur, aksi, sert ve soğukkanlı idi.
- Savcı, bu ne kılık! Bu ne gülünç kıyafet? diyecek oldu. Bir kartal gagasına benzeyen kemerli burnu yüzüne soğuk bir büyüklük veriyordu. Ağır ağır yürüdü, iki eliyle tutup Savcı Bey'in elini sıktı. Boynuna sarılmaktan çekinmişti. İlk söz olarak, Savcı Bey'in üstüne başına bakıp:
- Bu ne kılık? demişti.
- Gurbet elinde gezen garip bir derviş, sırtında şah çulu mu taşıyacak? Ne bulursak giyiyoruz!..
- Ya bu kâfir elbisesi?
- Ha, o mu? Onu burada bulduk, giydik! Sarık falan sattıkları yok bu meret memlekette ki, alıp da süslenelim.

- Beybabamız senin bu halini görmüş olsa, ağlardı, Savcı!
- Babam mı? Ha sahi, o böyle şeyleri sevmez! Ne yapıyor, iyi mi bari? Rum dilberleriyle evlenmeye tekrar niyetleniyorsa haber versin, buralarda nefis vasileaslar var!
- Hâlâ ağırbaşlı olamadın, Savcı. Saraya ne zaman döneceksin?
- Hangi sarayı murat ediyorsun, benim güzel kardeşim? Babam benim sarayda durduğumu ister mi, bir kere eline geçirmiş olsa doğru Sivas'a yollayacak!
- Memleket tanımış olursun, fena mı?
- A canım, oralarını da siz tanıyıverin. Bizim bu tanıdığımız memleketler yeter... Çelebi ne yapıyor, yaman kavgacıdır!
- Yakup mu?
- Öyle ya kardeşimiz Yakup Çelebi?

- Yiyip, içip kuduruyor, ne yapacak?
- Sahi, bak senin aran onunla hiç iyi değildir, ne ise, benim Yıldırım gibi kardeşim, senden kocaman bir rica!
- Rica ne demek, buyur! .
- Para!
- Ne dedin, sultanın sana gönderdiğini söylediği paralan ne yaptın?
- Çekik kara gözlü, dar belli, kocaman kalçalı bir Rum dilberi onları eritti, gözlerine sürme diye kullandı!
- Haraca kestiğin vilâyetlerden, köylerden aldığın paralar?
- Onları da kabarık göğüslü, dolgun kalçalı güvercinlerin göğsüne memelik yaptık, taktık!..
- Demek şimdi benden para isteyecek hale geldin?
- Sorma!
- Fakat bu, çok kötü bir hal, böyle yabancı bir diyarda! Borçla gezmek!
- Evet, çok acıklı!

- Böyle bir sürü alçak düşmanların arasında beş parasız ve şerefsiz gezmek!
Savcı Bey, kardeşinin, Andronikos'un yanında pot kırdığını sezdi.
- Affedersin kardeşim, dedi. Sana bir dostumuzu takdim etmeyi unuttum!
Bulunduğu yerde, elinden geldiği kadar şirin görünmeye çalışan Andronikos'u kolundan tutarak ileri çekti:
- Çok aziz arkadaşım, ve şimdi kendisiyle birlikte mühim bir iş peşinde olduğumuz Andronikos Paleologos, Bizans İmparatorunun oğlu!
Yıldırım Beyazıt şimdiye kadar aldırış etmediği bu Bizanslının değerini ve ileride çevireceği fırıldakları sezmiş, elini uzatmıştı. Savcı Bey bu sefer Andronikos'a döndü:
- Kardeşim Beyazıt! dedi. İlerlemek isterken, daima çok hızlı gittiğinden kendisine "Yıldırım" deriz! Allah verse de bu, hep birdenbire atılmak, onu görünmez kazalara saplamasa!
Beyazıt Bey, kardeşinin kendisine attığı bütün taşları anlamıştı. Savcı Bey, boş durmuyor, imparatorların oğullarıyla falan ahbap oluyordu. Babaları ölür ölmez, tahtını kapmak için de zaten en kestirme ve yakın yol, Bizans'ta oturmak, vasileaslarla ahbap olmaktı. Bütün bunlardan ötürü Andronikos'u güler bir yüzle karşıladı:
- Şükür görüştüğümüze, dedi.
Sonra Savcı Bey'e döndü ve artık sesi yumuşamıştı.
- Eh!.. Söyle bakalım! dedi. Ne kadar para istiyorsun?
- Para mı?
- Öyle ya! Yoksa başka şeyler de mi istiyorsun?
- Evvelâ sen yanında ne kadar varsa hepsini ver de, daha ne istediğimi de söylerim!
- Fakat ben parasız ne yaparım sonra? Bak yanında arkadaşın var, o da yardım etsin sana!
Savcı Bey kısa bir kahkaha attı:

- Andronikos mu? O, benden beter meteliksiz! Ufukta bir altın görse, peşinden at koşturacak. Hele sen uzun etme, yanındakileri bir eksiksiz, bizim Balaban Ağa'ya teslim et!
Yıldırım Beyazıt, Balaban'a baktı:
- Bu, Tuğcu değil mi? dedi. Balaban saygı ile eğildi:
- Evet, beyzadem, kulunuzum! Savcı Bey güldü:
- Balaban'ı da tanımadın mı?
- Onu da kendi kılığına soktuğun için tanıyamadım doğrusu; yoksul, ibiği yoluk horoza dönmüş!
- Sen aldırma! Horoz ya, vatsın ibiği kesik olsun, hele bir cenk etsin de bak, eski yiğitliğinden hiç kaybetmiş mi?
- Tanrı size alkış versin! Balaban, Derviş Mustafa'yı görsün, atların yanındadır, buyruğun üzerine biraz bana alakoyup hazinede ne varsa teslim etmesini söylesin!
Balaban, bu buyruğu iki ettirmeden fırlamak istedi. Fakat Savcı Bey haykırdı:
- Dur bre! Nereye fırlıyorsun? Sayın kardeşimizin lütuf ve keremi daha bitmedi ki., bekle bakalım, daha neler buyuracak!
Balaban durakladı. Savcı Bey, kendisine hayretle bakan Beyazıt Bey'e döndü:
- Kaç yeniçeri var yanında? -Otuz iki!..
- Amma çok ha! Cenk etmeye mi gidiyorsun?

- Hayır, Edirne'ye gidiyorum!
- O halde sana on iki atlı yeter, yirmisini bana bırak!
- Yirmisini mi? Fakat ne yapacaksın? Bilirsin ki, Sultan babamız kendi haberi olmadan askerinin savaşa girmesini sevmez!
- Yok canım, cenk falan etmeyeceğiz. Gösteriş yapacağız.

Andronikos'u gösterdi:
- Bu delikanlı âşık olmuş da, sevgilisini kaçırdılar; şöyle bir saatlik yerde bulunuyorlar, varıp kızı alacağız. Adamların, sen Edirne'ye varmadan ardından yetişirler!
Beyazıt Bey omuzlarını silkti:
- Gülünç şeyler! dedi. Koca bir şehzade işi gücü bırakmış, iki Rum dilberinin peşinde.
- Vallahi bunun doğrusunu daha kimse kestiremedi. Savaş meydanında at koşturmak mı, yoksa güzel Rum kızlarının peşinde koşmak mı daha yararlıdır. Her iki yoldan da ölüme varacak olduktan sonra...
Bu arada çok güzel bir atı dizginlerinden tutup getirmişlerdi. Beyazıt Bey bir sıçrayışta atın üzerine bindi. Andronikos ve Savcı Bey'e:
- Allahaısmarladık! diye haykırdı. Para ve yirmi askeri bırakacağım. Kızları kurtarabilmenizi Tanrı'dan dilerim.
Savcı Bey haykırdı:
- Beyazıt! Beyazıt!
- Söyle!..
- Babaya, kardeşlere, anneye selâm! Emin olsunlar ki, ben burada boş durmuyor, sizin için çalışıyorum!
Beyazıt Bey hafifçe güler gibi oldu:
- Gözüküyor! diye haykırmasıyla bir yıldırım gibi atını ovadaki yeniçerilerin yanına doğru sürmesi bir oldu. Andronikos ile Savcı Bey yalnız kalmışlardı.
Andronikos, Savcı Bey'in omuzuna eliyle vurdu.
- Doğrusu şaştım! dedi. Kardeşinle aran ne kadar iyi. Bir sözünle asker ve para verdi.
Savcı Bey, dalgın dalgın düşünüyordu. Acı acı güldü:
- Evet! dedi. Aramız, Manoel'le senin aran kadar iyidir. Gücüm bir gün zayıflarsa beni haklamak için bir dakika bile düşünmeyecek.
SAVCI BEY
___SELÂNİK'e yaklaşıyoruz, Pirinkipis!
İrini Kantakuzinos yaşlı gözleriyle Manoel'in yüzüne baktı ve sustu. Onun duruşu Manoel'in canını sıkmıştı. Biraz daha sokuldu.
- Benimle birleşmemekle ne kazanıyorsan, anlamak güç! Hazine bende, her şey bende, güzellik bende, devlet bende.
İrini'nin bütün gururu ayaklanmıştı:
- Siz bir Paleologos'sunuz, ben bir Kantakuzinos'um! Bunun için birleşemiyoruz.
- Bir taht bizi birleştirir.
- ikimiz de aynı tahta geçmek istiyoruz.
- Fakat bugün ben, bütün bu tahtın çevresindekileri ezmiş bulunuyorum!..
- Kimleri ezdiniz?
- Birincisi siz, ikincisi Andronikos!
- Öldürdünüz mü?
- Hayır, henüz öldürmedim. Çünkü çok iyi bilirim ki, Bizans'taki ısmarlama ölümler çok yere yarım kalmıştır. Ölümünü ben kendi gözümle göreceğim!
- Peki ne yaptınız?

- Kendisini yakalattım, bir tabutun içinde getiriyorlar! Manoel sözünü bitirdi:
- Ve adamınız Mavromati de, üçüncü düşmanım Savcı Bey'i öldürdü.
İrini sordu:
- Mavromati, niçin tanımadığı ve benim tanımadığım bir adamı öldürüyor?
- Savcı Bey'i tanıyor musunuz?
- Bir Türk beyi galiba! Dilinizden düşmüyor!
- Dilimden nasıl düşsün Murat Bey'in oğlu!
- Peki, niçin Mavromati bu Türk beyini öldürüyor?

- Sizi kaçırdığı için!..
- Fakat beni Savcı Bey değil, siz kaçırdınız!
- Orası öyle, ama sizi benim kaçırttığımı bilmeyen yoksul Mavromati bu suretle aldatılmıştır. Sizi bir dostunuzdan mahrum edecek.
- Bir sansar gibi düşünüyorsunuz, korkak ve bayağı ruhlusunuz!
- Bu kötü sözlerinizle bile bana karşı bir değer vermiş oluyorsunuz!
- Evet, değerli bir bayağılık, çok alçak imişsiniz!
- Emin olunuz, kazanmak için biraz bayağı olmak yetişiyor! Bununla birlikte işlerimde bir alçaklık göremiyorum!
- Doğru! Haklısınız! Sizin gibi erişmek istediği yere güçleri, akıllarıyla yetişemeyenler kurnazlık ve bayağılıkla erişmeye çalışırlar.
- Varılacak yer bir olduktan sonra tutulan yolun pek değeri yoktur.
- Sizin gittiğiniz yoldan varılan yer çok az bir zaman içindir. Değeriniz olmadan kazandığınız için elden kaçırmanız da tez olur.

- Fakat ben ise sizi seviyor ve sizinle birleşmek, kazandığım bu yeri bölüşmek istiyorum.
- Bunlar hep söz! Siz kendinizden başka bir şeyi sevmezsiniz! Kim bilir benden ne bekliyorsunuz?
- Sizden ne bekleyebilirim? Hazineniz elimde, hayatınız ve hürriyetiniz elimde, bütün düşmanlarım yenildi.
- Bunlar hep sizin düşünceleriniz, bir an gelecek ki, bütün kazandığınızı sandığınız şeyler bir duman olup kaçacak.
- Neden, niçin? Benim aşkımı, sevgimi size' verdiğim kocaman bir tacı kabullenmiyorsunuz?
- Uzak durunuz!

Fakat Manoel'in gözleri kararmıştı, elini atıp, İrini'nin belini tutmak istedi. Tam bu sırada, araba sarsıldı, ortalık karıştı, atlar kişnedi. Bu sarsıntının hızından, Manoel başını arabanın üstündeki demir gergilere çarptı. Kanı beynine vurmuştu:
- Ne oluyor? Bunlar önlerini görmüyorlar mı? diye haykırdı. Arabanın perdesini tutup çekti.

Perdeyi açmasıyla:
- Türkler! diye haykırması bir oldu. Açık olan perdenin gösterdiği geniş bir sahanın kavuklu, kırmızı çepkenli, sarı çizmeli Türk askerleri tarafından sarılmış olduğu gözüküyordu.
- Fakat bu ne demek? diye haykıran Manoel yerinden fırladı. Neler olduğunu daha iyi görmek isteyerek perdeyi tutup bütün bütün açtı. Fakat açar açmaz da yaptığı yanlışlığı anladı. Sapsarı kesilmiş, bitkin ve acınacak bir sesle:
- Bittim! diye inledi.

Arabayı ve bütün Cenevizli atlıların çevresini yeniçeriler sarmıştı. Ellerinde parlayan yatağanlar Türklerin, kendileri için ne kötü şeyler düşündüklerini açıkça gösteriyordu. Başta Karlo Zenon olmak üzere bütün Cenevizliler taş kesilmiş gibi hiç kıpırdamadan duruyorlardı. Çok güzel ve cins bir atı şahlandıran başkanları kılıcını çekmiş, Karlo. Zenon'un önünde duruyordu. Kendisini arkasından gören Manoel ve İrini, Karlo Zenon'a şu sözleri söylediğini duydular:

- Dostum! Adamların ve sen yerinizden bir parmak bile kıpırdarsanız aman vermem, hepinizi ördek keser gibi boğazlarım!

Yeniçerileri gören Cenevizlilerde aslında hoşafın yağı kesilmiş olduğundan bw sözlere lüzum bile yoktu.

Bey, atını Manoel ile İrini'nin bulunduğu yana çevirdi. Manoel Paleologos korkusundan kısılmış bir sesle:
- Savcı Bey! diye haykırdı.

İrini Kantakuzinos da aynı zamanda:
- Savapolos! diye sevinçle haykırmıştı.

Yeniçerilerin başındaki Savcı Bey'di. Bu yeni Türk elbiseleri onu daha erkek yapılı ve güzel gösteriyordu. Atını sürdü, bulunduğu yerde korkudan titreyen Manoel ile sevincinden fıkır fıkır kaynayan İrini'nin karşısında gelip durdu. Yüzünden eski alaylı çizgiler silinmişti.
- Hayırdır inşallah! diye haykırdı. Burada iki dostuma rastge-liyorum ki, beni gördükleri için sevineceklerine somurtuyorlar!

Manoel'in alnında soğuk ter damlaları belirmişti.
- Savcı Bey! Ölmemiş! Savcı Bey! diye kekeliyordu.

Fakat Savapolos olduğuna hemen yemin edeceği Savcı Bey'in bu elbiseleri Karlo Zenon'u aldatmak için giyindiğini sanan İrini ise bağlı ellerini Savcı Bey'e uzatıyor ve sevincini belli eden bir sesle haykırıyordu:
- Ellerimi çözsenize canım! Artık eski nezaketiniz de kalmamış.
Savcı Bey'in yüzü güldü. İrini böylece ona danlmadığını anlatmış oluyordu. Savcı Bey, bulunduğu yerde alıklaşan Mavromati'ye seslendi:
- Koca sersem! Orada durmuş rüzgâra yelken açmış ördekler gibi öyle ne bakıyorsun? koşup hatununun ellerini çöz!
Mavromati, bu buyruğu iki ettirmedi. Koştu, bir sıçrayışta arabanın üstüne çıktı. Hatununun ellerini öperek gözyaşları arasında bağlarını kesti. Arabanın kenarına gelmişti. Arabanın bulunduğu

yolun bir tarafında tepe yamaçlarını tutmuş yeniçeriler, öte yanda ise sekiz on adam boyu yükseklikte bir uçurum vardı. Uçurumun dibinde büyük bir çağlayanın suları çağlıyordu. Bütün bu durumu bir bakışta sezen Manoel, Savcı Bey'e haykırdı.
- Savcı Bey! Bütün bu gürültünüz nereden doğuyor, anlatır mısınız?
Savcı Bey, atını arabaya yaklaştırdı:
- Gürültüler mi? Fakat ben gürültü etmem, iş başarırım. Başaracağım işi de kimseye danışmam Pirinkipis.
Manoel, kızgınlıktan kıpkırmızı kesilmişti:
- Fakat dikkat ediniz, burası Bizans toprağıdır. Siz bana kendi sözüm geçen topraklarda askerlerinizle karşı koyamazsınız!
- Amma gülünç sözler! Karşı koyarsam ne olacak?
- İmparator bulunan babam ve kendi işlerine kimsenin karışmasını hoş görmeyecek olan bey babanız, pek yakın bir çağda, hem de pek acı bir şekilde size karşı iyi bir ders vereceklerdir.
- Ders mi verecekler, o de ne oluyor?
- Size kim olduğunuzu bildirecekler demek istiyorum!
- Şöyle biraz daha açık konuşsanız!
- Kafanızı kopartacaklar demek isterim.
- Doğrusu sizin gibi bir beyinsizin lâflarına kapılan babamın ve babanızın benim başımı koparttıracaklarını görmek isterdim.
- Siz, öyle anlıyorum ki, pederinizi ve pederimizi de hiçe sayıyorsunuz?
- Bundan hiç şüpheniz olmasın! Hayatta kendimden başka kimseye boyun eğmem ve kimsenin işlerime karışmasını da istemem.
Savcı Bey'le, Manoel arasındaki bu sert konuşmayı İrini hayretle dinliyordu. Kendisinin "Savapolos" sandığı, gücünü, cesaretini övdüğü gencin Murat Bey'in oğlu ve adının da Savcı Bey olması onun kalbine derin bir acının doğmasına yol açmıştı. Beğendiği, hatta biraz da kalbinde, onun için sevgi bile duyduğu adamın Bi-

zans'ın yabancısı olması, İrini'yi, hüngür hüngür ağlatacak kadar kızdırmış, hatta soğutmuştu bile. Bu sırada Manoel ile Savcı Bey'in arasındaki konuşma uzayıp gidiyordu.
Manoel ayağını yere vurup haykırdı:
- Fakat karşınızdakilerin de kendi işlerine başkalarını karıştırmayacaklarını bilmelisiniz!
- Sizin işlerinize bir karışan mı var?
- Bu askerler nedir? Benim olan bu arabanın çevresini sarmak benim işime karışmak değil midir?
- Hayır!
- Neden?
- Nedeni çok basit. Arabanın içinde bizim olan iki şey bulunuyor.
- Sizin olan iki şey mi?
- Öyle ya, sayın kardeşiniz Andronikos'la biz artık birleştik.
- Kardeşim Andronikos ölmüştür!
- Yazık ki, sizin ölmesini emrettiğiniz sırada Azrail Aleyhisse-lâm'ın başka işleri çıktığından şimdilik kardeşiniz yaşıyor.
Sonra arkasına dönüp haykırdı:
- Dostum Andronikos, ileri gel, bak kardeşin Manoel seni ölmüş sanarak üzülüp duruyor. Ferahlasın, içi açılsın!

Andronikos ilerledi. Arabanın karşısında durdu. Savcı Bey gibi işi alaya vuracak kadar soğukkanlı değildi. Manoel'in gözleri şaşkınlık ve korkudan faltaşı gibi açılmıştı. Savcı Bey'i öldürecek olan Mavromati onun buyruğuna giriyor, tabut içinde Selânik'e geldiğini sandığı Andronikos karşısında bulunuyordu. Bütün bu işleri yapan Savcı Bey'di. Manoel'in gözleri karardı. Hayatında ilk defa bir budalalık yaptığını anladı. Savcı Bey gibi bir adamla düşman değil, dost olması lâzımdı. Nitekim bunu kendisinden önce akıllı kardeşi Andronikos düşünmüş, onun yardımıyla kendisini yenmişti. Savcı Bey, Manoel'in şaşırdığını ve renginin sarardığını gördü:

- Oh! Oh! Doğrusu sizin böyle sevincinizden baygınlıklar geçireceğinizi bilmiş olsaydım sayın kardeşinizi göstermezdim! Ne ise, çok konuştuk. Ve görüyorum ki, ne kadar çok konuşsak gene sözlerimiz bitip tükenmeyecek. Onun için kerem ederek önce, bizi görür görmez bacaklarınızın arasına alıp sakladığınız Vasilisya'nın gömüsünü bize doğru itiverin.
- Gömü mü?
- Öyle ya dostum, böyle bülbül sesi duymuş, kurbağa gibi yüzüme ne bakıyorsun? Sayın Vasilisya İrini'den zorla aldığınız gömüyü geri istiyorum.
Savcı Bey bu sözleri söylerken arabanın içinde ve Manoel'in sağ tarafında duran İrini'ye ilk defa bakmıştı. Kendi bakışında çok belli bir aşk izi vardı. Fakat İrini'nin kendisine, gözlerini yiyecek-miş gibi dikmiş, kaşlarını çatmış olduğunu görünce şaşkınlığından sözleri ağzında kaldı. Fakat bu hazine işine Manoel'in karşılık vermesine kalmadan İrini söze karıştı. Sesi kızgınlığından titriyordu, sanki ağlayacaktı. Savcı Bey'e karşı olan kızgınlığı çok belli idi.
- Gömüyü mü istiyorsunuz? diye haykırdı. Fakat o gömü benimdir.
İrini'nin bu kızgınlığını Savcı Bey güler yüzle karşıladı.
- Gömü sizin mi?' Fakat biz onu Vasilisya İrini'nin sanıyorduk!
- Ben buldum, benim oldu! Ben de Vasilisya İrini'yim.
- O halde şimdi de biz bulduk, bizim oldu. Nitekim sizden de
Prens Manoel çalmıştı.
- Prens Manoel onu benden çalmamıştı. Çalmak, sizin gibi, askerleriyle yol kesen dağ eşkiyalarının işidir!
. Savcı Bey'in kaşları çatılmıştı.
Başta Manoel olmak üzere bu tiyatroyu seyredenlerin hepsi de şaşkına dönmüşlerdi. Savcı Bey'in sesi dikleşmişti:
- Manoel'in sizi Aya Aporta kilisesinden kaçırdığını ve gömüyü elinizden zorla aldığını inkâr mı ediyorsunuz?

- Böyle bir şey hatırlamıyorum!
- Ya arabanın içinde ne arıyordunuz? Elleriniz niçin bağlıydı?
- Yaptığım işler için size hesap vermeye mecbur değilim!
- Demek sizi bizim dostumuz sanmakla aldanmışız?
- Biz, demekten muradınız nedir?
- Biz, Andronikos'la, ben!
- Prens Andronikos bir Paleologos'tur. Bir Paleologos'la bir Kantakuzinos'un dost olmasının imkânı yoktur!
- Peki ya ben?!
- Size gelince, "Savapolos" iken dostum idiniz! Hatta son karşılaşmamızda bana karşı yaptığınız oyun bile bu dostluğu bozamamıştı.
- Ey şimdi?
- Şimdi ise isminizi benden sakladığınızı ve bir Türk beyi olduğunuzu öğrendim. Türkler Bizans'ı almak ve Bizanslılarla savaşmak zorundadırlar. Şimdi canım pahasına bile olsa sizinle dost olamam.
- Türkler İstanbul'u almak zorunda olabilirler. Fakat Bizanslılarla durmadan savaşmak istediklerini sanmam-! Fakat bu düşüncenin sizde değişmez bir şekilde yerleştiği anlaşılıyor. Gömüyü elinizden, yüreğiniz yanarak alacağız; çünkü, onun peşinde biz de çok dolaştık; hem o, şimdi sizde değil, düşmanınız olan Prens Mano-el'dedir!
Savcı Bey, Balaban'a döndü:
- Balaban! Şu sayın Manoel Hazretlerinin (!) bacakları arasından bir türlü ayıramadığı sandığı buraya getir, diye buyurdu.

Balaban, daha arabaya sıçramadan, Savcı Bey'in, İrini ile konuşup, kendisini unutmasından yararlanan Prens Manoel sandığı yavaş yavaş ayağıyla iterek kenara getirmişti. Manoel kuvvetli bir tekme vurdu, içindeki birkaç imparatoru zengin etmeye yeter gö-müleriyle birlikte, sandık uçurumdan aşağı uçtu. Manoel kahkahalarla güldü:

- Buyurun gömüyü alın!
Savcı Bey, atından yere sıçradı, uçurumun kenarına koştu.
Eğilip baktığı zaman, kırmızı ve yeşil kayalardan, köpürüp akan sulardan başka bir şey göremedi. Vasilisis İrini'nin gömüsü şelâlenin içine gömülüp gitmişti. Gömüyü elden kaçırdığı için üzülmedi, arkada kalan arabadan boğuk bir ses işitti. Geri döndü.
Andronikos, Manoel'in gömüyü uçuruma attığını görünce bir çılgına dönmüş, tabutun içinde götürülürken de ilk karşılaşmada Manoel'in kafasını ezmeye yemin etmişti. Gözleri kararmıştı. Atıldı, bir sıçrayışta kardeşinin üzerine çıktı. Manoel'in gırtlağına sarılıp, arabanın için yıktı. Andronikos'un, karnına bütün şiddetiyle basan dizi, gittikçe kıskaçlaşan parmaklan arasında Manoel boğuluyordu. Gözleri yuvalarından fırlamış, bütün kanı yüzüne hücum etmişti.
- İmdat! Beni kurtarın! diye haykırıyor, çırpınıyordu.
Ağzı köpürmüştü. Halbuki, kardeşinin bu feryadı ve çırpınmaları Andronikos'u büsbütün kızdırıyor, onu daha çabuk boğmak isteği uyandırıyordu:
- Bağır, bağır katil! Hırsız! Bağır da yüreğim ferahlasın! Seni gebertmeyince gözüme uyku girmeyecek! diye homurdanıyor, kardeşinin gırtlağını sıkan parmaklarını gittikçe daraltıyordu.
Eğer bu kıskaç biraz daha sürerse tarihin ünlü vasileası Manoel'in cenaze törenini Selanik'te yapmak lâzım gelecekti. Fakat Savcı Bey atıldı, Andronikos'un omuzlarına yapışıp bir silkişte geri attı. İki kardeş arabanın bir köşesine fırladılar, burunlarından soluyarak birbirlerini süzmeye başladılar. Savcı Bey kaşlarını çatmıştı. And-ronikos'a haykırdı:
- Ne yapıyorsun, ben sana kardeşini öldür dedim mi? Andronikos, yavaş yavaş doğruldu:
—¦ Fakat, o ölümü hak etmişti. Beni tabuta koydu. Hayatımıza göz koydu; gömüyü uçuruma attı. Ve bizim için ileride en büyük düşman; o bizi öldürmeden, biz onu öldürelim.

- Yoo! Bak peşin söyleyeyim, ben kan dökmesini sevmem! Burada ben yendim. Yendiğim adamı elinde kılıç yokken öldürmek hoşuma gitmez!
- Peki, ne yapacağız? eline kılıç verelim öyle ise!
- Bırakırız gider; kılıçla karşımıza kendi çıkarsa savaş alanında vuruşuruz.
- Bırakır mıyız? Fakat o, bizim gözlerimizi uyduracaktır. Hem savaş alanında değil, saray zindanlarında.
- Bir şey yapamaz! Andronikos omuzlarını silkti:
- Siz bilirsiniz! Bugün yenen sizsiniz; buyurun, dilediğinizi yapın! Fakat ben yendiğim gün kendi işimi sizin gibi yarıda bırakmayacağım.
Andronikos'un bu gerileyişi Savcı Bey'in hoşuna gitmişti. Yüzü güldü:
- Bak bu iyi! Sizinle her zaman anlaşabileceğiz! Savcı Bey, atına sıçradıktan sonra:
- Siz de atınıza bininiz! dedi. Sonra Manoel'e döndü:
- Kiryos Pirinkipis! Kardeşinizin söylediği gibi siz, yaptıklarınız yüzünden öldürülmeyi hak etmiştiniz. Fakat sizin gücünüzün benim dileklerim karşısında hiçbir değeri olmayacağından bu seferlik sizi affediyorum. Ama bir kere daha karşılaşırsak o çarpık bacaklarınızla şu güzel dünyayı kirletmenize göz yummayacağım.
Savcı Bey bu sözleri bitirir bitirmez bulunduğu yerde, bu kadar gürültü patırdı arasında bile hiç kıpırdamamış olan Apokav-kos'a doğru atını sürdü, gözlerini gözlerine dikti:
- Dostum! Sana da aynı sözler! dedi. Senin görevin Vasileası korumaktır. Yoksa Pirinkipis Manoel'in peşinde karı avlamak de-~ ğil! Eğer seni de bir kere daha karşımda görürsem, o kocaman kafanı davul gibi patlatırım!

Apokavkos, iki adım geri sendeledi. Savcı Bey atını sürdü. Bulunduğu yerde, mahalle kavgasında kabadayılık taslayan arsız çocuklar gibi kollarını kabartmış, kendisini süzen Cenevizli sergerde Karlo Zenon'un karşısına geldi. Karlo Zenon'un gözleri biraz şehlâ idi. Hele şimdi Savcı Bey'in yaptığı işlere, kendisini kıpırda-yamayacak bir şekilde yakalamasına o kadar kızmıştı ki, gözlen durmadan sağa sola kayıyor, kesik kesik soluyordu.
Savcı Bey elini onun omuzuna koydu:

- Sana gelince delikanlı. Bu seferlik seni de affediyorum! Bu işe karışmaklığını beni tanımadığına veriyorum! Ben, benim işlerime burnunu sokanların, burnunu kırarım.
Savcı Bey bu sözleri söylerken, Karlo Zenon'un burnunu tutmuş, sarsmıştı. Karlo Zenon silkinip kendini kurtardı:
- İndir elini aşağı! diye haykırdı.
Savcı Bey'in kaşları çatılmıştı. Karlo Zenon'un yanağına hafifçe bir tokat attı.
- Oh! Oh! Delikanlı, bakıyorum çabuk parlıyorsun, ecelin yaklaştı galiba?
Savcı Bey'in, Karlo Zenon'u hemen tepeleyeceğini sananlar aldandıklarını gördüler. Savcı Bey, acı acı güldü.
Elini Karlo Zenon'un omzuna attı, sıktı. Bu kuvvetli baskının altında Karlo Zenon eğildi. O zaman Bey başını salladı:
- Seni, adamlarını ve buradakileri öldürmemekliğim sizden korktuğumdan, size acıdığımdan veya adamlarım olduğundan değil, "Savcı Bey, bey babasının adamlarına dayanıp düşmanlarını yenmiş" derler diye çekindiğimdendir. Bana yalnızken yaklaşmaktan çekinin, o zaman gücümün derecesini görürsünüz ve bu size pek pahalıya mal olur. Dua et ki bu adamlar henüz benim değil.
Sonra atını sürdü, adamlarına:
- Toplanın gidiyoruz! diye haykırdı.
Yeniçeriler büyük bir gürültü ile yamaçlara doğru toplanırlarken, o arabanın içinde kendisini süzen İrini'ye yaklaştı:

- Sizi bunlar kaçırmışlardı. İrini, sinirli idi. Hırçın bir sesle:
- Sizinle ilgisi yok! dedi.
- Bunların elinden kurtarıp sizi götürelim!
- Yardımınıza ihtiyacım yok!
- Dostluğumuz bitmiş gibi gözüküyor.
- Bir Bizanslı vasilisya ile bir Türk beyi hiçbir zaman dost olamazlar!
- O halde hoşça kalın Vasilisya!
- Güle güle Savcı Bey!
Savcı Bey, Andronikos ve adamları atlarını sürüp gittiler. Karlo Zenon sinirden titriyor, ter ter tepiniyordu:
- Domuz yavrusu bize acıdığından öldürmüyormuş! diye haykırdı.
Sonra dişlerini sıktı:
- Acımak mı? dedi. Bizi, hele Pirinkipis Manoel'i Öldürmek için bir dakike bile düşünmezdi. Fakat Andronikos'u kendisine esir etmek için bizim yaşamamız gerekti. Düşmanlarının düşmanlarını öldürmek budalaların kârıdır. Çok kurnaz bu Savcı Bey.
KADINLAR HAMAMI
__ ÇILDIRACAĞIM! Deli olacağım, diye korkuyorum Andronikos!
- Bir şey olmayız Savcı Bey! içelim, yalnız içelim, içkiden çatlar, sevgiden deli olunur. Ertesi gün ayılır, gene bakarsın ki yaşıyorsun.
- İçimde öyle bir sıkıntı var ki!
- Hep İrini'yi kaçırdığımız için Savcı Bey! İç! Bu üzümlerin şarabı dünyanın hiçbir yerinde yoktur.
Savcı Bey'le Andronikos, şimdi Göztepe taraflarına rast gelen bağların içinde şarap içmekle meşguldür. O zamanlar Bostancı'dan Kadıköy'e kadar bütün arazi bağlarla kaplı idi. Andronikos'un arkadaşlığı, Savcı Bey'i yeni birçok içki, kadın ve eğlence âlemlerine atmıştı. Bir gün Galata'da on beş Cenevizli kızla sabahlara kadar yiyip içip eğlenirlerse, başka bir gün "Hergül" tepesine1 sekiz Rum dilberini yanlarına alıp gülüşe oynaşa eşeklerle tırmanıyorlardı. Bütün bu, sefahat arkadaşlığı iki hükümdar adayını birbirlerine her gün biraz daha fazla yaklaştırmıştı. Savcı Bey o gün de dört parmağını yedi buçuk görecek kadar içmişti:
1 Yuşâ tepesi.

- Söyle Andronikos! Hazreti İsa'nın başı için doğru söyle. O güzel kadınlar nereye gidiyordu?
- Hangi kadınlar beyim?
- Canım, hani yolda arabada gördük, gülüştüler!
- Ha! Onlar mı! Onlar Apokavkos'un akrabaları!
- Babanın sarayını koruyan sakallı herifin mi?

- Evet!
- Öyle ise biz de akraba sayılırız be!
- Hemen! Hemen!
- Aman Andronikos'cuğum, şu beyaz şaraptan bir maşrapa daha ver! Ne idi o, kara gözlü kızın bakışı? İnsanın içini bayıltıyordu!
- Arabanın arkasında oturan küçük mü?
- Küçük, büyük, ben güzelden söz ediyorum!
- O, Apokavkos'un kardeşinin kızı!
- Yabancı değilmiş desene!
- Öyle sayılır! Yoksa âşık mı oldunuz?
- Cayır cayır yanacak kadar!
- Ya Vasilisya İrini ne oldu?
- O mu? O, yerin dibine girsin? Beni sevmeyeni ben arar mıyım hiç? Nereye gitmiştir o kız şimdi?
- Arabadakiler mi?
- Öyle ya gözüm, gökte melâikelerden söz etmiyoruz ya! Arabadakiler.
- Onlar hamama gittiler!
- Hamam mı? Hamam da ne oluyor?
- Yarım saatlik yolda içinden Kayışdağı suyu akan bir hamam var, canının değerini bilenler yıkanmak için oraya gider.
- Vay canına, demek şimdi bunlar yıkanıyorlar!

- Sanırım!
- Kim bilir şimdi ne kadar güzelleşmiş, pembeleşmişlerdir. Andronikos, derin derin içini çekti:
- Ağzının tadını çok iyi biliyorsun beyim! Onların yıkandıkları yere gidip kendilerini seyretmek hoş olmaz mı?
- Bu da ne biçim lâf Andronikos, hamamda yıkanan kadını nereden seyredebiliriz?
- Ben bu işi kaç kere yaptım. Hamamın bekçisinin eline iki altın sıkıştırdın mı tamam!
- Sen hamamda yıkanırlarken onları seyrettin ha?
- Hem kaç kere! Tencereye konmuş ıstakoz yavrusu gibi gü-zelleşiyorlar.
Savcı Bey, sallana sallana kalktı:
- Atımı getir Balaban! diye haykırdı. Sonra Andronikos'a döndü:
- Düş önüme, hamama gidiyoruz!
Ağaçların arkasına saklanarak hamama yaklaşmışlardı, And-ronikos'la Savcı Bey, her ikisi de kendilerini bilmeyecek kadar içmişler ve işin kötüsü hâlâ da ayılmamışlardı.
Andronikos, Balaban'ın yardımıyla atından indi. Savcı Bey'e:
- Sen de in dostum! dedi. Hamamın odunluk kapısından içeriye böyle, cins iki Arap atıyla girilmez ya!
Savcı Bey, ağzını yayarak homurdandı:
- Hamama atla girilemeyeceğini düşünmemiştim!
Savcı Bey de attan indi. Birbirlerine dayanarak hamamın arka kapısına geldiler. Odun yığınları, paçavralar, çöpler arasında kendilerini bilmeyecek kadar içmiş olan şehzadenin durumu acınacak bir şeydi. Savcı Bey'in eğilmeden geçemeyeceği kadar alçak olan tahta kapının birer tarafına yaslandılar. Andronikos kapıya iki yumruk yapıştırdı:
- Hey! Hey! diye haykırdı.

İçeriden bir nalın şakırtısı geldi, kapının arkasında durdu. Savcı Bey dalgın, gözleri gökyüzünde, sallana saltana Türkçe bir şarkı söylüyordu. Andronikos, kapının arkasına birisinin geldiğini duyunca tekrar yumruklayıp haykırdı:
- Hey! Dostum aç kapıyı! İçeriden boğuk bir kadın sesi geldi:
- Burası hamamdır, içeride kadınlar yıkanıyor, ne istiyorsunuz?
Andronikos, gevşek gevşek güldü:
- Aç dostum! Aç, yabancı değiliz! Şöyle bir seyredeceğiz! Halis bakırsız, yeni çarktan çıkmış iki altınımız var! Yabancı değiliz, aç!
Savcı Bey de hançerinin ucuyla kapıya vurup seslendi:
- Ya dostum aç! Yabancı değiliz! Kardeş sayılırız.
Fakat ihtiyar kadının sesi biraz yumuşamakla beraber hâlâ dayanıyordu:

- Kapıyı sekiz altına bile açmam! Çünkü içeride çok büyük kimselerin hatunları var, sizi para ile içeri soktuğum duyulursa derimi yüzerler!
Savcı Bey bağırdı:
- Kim duyacak! Kapıyı aç, yoksa derini biz yüzeriz! Hiç yoktan dört altını da kaybedersin.
Kadın kapıyı hafifçe araladı.
Andronikos'u görür görmez tanıdı. Yüzü güldü:
- Oh! Pirinkipis! Çok rica ederim başka bir gün gelin! dedi. Andronikos, ayağını kapının aralığına sokup sordu:
- O da neden sanki?
- İçeride çok yaman kimseler var!
- Daha iyi ya, biz de iki misli para veririz ve daha yaman şeyler görmüş oluruz!

- Fakat bunlar vasileasın koruyucu askerleri komutanı Apo-kavkos'un ailesidir!
- OoooL İş şekerleşti. Akraba sayılırız. Yabancı değiliz. -Fakat?!..
Savcı Bey kapıya dayandı:
- Amma da çok konuştuk ha! diye haykırdı. Bu kadar lâfla ben cennette yüz melâike satın alırdım!
Savcı Bey'in zoruyla kadın kendini tutamayıp yere yıkıldı. Kapı da bu suretle ardına kadar açılmış oldu.
Andronikos'la Savcı Bey derhal içeriye girdiler. Kadının sesini kesmek için Savcı Bey avucuna dört altın tutuşturdu. Nasıl olsa olan olmuş, Savcı Bey'le Andronikos içeriye girmişti. Bunu gören ihtiyar hamamcı kadın, yerinden ddğrulurken onların ellerine sarılıp yalvardı:
- Hazreti Meryem'in başı için gürültü etmeyin, mahvoluruz! Bizi diri diri yakarlar!
Savcı Bey'le, Andronikos güldüler, kadının bu sözleri onların bir kulağından girip, bir kulağından çıkıyordu. Sallana sallana yürüdüler. Andronikos yollan biliyordu:
- Yüzme biliyor musun? dedi. Savcı Bey cevap verdi:
- Bir balık gibi!
- İyi öyleyse, yalnız su biraz sıcaktır!
- Buraları çok karanlık! Nereye gidiyoruz?
- Şimdi görürsün! Şu odun yığınlarının üstüne çık! Bak bu delikten içeriye, ne görüyorsun?
- Karanlık! Sular! Buraya girilmez!
- Dikkatli bak! Hem dinle!
- Ha! Ha! Karşıda bir ışık var. Kadın ve tas sesleri geliyor!
Hamam!
- Peki, ya bu su?

- Ha şunu bileydin!
- O, hamamı çevreleyen su!
- İçine mi gireceğiz?
- Kıyısından geçeceğiz! Haydi çok konuşmayalım. Bu iş benim ilk seferim değil! Bak neler göreceğiz!
- O güzel kızı da görecek miyiz?
- Hem de çırılçıplak! Haydi elbiselerini çıkar.
- Peki!
İki arkadaş soyundular, odunların üstüne elbiselerini yerleştirdiler. Andronikos delikten tutunarak içeriye girdi. Savcı Bey de arkasından taşlara tutunarak hamam deliğinin önüne geldiler. Delik, içinden bir adam sığacak kadar büyüktü. Baş başa verdiler, hamamın içini gözlemeye başladılar. Kadınlardan ikisi gençti. Savcı Bey'in göz koyduğu, kurnaya su doldurmuş, kolunu batırıp çıkarıyor, oyun oynuyor. Biraz ötede başka bir genç kızı da ihtiyar bir kadın bacakları arasına almış yıkıyordu. Kadınlar hamamın sıcaklığından, gerçekten İstakoz gibi kızarmışlardı. Gözleri sıcaktan açılmıyor, mahmur mahmur süzülüyordu. Savcı Bey gerek parası, gerek Andronikos'un kılavuzluğu ile çok kadın görmüş ve sefasını sürmüştü. Fakat şimdi sarhoştular, çılgıncasına içmişlerdi. Bu yetmiyormuş gibi üstelik hamamın sıcaklığı ve çıplak kadınların görünüşü de onları bir kat daha sarhoş etmişti. Hamamda yıkanan kadınları dünya güzeli gibi görüyorlardı. Savcı Bey:
- Çok güzelmiş be! Hele şu gözlerinin üstündeki parıltılara bak! Andronikos, sen bir enayisin!
- Niye beyim?

- Bu güzel kızları ıstakoza benzettiğin için! Bunlar insanı sarhoş eden insan kılığına girmiş şarap!
- Hepsini içelim. Kendilerini unutmuşlardı:
- Atlayalım içeri!..
- Nereye?

- Hamamın içine! Kızları içelim!
- Aman beyim, sakın ha! Büyük bir rezalet çıkar! Bey babanız duyarsa ne demez?
- Ne diyecek? Kendisi istediği kızlarla evlenmiyor mu? Biz de bunlarla evlenelim. Apokavkos için ne şeref!
Bulundukları yer karanlık olduğundan görünmüyorlardı. Sesleri su duvarının içinde eriyordu. Andronikos'un da canı içeri girmek ve bu sıcak vücutları kucaklamak istiyordu. Fakat işin sonundan korkuyordu:
- Ya birisi gelirse?! diye kekeledi. Savcı Bey kızmıştı:
- Birisi mi gelirmiş. Kim gelebilirmiş? Sen bir pirinkipissin, ben bir şehzadeyim!
-Fakat!..
- Fakatı makatı yok! İstediğimizi yaparız!
- Ya Apokavkos gelirse?
- Hele bir gelsin! O zaman görürsün!
Onlar böyle konuşurlarken ihtiyar kadın da çıkmış, genç kızlar yalnız kalmışlardı. Aralarında konuşuyorlardı:
- İnsanın bu sıcakta vücudu gevşiyor!..
- Gözkapakları açılmıyor!
- Bir kuvvet olsa da açsa!
- Bir erkek kuvveti lâzım! -AL AL O nasıl söz?!
- Haydi canım! Bizi dinleyen yok ya! Şimdi iki erkek birdenbire burada doğuverse! Sonra...
Öbürü sordu:
- Sonra kuvvetli kollarıyla gözkapaklarımızı açsalar. Kuvvetli dudaklarıyla ağızlarımızı kapasalar. Sonra geldikleri gibi gene gözükmez olsalar...
Savcı Bey, yan gözle Andronikos'a baktı:

- Gördün mü, onlar da bizi istiyorlar! Ben iniyorum! dedi. Andronikos'un:
- Aman! demesine kalmadan sıçradı, hamamın içine atladı. Kızlar içeriye çırılçıplak bir adamın atladığını görünce taş gibi donup kalmışlardı. Yalnız:
- Ah! Ah! Ah!., diye haykırmak istiyorlar, ağızlarından başka bir ses çıkmıyordu.
Savcı Bey'in yüzü gülüyordu, bundan başka çok güzel bir vücudu da vardı. İlk önce koşup kapıyı içeriden sürmeledi. Bu sırada Andronikos'a da cesaret gelmişti. O da sıçradı, içeriye atladı. Kızlar adamların ikiz olduğunu görünce:
- Adam var, yetişin!., diye öyle bir çığlık attılar ki, hamamın içi çın çın öttü. Fakat kızların bu sesi kendilerine yardımcı getireceğine, hamamdaki öbür kadınları dışarıya uğrattı. Bu arada kimselerin yardıma gelmediğini gören kızlar da gerek korkudan, gerek yalancıktan bayılıverdiler.
APOKAVKOS GELİYOR
___BU güzel gözleriniz?
- Sizin için Pirinkipis!
- Ya bu güzel omuzlarınız?
- Her şey, her şey sizin!
Öbür tarafta Andronikos bir şarkı tutturmuş, koluna yatan sevgilisiyle birlikte avaz avaz bağırıyordu. Kızlar bayılır bayılmaz, Andronikos'la Savcı Bey, hemen kucaklarına almışlar, her ilâçtan daha etkili olan okşayıcı usta öpücüklerle kendilerine gelmelerine yardım etmişlerdi. İkisi de kadınların zayıf taraflarını bilirlerdi. Bundan başka Andronikos da, Savcı Bey gibi güzel ve yakışıklı idi. Bizans kızları ondan söz ederlerken:
"- Kalo Niko!" derlerdi.
Kızlar Bizanslılara has sıcaklık ile alışıverdiler. Hele karşıların-dakilerin iki pirinkipis olduğunu görünce büsbütün gevşediler. Kendilerini bıraktılar. Andronikos, kendi hissesine düşen kızı kaptı, kuvvetli kolları arasına aldı. Kapıyı bir tekmede açtı, bitişik kurnaya götürdü. İki serseri ruhlu prens kendilerini, bulundukları yeri ve cihanı unuttular. Bu arada dayanma güçleri sıfıra

inen kızlara sarıldılar. İkisinin de erkeklik, zenginlik, kuvvet, insan kandırma gücü o kadar zorlu idi ki, hele o çağlarda bir prense karşı koyma-

nın imkânsızlıkla birlikte lüzumsuzluğuna alışılmıştı ki, yoksul kızlar bu kadar zor karşısında kendilerinden geçtiler.
Fakat bu tatlı aşk dakikaları çok sürmedi. Dışarıda gürültüler koptu.Kapılar açılıp kapanıyor, sesler geliyordu. Güzel ve kuvvetli gençlerin kollan arasında kendilerinden geçen kızlar doğruldular, korku ile dört yana bakıyorlardı. Andronikos da Savcı Beyin yanına gelmişti. Sarhoşluğun üzerinden geçen aşk dakikaları onu biraz ayıltmış, sıcak hayaller bitmiş, soğuk hakikat saati ses veriyordu. Yaptıkları çılgınlıktan ürkmüştü. Savcı Bey, öyle korkacak, yaptığı işten dönecek adamlardan değildi. Dudaklarını büzmüş, kapıya bakıyor, gürültüyü yapanların meydana çıkmasını bekliyordu. Kapının sürmesini bile açmamıştı.
Bu bekleme çok sürmedi, kapılar açıldı ve kapandı. Sonunda çok iyi tanıdıkları bir adam karşılarına dikiliverdi. Kızlar:
- Apokavkos amca!., diye haykırdılar.
İçeriye giren Apokavkos'tu. Gözleri kan çanağı gibi kızarmıştı. Eli, ayağı tir tir titriyordu. Savcı Bey, onu görünce kahkahalarla güldü, elini havada salladı:
- Ooo dostumuz Apokavkos! Hoş geldi! Safalar getirdi. Sizi hangi mutlu rüzgâr buralara attı? diye sordu.
Apokavkos:
- Savcı Bey! diye homurdandı.
Buraya gelirken, hamama giren, aile namusunu kirleten sarhoşları külhana atıp kızartmayı düşünmüştü. Fakat Savcı Bey ve Andronikos'la karşılaşacağını hiç ummamıştı. Onun şaşkınlığını gören Savcı Bey:
- Tanıdın ya dostum! dedi. Haydi şimdi işine, bilirsin ki, ben rahatsız edilmeyi pek sevmem!
Apokavkos'un kanı tepesine çıkmıştı. Kendi akrabasından olan kızlarla hamamda çırılçıplak eğlenen, bu edepsiz şehzadeyi gebertivermek isteğiyle yüreği tutuştu:
- Fakat bu sizin yaptığınız! diye haykırdı.

Savcı Bey, kaşlarını çattı:
- Ey! Bu bizim yaptığımız? Sonra... Sonra ne olacak?
- Büyük bir edepsizlik?
- Amma yaptın ha? Bizans'ta kız alıp vermek bu kadar büyütülecek bir mesele değildir.
- Kadınların hamamına girip iki zavallı kızı zorla kandırmak kahramanlık değildir! Bu bir alışveriş değildir.
- Amma yaptın ha! Bak, onlar senin gibi düşünmüyorlar. Bir saatlik bile olsa iki prensle tanıştıkları için seviniyorlar. Ve bu işten kârlı çıktıklarını biliyorlar.
- Sizi meydana getirdiklerinden dolayı babalarınız herhalde pişmandırlar!
- Acayip, o da neden sanki? -
- Çünkü siz her yaptığınızla onların çocukları olmadığınızı belli ediyorsunuz!
- Haydi canım, biz birbirimizi biliriz. Eğer bizim yerimize burada babalarımızı görmüş olsan yerlere kadar eğilir, daha başkalarını da isterler mi diye sorar çıkardın! Sana iyi bir öğüt vereyim mi dostum?
Apokavkos şaşırmıştı. Boş bulundu:
- Öğüt mü? Evet... diye kekeledi.
- Evet! Güzel bir öğüt! Bizimle çok uğraşma, düşün ki biz de bir gün babalarımızın yerine geçeceğiz! Ve bu zaman uzak değildir! O vakit yerinden, ekmeğinden, belki de bir kurbağa başına benzeyen kellenden olursun.
Savcı Bey'in bu sözü, Andronikos'u yemyeşil yapmıştı. Bu sözleri babalan duymuş olsaydı, onları biri iki demez, boğdururdu.
Apokavkos'u, her nedense bu sözler sindireceğine büsbütün kabadayılaştırmıştı. Hem, Savcı Bey'in çırılçıplak olmasına karşılık kendisi baştan aşağı silâhlıydı. Kadınlar önünde bir erkeklik damarı kabardı:
- Fakat siz, hem bir ahlâksız, hem de bir nankörsünüz! diye haykırdı.

Savcı Bey, dudaklarını hırsla ısırdı:
- Ne dedin? Ne dedin?

- Sizin terbiyesi hemen burada verilmesi gereken bir edepsiz olduğunuzu söyledim.
- İyi ama ya ben de sizin burnunun ucunu görmez bir öküz olduğunuzu söylersem!..
- Sizi külhana atıp yakarım!
- Oo! Oo! Amma yaman adamsın yahu? Daha geçen gün hayatını bağışladığımı unutuyorsun!..
- Seni geberteceğim!..
- İlkin bir dene de sonra öt!.. Apokavkos geri döndü:
- Kim var orada? Buraya gelin! diye haykırdı.
Kılıcını çekmek istedi. Halbuki Savcı Bey, onu gözden kaçırmı-yordu. Önce yerde yattığını ve istifini hiç bozmadığını yazmıştık.
Apokavkos'un bağırdığını görünce, mermerler üzerinden arka üstü kaydı. Apokavkos'un ayaklarına kuvvetli bir çelme ile çarptı.
Koca Apokavkos, dibinden baltalanmış bir çam kütüğü gibi boylu boyunca yere uzanıvermişti. O anda Savcı Bey yerinden fırlamış, göğsüne binmişti. Kadınlar bağrışıyorlar, Andronikos ise ne yapacağını şaşırmış, çevresine bakınıp duruyordu. Savcı Bey:
- Kapıyı kapat sersem! diye haykırdı.
Andronikos koştu, kapıyı kapattı ve sürmeledi. Tam sırasıydı, varengler de gelip kapıya dayanmışlar, bağrışıyorlardı. Savcı Bey'in dizleri altından kurtulmaya çalışan Apokavkos:
- Kırın, kapıyı kırın! diye haykırdı.
Fakat Savcı Bey'in de gözleri dönmüştü, bağırıyordu:
- Dur! Dur! Onlar kapıyı kırmadan, ben senin çeneni kırayım" da bak bir daha bir şehzadeye "Edepsiz" demeye cesaret edebilir misin?

Sonra yumruğunu bütün şiddetiyle Apokavkos'un çenesine yapıştırdı. Koca komutan bir kere bağırdı. Ağzı, başı kopan horoz gagası gibi açıldı. Canının acısından bayıldı. Kanı, dışarıdan çatır-dayıp duruyordu. Kızlar korkudan bir köşeye büzülmüşlerdi. Andronikos:
- Savcı Bey! Kaçalım, diye bağırdı. Fakat Savcı Bey'in kaçmaya niyeti yoktu:
- Nereden kaçacağız? diye sordu. Andronikos telâşlı idi.
- Geldiğimiz yerden! dedi.
- İyi! Sırası gelince kaçarız! Şimdi sen bana yardım et de bu koca öküzü bağlayalım!
- Fakat neden?
- Nedeni falan sorma! Bu nankörün bu sefer haddini bildirmeden hiçbir yere gidemem! Bana kafa tutmak ha?!.
Savcı Bey'in sözleri kesindi. Gözleri dönmüştü. Andronikos boynunu büktü:
- Peki, ne istersen yap! Fakat yalnız çabuk ol! dedi.
- Şu köşedeki usturayı fırlat!
- Ne? Kesecek misin? Fakat bu, bir cinayet olur!
- Usturayı uzat dedim ya! Ben söylediğimin yapılmasını isterim!
Andronikos koştu, titreyen elleriyle usturayı getirdi. Savcı Bey de bu sırada Apokavkos'u kılıç kayışlarıyla sımsıkı bağlamıştı. Kolunu uzatıp yerdeki gümüş tasla sabunu kaptı. Bir iki saniye içinde ünlü koruyucu askerler komutanının yüzü gözü sabun köpükleriyle kapanmıştı. Kadınların ve Andronikos'un korkudan faltaşı gibi açılan gözleri önünde usturayı kaptı. Zavallı Apokavkos'un saçını, sakalını tıraş etmeye başladı. Savcı Bey'in bu hareketi gülünç olduğu kadar acıklıydı. Kızlar ve Andronikos, Savcı Bey'in Apokavkos'u keseceğini beklerken tıraş ettiğini görünce ellerinde olmayarak güldüler. Fakat keskin usturanın yüzünde

gezmesiyle birlikte Apokavkos'un kendisine gelmesi bir oldu. Doğrulmak için çırpındı:
- Ne oluyorum! Ne oluyorum! diye korkudan kısılmış bir sesle haykırdı.
,   Savcı Bey gürledi:
- Kıpırdama dostum, bir şey olduğun yok, ufak bir ameliyat! Eğer böyle tepinirsen asıl o zaman olanlar olacak! Gırtlağını keseceğim!
Andronikos'a döndü:
- Sen kaç! Kapı kırılıyor! diye buyurdu.
Andronikos koştu, taşlara tutunarak geldikleri delikten içeriye girdi. Savcı Bey de Apokavkos'un tıraşını bitirdi. Zavallı komutanın bağıra çağıra saçı, sakalı yolunmuş, o kocaman, heybetli başı cascavlak bir kaz yumurtası gibi cilâlı kalmıştı. İşini bitirir bitirmez Savcı Bey Apokavkos'un kafasına bir şaplak attı. Döndü, uzaktan eserini seyretti:
- Haydi hayırlısı! diye bağırdı. Fırladı, kızların ikisini de tutup öptü:

- Gene görüşürüz inşallah! dedi.
Bir sıçrayışta deliğin .olduğu yere fırladı. Kendini çekti, kayboldu.
Eğer biraz daha geç kalmış olsaydı yakalanacaktı. Varengler kapıyı kırmış, içeriye dolmuşlardı. İçeriye girip de komutanlarını yerde traş olmuş, karşısında iki çıplak kız bulunduğu halde görünce donup kaldılar. Fakat Apokavkos bir deli gibi haykırdı:
- Çözün ellerimi, çözün! Tutun, yakalayın!
Varengler atılıp kayışlarını kestiler. Ünlü komutan bir kere sıçradı, deliğin başına koştu. Savcı Bey'le, Andronikos'tan eser yoktu. Kaçmışlardı. .
- Kaçmışlar! diye inledi. Elini çenesine götürdü:

- Sakalım! Sakalım kesilmiş! Başını yokladı. Bıyıklarım, saçlarım! Rezil oldum! diye inledi. Gözlerinden yaşlar fışkırıyordu. Arkasını duvara dayadı. Yumruklarını sıktı:
- Savcı! Senin gözlerini oymak benim boynumun borcu olsun! diye inledi.

CENEVİZ MEYHANELERİ

___ BEN döneceğim Savcı Bey! Bana kalırsa sen de benimle beraber gel!
- Hayır, ben daha gezeceğim! İçimde garip bir sıkıntı var Andronikos! Gezmek, hep gezmek, arada bir de kavga etmek istiyorum!
- Fakat biliyorsun ki bütün Bizans senin düşmanın! Apokav-kos, Manoel, İrini, Karlo Zenon, Vasileas! Bir adamı yeryüzünden kaldırmak için bu kadar düşman yeter de, artar bile.
- Dostum! Görüyorsun ki, bu yağılar beni öldüremiyor, beni korkutamıyor! Canım sıkılıyor, sen bu can sıkıntısını da bilmezsin! Bu korkunç bir şey, işsiz kalmak, yapacak işi olmamak, şehzade olmak çok korkunç bir şey. Bir adam öldürmeliyim! Bir kavga çıkarmalıyım! Bir şeyler yapmalıyım!
Andronikos onun koluna yapıştı:
- Seni yalnız bırakmam! diye haykırdı. Sen ölümüne susamışsın! Sen bir delisin. Aşk delisi!
Fakat sözünü bitiremedi. İki atlı bir araba yıldırım gibi geldi, aralarından geçti. Andronikos'la, Savcı Bey'i ayırdı. Araba geçince Andronikos meyhanelere girip çıkan yüzlerce sarhoşun arasından Savcı Bey'i kaçırdığını anladı. Ortadan kaybolmuştu.

Savcı Bey kendisini en yakın meyhaneye atmıştı. İçerisi, ocağın dumanından sis basmış denizlere dönmüştü. Herkes ona homurdanarak bakıyordu. Temiz kılıklı bu yabancıyı gözleri tutmamıştı. Yüzünden sıhhat, elbiselerinden refah fışkıran bu yabancı onları rahatsız ediyordu. Savcı Bey aldırmadı. Kuytu bir köşeye büzüidü. Etrafında korsanlar, haydutlar, serseriler, durmadan konuşup içiyorlardı. Kocaman kafalı, kolları sıvalı meyhaneci gelip önündeki masaya tenekeden bir kupa ve toprak bir şarap testisi yerleştirdi. Savcı Bey kupayı kaptı, testiden şarap doldurdu, kafasına dikti. Şarap çok sertti. Fakat Savcı Bey yüzünü buruşturmaktan başka bir şey yapmadı. Meyhaneci hâlâ karşısından ayrılmamıştı. Savcı Bey, başını kaldırıp ona baktı:
- Ne bekliyorsun?
- Başka bir şey istiyor musunuz diye?
- Ne isteyeceğim? Yoksa daha iyi şarabın mı var?
- Hayır, bizde şarap bir türlüdür! Yiyecek bir şey ister misiniz diye bekliyorum.
Savcı Bey, altın ve gümüş kaplarda yemek yemekten bıkmıştı. Yüzü güldü:
- Ne varsa getir! dedi.
Meyhaneci yerinden kıpırdamadan elini Savcı Bey'in suratına uzattı.
- Ne istiyorsun?
- Para istiyorum! Ne istediğini bilmiyorsun. Yabancısın! Para peşin!
Savcı Bey yüzünü buruşturdu. Elini kemerinin arasına sokup bir altın çıkardı, masanın üzerine fırlattı. Altının masanın üzerine düşmesiyle ortadan kaybolması bir oldu. Meyhaneci, savurduğu altından da müşterinin her gün gelen takımından olmadığını anlamıştı. Hemen karşısından çekildi.
-Aradan çok geçmeden tombul bir kız koşa koşa gelmiş, Savcı Bey'in kucağına oturuvermişti:

- Adın ne arslanım? dedi. Savcı Bey hayretle sordu:
- Sen kimsin?
- Meze!

Ve onun isteyip istemediğine aldırmadan yanaklarından şap diye öptü. Dudaklarından meze verdi. Nice prensesler, sultanlar, Savcı Bey'in kucağına oturmak için can verirler de gene muratlarına eremezlerdi. Fakat Savcı Bey'in bugün gönlünde esen kavga yelleri ona teneke kupadan şarap içiriyor, serserilerle birlikte oturtuyor ve orospuların dudaklarından meze veriyordu.
Savcı Bey de beline el atıp çekti ve öptü. Kız hafif tertip yağ kokuyordu. Bununla birlikte Savcı Bey kendisini öperken durmadan bel kırdığından, kirli Karaman kuzuları gibi pek de fena sayılmazdı. Savcı Bey'in boynuna kollarını doladı:
- Adın? Kim olduğunu söylemedin! dedi.
- Savapolos, güzelim! dedi.
- Adın Savapolos mu?
- Şimdilik öyle!
- Ne iş yapıyorsun?
- İş mi? O da ne demek? Kız gözlerini kırptı:
- Haydi canım, sıkılma. Burada herkes senin gibi soylu kişidir! Bizde "iş" diye neye derler. Dülger aramıyoruz ya?
Savcı Bey korku ile yerinden doğruldu:
- Soylu kişi mi?
- Aldırma dedik ya canım! İster korsan ol, ister asker, burada paran var mı, ona bakarlar!
Savcı Bey'in yüzü güldü. Kız soylu kişi diye kendisiyle alay etmişti. Fakat birdenbire başını onun arkasına sakladı. Meyhaneden içeriye Karlo Zenon ve adamları girmişti. Çevrelerine şüpheli şüpheli bakarak ilerliyorlardı. Kızın, Savcı Bey'e siper olması Karlo

Zenon'un onu görmesine engel olmuştu. Karlo Zenon meyhanenin içinden geçti, arka taraftaki kapılardan birini açıp kayboldu. Savcı Bey kıza sordu:
- Bu adamlar nereye gittiler?
Genç kız, onun boynuna sarıldı, belini kırıp, vücudunu oynatarak sordu:
- Hangi adamlar?
- Karlo Zenon ve adamları?
- Ha onlar mı? Yeşil odalara geçtiler!
- Yeşil odalara mı? O da ne demek? Kız, kırıtmasını çoğalttı:
- Yeşil odalarda yalnız kalınır! dedi. Biraz parası çoktur. Paran var mı, keyfin tamam bu Bizans'ta!
Sonra onun gözlerinin içine bakarak sordu:
- Sen de yeşil odaya geçer misin? İkimiz yalnız kalırdık.
- İyi ama odada Karlo Zenon ve adamları var! Kız, onun yüzüne şaşkınlıkla baktı:
- Sen bayağı buraların yabancısısın! Orada çok oda var.
- Ha bak bu olur! Haydi toplan!
Kız, testiyle kupayı kaptı. Karlo Zenon'un girdiği odanın yanındaki odaya geçtiler. Burası iki pencereli, kubbesinde sinek pisliğinden kararmış kara kandil asılı ufak bir oda idi. Karlo Zenon'un odasından hafif bir mırıltı gelmekteydi, ama ne olduğu anlaşılmıyordu. Savcı Bey'in bütün merakı ise bu idi. Sülük gibi boynuna yapışmış olan kızı başından savmak için:
- Güzelim, dedi. Kendi elinle bana midye ve ciğer kızart, bir sofra hazırla. İşte bir altın daha!
Hiçbir şeyden şüphe etmeyen kız, altını kapar kapmaz koştu, gitti. Savcı Bey yalnız kalmıştı. Yerinden kalktı, duvara kulağını dayadı. Fakat daha bir şey dinlemeye kalmadan kapı açıldı. Bir çocuk içeriye girdi. Savcı Bey yerinden sıçramış, doğrulmuştu:

- Ne istiyorsun? diye haykırdı.
Çocuk, korkak ve şaşkın gözleriyle çevresini süzüyordu. Elinde bir mektup vardı. Savcı Bey'e uzattı:
- Bu sizin için! dedi.
Savcı Bey, hayretle başını salladı.
- Bana mektup? Sakın Hıristos'tan olmasın?
- Size! Çabuk alınız! Belki şeytandandır.
Çapkın çocuk şaşkınlığından ne yapacağını bir türlü kestiremeyen Savcı Bey'in eline mektubu kıstırdı, tabanları yağlayıp kaçtı. Savcı Bey, elinde mektupla şaşırmış kalmıştı. Burada kendisini kim tanıyabilirdi? Mektubu açtı. Acele bir yazı ile yazılmıştı. Ve asıl şaşılacak yeri de:

"Savcı Bey'e!" diye başlıyordu.
Merak ve heyecandan elleri titrediği halde şu satırları okudu:
"Buralarda dolaşmanız hayatınızı tehlikeye koyar, Kar-lo Zenon sizi öldürmeye yemin etmiştir. Şimdi hemen bu meyhaneden gidiniz.
Eski bir dost" Savcı Bey, mektubu elinde buruşturdu:
- Eski bir dost! Acayip şey, bir dost da kim? diye mırıldandı.
Karlo Zenon, kendisini yakalatacakmış, kaçmalı imiş? Savcı Bey omuz silkti ve güldü:
- Yalnız bu mektubun gelmesi bile benim buradan ayrılma-maklığım için yeter! dedi.
Masayı çekti, yanaştırdı. Üstüne çıkıp kulağını duvara dayadı. Karlo Zenon'un sesi duyuluyordu. Fakat Savcı Bey, sözleri iyi işi-temiyordu. Kulağına birkaç kelime çalınmıştı. Onlardan da bir anlam çıkaramıyordu. Daha fazla duvara yaslanmak istedi. Fakat aynı zamanda arkasında hafif bir gürültü duymuştu. Geri dönmek isj tedi. Daha buna vakit bulamadan başına ağır bir şey indi. Beyni zonkladı, gözleri karardı. Damarlarındaki bütün kanı çekiliyormuş gibi olduğu yere yuvarlandı. Kendinden geçti.
İRİNİ KANTAKUZİNOS
KENDİSİNE geldiği zaman başına birçok adamın toplanmış olduğunu gördü. Karlo Zenon en önde duruyordu, üzerine doğru eğilmiş, Savcı Bey'i süzüyordu. Savcı Bey, yatırıldığı yerden şöyle hafifçe doğruldu. Çevresine baktı. Bir yığın fıçı, karanlık bir mahzen, karşısında bir de kadın vardı. İrini Kantaku-zinos. Gözlerini tekrar yumdu. Bu manzarayı daha fazla görmek istemiyordu. Onun bu halini gören Karlo Zenon kahkahalarla güldü:
- Canın sıkılmış görüyorum kahraman bey? Aç gözlerini, korkma!
Savcı Bey hiç cevap vermedi. Karlo Zenon yere tükürdü: - Edepsizliklerinin cezasını şimdi çekeceksin!
sun?
- Seni bir kuduz köpek gibi geberteceğim! Cevap vermiyor-
- Cevap vermeye lüzum yok!
- Hâlâ güveniyorsun demek?
- Kime?
- Şah babanıza?

- Ben yalnız kendime güvenirim! Sana babamı hiç gösterdim mi de böyle bağırıyorsun?
- Seni şimdi geberteceğim, o zaman görürsün!
- Biraz daha terbiyeli konuş!
- Senin gibi mağrur bir domuzla başka türlü konuşulmaz!
- Evet, herhalde onun için ellerimi çözmüyorsun! Karlo Zenon'un gözleri döndü:
- Ben senden korkuyor muyum? diye haykırdı.
Belinden bıçağını çekti, Savcı Bey'in ellerini bağlayan iplerini kesti. Savcı Bey, bir kere gerindi, fırladı, yerinden kalktı. İrini Kantakuzinos başta olmak üzere, bodrumdaki bütün adamlar he-yacandan nefes bile alamıyorlardı, Karlo Zenon gelmiş, Savcı Bey'in karşısında dikilmişti:
- Ey! Söyle bakalım şimdi söyleyeceğini! dedi. İşte ellerini çözdük!
Savcı Bey, acı acı güldü:
- Demek o kadar merak ediyorsun?
- Evet! Yap yapacağını!
- Al öyle ise!
Savcı Bey, bütün şiddetiyle Karlo Zenon'un suratına öyle bir tokat attı ki, koca sergerde olduğu yerde bir kere döndü, sendeledi. Tutunamadı. Arka üstü düştü, yere yıkıldı. Fakat aynı zamanda kılıcını çekip fırladı. Savcı Bey'i öldürmek istiyordu. İrini atıldı, onun elini tuttu:
- Ne yapıyorsunuz?
- Öldüreceğim!
- Kimi?
- Bu edepsizi, beni tahkir etti.
- Siz çıldırmışsınız! Onun yaşaması ve elimizde bulunması lâzım. Babası ve kardeşleri onu serbest bırakmamamız için size bir hükümdar hazinesinin yarısını vermekte bir an bile irkilmeyecektir.

- O da neden sanki?
- Çünkü o serbest kalırsa Türk beyliğini almak için onları öldürecektir.

Bu sözler Karlo Zenon'u biraz şaşırtır gibi oldu:
- Bak burası doğru! diye kekeledi. İrini Kantakuzinos onlara buyurdu:
- Siz dışarıya çıkınız, ben kendisiyle yalnız görüşeceğim! Karlo Zenon durakladı:
- Fakat?
- Fakatı makatı yok, kapıda durunuz! Bir şey yapamaz! Benim konuşacak bazı şeylerim var!
Karlo Zenon, yan gözle Savcı Bey'e bakarak adamlarını toplayıp mağaradan dışarıya çıktı. Bu işler olurken, Savcı Bey hiç kıpırdamamış, durumunu bozmamıştı. İrini ile yalnız kaldıklarını görünce, alay ediyormuş gibi gülmek, ona bir şeyler söylemek istedi. Fakat İrini Kantakuzinos eliyle ona susmasını işaret etti, yavaş yavaş gitti, kapının demirini yerine koydu. Bu suretle mağarada kapanmış oldular. Sonra hayret ve şaşkınlıkla kendisine bakan Savcı Bey'in yanına geldi:
- Rica ederim bana inanınız! dedi. Savcı Bey:
- Fakat... diye kekeledi.
İrini, elini onun ağzına kapadı.
- Susunuz! Şimdi iş görelim, saniyelerimiz sayılıdır.
- Beni kurtarmak mı istiyorsunuz?
- Evet! Fakat susunuz!
- İyi ama ben bir kadın tarafından...
- Susunuz! dedim ya! Karşınızda sade bir kadın değil bir vasi-lisya_var, ve bir vasilisya minnet altında kalmaz; siz beni kurtardınız, ben de sizi...

Sonra onun eline sert bir şey tutuşturdu:
- Çakmak ve fitil! Hemen kaçmanız gerek!
- Kapıyı tutuyorlar, nereden kaçacağız? İrini tepedeki pencereyi gösterdi:
- Oradan!
- Fıçıları yığıp çıkacağız! Öyle mi?
- Evet!
- Ey, bu çakmak neye?
- Fıçıdaki baruttur! Savcı Bey titredi:
- Barutları mı ateşleyeceğiz?
- Evet! Peşimizden gelmemeleri için! Çabuk olunuz!
Savcı Bey hemen atıldı, fıçılardan birini omuzlayıp pencerenin altına getirdi. Fakat içerideki sessizlikten şüphelenen Karlo Zenon da haykırmıştı:
- Vasilisya! Girelim mi? İrini Kantakuzinos haykırdı:
- Biraz daha bekleyiniz komutan!
Sonra Savcı Bey'e döndü, daha yavaş bir sesle:
- Çabuk olunuz! dedi.
Karlo Zenon bu fısıltıyı duymuş, şüphesi büsbütün artmıştı. Kapıya şöyle bir dokundu. İçeriden sürgülü olduğunu hissetti. Bütün kuvvetiyle kapıya dayandı. Açılmadı:
- Kapıyı açınız! diye haykırdı. Hiç cevap gelmedi. Adamlarına döndü:
- Çabuk bir balta getirin!., diye buyurdu. Kapıyı tekmelemeye başladı. Savcı Bey haykırdı:
- Gürültü etme Karlo!
- İçeride ne yapıyorsunuz?
I
- Bizans'ın tarihini değiştiriyoruz. Gürültü etme.
Savcı Bey hem bu sözleri söylüyor, hem fıçıları pencerenin üzerine diziyordu. İrini'ye döndü:
- Ya siz?!
- Ben de geleceğim! Çıkınız!
Sonra hâlâ onun düşündüğünü görünce beline sarıldı, fıçıların üzerine koydu. Koştu, fıçılardan birini yere döktü, kapıya kadar baruttan bir iz yaptı. Çakmağı_çaktı. Yerdeki barut cızırtıları yanarak fıçılara doğru yürümeye başladı. Kapı sarsılıyordu. Tahtaları çatlamıştı. Koştu, fıçıların üzerine çıktı, pencerenin kenarına tutunup kendini yukarıya çekti. İrini'yi de kollarından tuttu, aldı. Tam bu sırada kapı kırılmış, Karlo Zenon ve adamları içeriye dalmışlardı. Karlo:
- Teslim olun! Durun! diye haykırdı. Savcı Bey kahkahalarla güldü:
- Aman dostum, o ne biçim lâf! Dünya kurulalı beri bir şehzade, bir serseriye teslim olmamıştır. Hoşça kal, sana iyi bir yer hazırlaması için cehenneme haber yolluyorum!

Savcı Bey, bu sözleri söyler söylemez uzaklaştı. Bahçeye doğru koşmaya başladı. Fakat birdenbire dehşetli bir gürültü koptu. Arkasından kol, bacak, taş, toprak yığınları, barut dumanları arasında havaya uçtu. Savcı Bey, İrini'yi belinden çekmiş yere yatırmıştı. İki genç arkalarında kopan gürültüye kulak verdiler, heyecandan yürekleri o kadar hızlı vuruyordu ki, ellerinde olmadan bu sesi dinlemek istiyormuş gibi birbirlerine sokuldular.
Bahçedeki kuru otların üstünde bir şehzade ile bir vasilisya birbirlerine sarılmış öpüşüyorlardı.
MANOEL
___VAY köftehorlar, demek...
- Babamın iki adamı buraya kadar geliyormuş, şimdi haber aldım!
- Baban mı? Fakat burada ne arayacaklar?
- Babam Karlo Yani, bilirsin, benden hoşlanmaz. Manoel'i kendisine saltanat şeriki yaptı, Selânik'e gönderdi.
- Vay köftehor! Demek Selânik'e onun için gidiyormuş?
- Evet! İşte adamlarımdan birinin gönderdiği mektup. Andronikos, elinde tuttuğu yuvarlak kâğıdı açıp okudu:
"- Vasilepolos Manoel, Selânik'e gelir gelmez bir saray düzdü. Vasileas olmuş gibi yaşamaya başladı. Fakat çok çabuk şımardığı için Sırplarla uyuştu "Fer" şehrine göz koydu, Murat Bey'e bunu bendeniz haber verdim, Bey kızdı. Derhal Vasilepolos Manoel'i yakalayıp getirmesi için Hayrettin Paşa'ya emir verdi. Bunun üzerine Hayrettin Paşa Selanik'i kuşattı."
Andronikos sustu. Savcı Bey güldü:
- Vay canına, amma yaman adamların var! Manoel babamı kızdırmakla çok fena yaptı. Kendini Bizans vasileası bil, babam kolay kolay suçlan affetmez. Sonrasını oku!
 Andronikos okumaya devam etti:
"— Bunun üzerine Manoel Selânik'e kapandı ve kendisini korumak istedi. Halk arasında imparatorun, Türklerin dostu olduğunu, eğer şehri savunursak Selânik'e yardım değil, Türklerle bir olup hücum edeceğini yaydık. Halk isyan etti, şehrin Türklere teslimini istedi."
Savcı Bey ellerini oğuşturdu:
- Vay canına! Aferin Andronikos, aklım kesti vasileas olacaksın! Sonra, sonra!
"- Halk isyan edince Manoel şehri bırakıp İstanbul'a gitmek istedi. Fakat sayın pederiniz Yuanidis, Murat Bey'i kızdıran bir çocuğu kabul edemeyeceğini bildirdiğinden Midilli'ye kaçtı. Midilli-liler de başlarından korktuklarından Manoel'i Midilli'den çıkarttılar. Manoel, bunun üzerine büyük bir kurnazlık yaptı. Murat Bey'in Edirne'deki sarayına sığınarak ayaklarına kapandı."
Andronikos tekrar sustu, Savcı Bey heyecanlanmıştı:
- Babam hiç düşünmeden onu gebertmiştir! diye haykırdı. Andronikos acı acı başını salladı:
- Burada de sen aklanmışsın. Bey pederimiz, Manoel'in bu yalvarışı karşısında yumuşadı, onu bağışladı ve sarayında alıkoydu.
Savcı Bey yerinden fırladı:
- Ben şimdi Edirne'ye gider, edepsizi orada gebertirim! Andronikos onu eliyle dürttü:
- Hele bir mektubun sonunu dinle!
- Daha ne olacak?
- Olacağı dinlersen öğrenirsin! Andronikos okumaya dvam etti:
"- Halbuki bugünlerde Anadolu'da isyan eden beylerin haddini bildirmek için Murat Bey Anadolu'ya geçiyor; askerleriyle birlikte yardıma gelmesi için pederiniz Vasileas Yuanidis'e emir vermiştir. Böylece Bizans başsız kalacağından pederinizin sizi tekrar kay-

makam olarak göstereceğini sanıyoruz. Fakat Murat Bey başkent olan Edirne'de kaymakam olarak arkadaşınız Savcı Bey'i bırakmaya karar vermiştir. Bu emri taşıyan tatarlar oraya geliyor."
Savcı Bey hafifçe sararmıştı:
- Babam beni yerine istiyor ha! diye kekeledi. Andronikos güldü:
- Yıldırım gibi kardeşiniz için kötü bir havadis, pederiniz ancak sizi kendine vekil olmaya lâyık görüyor!
Savcı Bey ayağa kalktı, düşünceli idi.
- Beni lâyık görüyor! diye mırıldandı. Odanın içinde gezinmeye başladı. Andronikos onun omzuna elini vurdu:
- Eh, artık tebrik edebilirim!

- Neyi?
- Padişahlığınızı!
Savcı Bey, acı acı güldü:
- Ben bugünden sonra padişahlığı kaybediyorum! Beni tehlike saymamaları, yaşamam için tek garanti idi! dedi.
Andronikos şaşkınlık ve korku ile ona baktı:
- Ciddi mi söylüyorsun?
- Her halde ikimiz de alayla vakit geçirecek bir durumda değiliz...
- O halde?
- O halde şu ki! Babam beni kendisine kaymakam göstermedikçe, ben bu memleketten uzak yerlerde sessiz yaşadıkça kardeşlerim ve kardeşlerimin tahta geçmesini isteyenlerin uğraşmalarına değmez, beceriksiz bir serseri idim. Şimdi ise iş değişiyor, babam kendisine beni vekil bırakıyor, sen nasıl Manoel'i ortadan kaldırmak için uğraşıyorsan, kardeşlerim de şimdi beni ortadan kaldırmak için uğraşacaklar!

Savcı Bey, elini Andronikos'un omzuna koyup sustu. Andronikos, ona hak vermiş gibiydi. Savcı Bey devam etti:
- Şimdi babamın gözünden düşmemek ve kardeşlerimin hücumlarına karşı koymak için çalışmaya mecburum! Başka bir adam olmaya mecburum!
Andronikos başını kaldırdı:
- Korkuyor musun?
- Hayır! Korkmak âdetim değildir. Çalışacağım, çünkü bir kere babamın yerine Beyazıt geçmeye görsün, ilk işi beni öldürmek olacaktır. Ben karım ve oğlum için ve onu öldürmeye elim varamayacağı için korkuyorum!
Bu konuşma, Bizans'ın büyük Valegerna sarayında geçiyordu. Savcı Bey'in İrini ile Galatakiaki barutluğu ateşleyip kaçtıklarından beri tam bir yıl geçmişti. İrini ile Savcı Bey, Hirisapolis'te, Diskos tepelerinde tatlı bir aşk hayatı yaşamışlardı. Andronikos'un yardımıyla onlarla kimse uğraşamamıştı. Hayatları pek sakin geçmişti. Sarayda Andronikos'la, Savcı Bey konuştukları gün Savcı Bey'in iki aylık bir oğlan çocuğu bile doğmuş bulunuyordu. Andronikos onun elini tuttu:
- Savcı Bey! dedi, başımızdan geçenler bizi birbirimize bir kardeşten çok bağladı... Eğer kardeşlerin sana bir şey yaparlarsa seni ve çocuğunu korumak için elimden geleni esirgemeyeceğime Hıristos önünde yemin ediyorum. Sen de...
- Ben de yemin ediyorum! Eğer sana bir şey olursa seni ve çocuklarını koruyacağım!
Andronikos'un buruşan yüzü düzeldi, geniş bir nefes aldı. Savcı Bey'in söz vermediği işlerde bile nasıl çalıştığını biliyordu:
- O halde Savcı Bey, haber vereyim! dedi. Babanın gönderdiği adamlar geldi. Seni alıp Edirne'ye götürecekler. Bekliyorlar.
-Ya sen?..
- Beni de babam kendi yerine bırakıp Anadolu'ya gidiyor!.. Andronikos, elini koynuna soktu, yuvarlak bir tomar çıkardı:

- İşte mektup! Atlılar ve araba hazır! Yolun açık olsun! Savcı Bey tomarı aldı, ona hayretle bakarak sordu:
- Atlılar iyi! Fakat araba ne oluyor?
- Araba sayın Vasilisya ve çocuğu için!
Savcı Bey'in yüzü güldü, babasının emrini açıp okudu:
"Bey oğlum Sava!..
Ben Anadolu'da isyan eden beylerin haddini bildirmeye gidiyorum. Diledim ki sen de benim yerime geçip Rume-li'ndeki yerlerimizi koruyasın ve Edirne'de bana vekâlet edesin, öz oğlumun ben yok iken ona bıraktığım yerimi, nasıl koruyacağını görmek istedim. İnşallah yakın bir zaman içinde avdet eder ve seni dünya gözüyle bir kere daha görmüş olurum. Gözlerinden öper, seni âdil ve koruyucu olan Ulu Tanrı'ya emanet ederim. Vesselam. İnayet-i ilâhiye ile Anadolu ve Rumeli Beyi.
Murat Hüdavendigâr"
Savcı Bey, babasının mektubunu öpüp başına koydu. Altındaki imza tuğraya benziyordu[1].
Sonra Andronikos'a döndü:

- Geri almaya mecbur kalmazsak ikimiz de kuvvetli birer adım attık! dedi. Gelecek bizimdir!
Andronikos onun boynuna sarıldı:
- Ayağımı kesseler attığım adımı geri almayacağım!
I
1 Tuğrayı ilkin Murat Bey kullanmıştır. Önceleri yalnız harflerin ucu kıvnlırdı.
TÜRK TARİHİ DEĞİŞİYOR
SAVCI Bey'in yeni saray hayatı Bizans'taki hayatından daha sakin olmakla beraber, gene de mutlu geçiyordu. Kumanda ettiği babasının askerlerine kendini o kadar sevdirmişti ki: "Ölmek lâzım!" gelse, hiçbiri onun için hayatlarını feda etmekten çekinmezlerdi. Fakat bu mutluluk uzun sürmedi. Bir kara bulut bu güneşli günleri kararttı.
Bir gün şu mektubu aldı:
"Aziz sevgili kardeşim Savcı Bey'e,
Babamın buradaki metresi papaz kızından sana önce de bahsetmiştim. Babam bu karının uğruna her şeyi feda ederdi. Fakat annemin ölümünden sonra şimdi de başımıza yeni bir belâ getirdi. Trabzon imparatoru Aleksiyis Komme-nos'un kızı Evdoksiya. Çok güzel ve fettan bir belâ. Aramızda bazı şeyler geçti. Birbirimizi sevdiğimizi zannediyoruz. Fakat babama papaz kızı her şeyi haber vermiş. Babamdan bir mektup aldım. Evdoksiya'yı derhal kendisine gönder-mekliğimi ve Murat Bey'in de arzusu bu yolda olduğunu bildiriyor. Ben sevdiğim Evdoksiya'yı babama göndermedim. Emin bir adamımla sana yolluyorum. Senin himaye ettiğin bir kimseye dokunmayacaklarını sanıyorum. Saygı ile gözlerinden öperim bey kardeşim.
Andronikos"

Savcı Bey, Andronikos'un bu mektubunu ve Evdoksiya'yı îri-ni'nin yanına götürdü. Vasilisya İrini, güzel olan bu kızı bağrına basmakla beraber, mektuptan çok kederlendi:
- Babanın buyurduğu bir şeye karşı gelme Savcı! diye yalvarı-yordu.
Fakat bu mektup yıkımların habercisi oldu. Daha Andronikos'un mektubunu getiren adam atının terini kurutmamıştı ki; ikinci bir postacı daha çattı geldi. Bu, babasındandı. Savcı Bey, büyük bir azap ve sıkıntı içinde şu satırları okudu:
"Oğlum Sava!
Seni yerime bıraktığım zaman bu işi ehlinin eline teslim ettiğimden hiç şüphem yoktu. Fakat, şimdi haber alıyorum ki, dostumuz bulunan ve benimle beraber şimdi savaşmakta olan Bizans imparatoru Yuanidis Paleologos'un en büyük düşmanını sarayında tutuyormuşsunl Bu, düşman bir kadındır. Ve adı İrini Kantakuzinos'tur. Gerek imparator ve gerek oğlu Manoel bu kadının kendi aleyhlerinde çalıştığını ve senin onu koruduğunu söylüyorlar. Bu kadın orada bulundukça onlar serbest ve gönülleri rahat olarak benimle birlikte düşmanlarımıza karşı kavga edemeyeceklerdir. Bu yönden dilerim ki:
İrini Kantakuzinos nam kadını bana gönderesin. Onu İslâm edip kendi sarayıma almak isterim. Ve duydum ki, imparator Yuanidis'in vasilisyası Evdoksiya'yı, Andronikos sana göndermiştir. Onu da derhal buraya gönderesin uesse-lâm.
Murat bin Orhan."
Savcı Bey, bu satırları okur okumaz rengi yemyeşil kesildi, kendinden geçti. Çok korkunç kavgalarla karşılaşmış, bir kaç kere ölümle yüz yüze gelmiş, fakat hiçbir dert onu bu kadar sarsmamış-tı. Babasının tahtına kavuştum derken düşmanlar bak, onu yere vurmak için nasıl çabalıyorlardı. Bu mektubu İrini'ye gösterirse onu da kendi dertlerine karıştırmış olacaktı. Büyük bir gayretle her zamanki alaylı durumunu takındı:

- Eh! Alâ! Düşmanlar uğraşıyorlar, elbette uğraşacaklar, bizim de uğraşmamız gerek! Koca bir tahtı insana ikram etmezler ya! diye mırıldandı.
Oturdu, bir solukta şu iki mektubu yazdı. Biri babası içindi, şöyle başlıyordu:
"Muhterem pederim Murat bin Orhan Bey'e!
Mektubunuzu aldım, dilekleriniz benim için emirdir. Ancak, İrini Kantakuzinos nam hatun, Kantakuzinos Vasile-as'm torunudur. Kendilerinin teyzesi, dedem ve pederiniz merhum Orhan Beyin hatunu Kantakuzinos Teodora'dır. Bugün de irini Kantakuzinos benim hatunum bulunuyor. Kendisiyle evlenmekliğim için müsaadenizi almayı Anadolu'dan dönüşünüze bırakmıştım. Onu gördüm, birbirimizi sevdik, bir de çocuğumuz oldu. Kuvvet ve asaleti şimdiden belli olan bu yavrumuz topuz gibi bir oğlandır. Ve hatunum Vasilisya İrini onu büyütmek, size sadık bir torun yetiştirmekten başka bir şey düşünmez. Size söylenen sözler,

top-yekûn yalan ve maksat sizinle benim aramı açmak, — Tanrı korusun!- beni size karşı asi bir evlât yapmak için düşmanlarım tarafından uydurulmuş yalandır. Bu sebeplerden emrinizi yerine getiremeyeceğimi bin bir saygılarımla arz eder, affmızı rica ederim. Evdoksiya Komnenos'a gelince, bu hatun bana, Bizans'ta gezdiğim sıralarda çok iyiliği dokunan Vasilepolos Andronikos eliyle emanet edilmiştir. Androni-' kos hem sizin, hem benim sadık bir takdirkârımız ve hem de cesur bir dostumuzdur. Onun emanetine hıyanet etmek-liğime sizin de müsaade etmeyeceğinizi ümit ettiğimden ikinci emrinizi bekliyor ve ellerinizden saygılarımla öpüyorum muhterem pederim.
Savcı bin Murat."
Savcı Bey, bu mektubu derhal babasına gönderdiği gibi, Andronikos a da ikinci bir mektup yazdı:

"Kardeşim Andronikos Paleologos'a!
Mektubunu ve emanetini aldım, fakat aynı zamanda babamdan da başka bir emir almıştım. Durumumuz akimdi., ı geçiremeyeceğin kadar korkunç bir şekil almıştır. Düşmanlarımız bizim mahvımız, bir an evvel nam ve şanımızın yer yüzünden silinmesi için çalışıyorlar.
Derhal tdbir almaz ve karşı hücuma geçmezsek mahvımız mukarrerdir. Yanma varenglerini al, Edirne'ye doğru gel. Ben de askerlerimi alıp sana doğru geliyorum, yolda birleşelim."
O gün bir atlı da yıldırım süratiyle bu mektubu Andronikos'a yetiştirmek için Bizans'a doğru at kopardı.
KUTLU BOĞA
SAVCI Bey'le kucaklaştıkları zaman Andronikos heyecan ve merakla sordu:
- Ne oldu? Mektubundan bir şey anlayamadım? Savcı Bey düşünceli bir tavırla başını salladı:
- Şimdi her şeyi anlarsın!
Bizans sınırlarında ikisi de birleşmişlerdi. Savcı Bey'in yanında da hatırı sayılı bir süvari tümeni vardı.
Ordugâhın ortasında büyük bir çadır kurulmuştu. Çadırın çevresinde sekiz cins at bekliyordu. Savcı Bey, Andronikos'u kolundan tuttu, çadıra doğru sürükledi:
- Çadırda İrini Kantakuzinos var!
- Beraber mi gezdiriyorsun?
- Evet!
- Bir tehlike mi var?
- Hem en korkuncu! Fakat ona bir şey söylemedim, şimdi seninle birlikte her şeyi öğrenecek!
Çadıra girdiler. İrini onları görünce telâşla ayağa kalktı:
- Ne oluyor, bir şeyler geçiyor! dedi. Benden saklamayınız! Savcı Bey, neşeli neşeli güldü:

- Bir şey yok canım! Bizim tosunu görmeye gelmiş! Nerede Doğan?
İrini çadırın içinden bölmeyi açtı:
- Uyuyor! dedi.
Ayaksız yuvarlak bir beşik, yerde duruyordu. Beşiğin tüm çevresi sedef ve altın kakmalı idi. Baş tarafında, ortasında ay yıldızdan altın bir başlık parlıyordu. İrini, beşiğin tülünü kaldırdı. Andronikos beşiğin başına eğildi. Küçük Doğan yumruğunu ağzına almış uyuyordu. Andronikos bir gün gelip Bizans'ın başına belâ kesilecek olan bu küçük masum şehzadenin tombul yanaklarını öptü. Tekrar çadırın ortasına geldiler. İrini ile Andronikos onun yüzüne bakıyordu. Söylediklerini dinlemeye hazırlanmışlardı.
Savcı Bey, tabiî bir sesle babasından gelen mektubu ve verdiği cevabı anlattı. Sözleri bittiği zaman çadırın içini bir süre korkunç bir sessizlik kapladı. En sonunda Andronikos bu sessizliği bozdu:
- Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, düşmanlarımız bizi yok etmek için bütün kuvvetleriyle çalışıyorlar!
Savcı Bey yumruklarını sıktı:
- Kimse değil, asıl benim yüzümden oluyor her şey... Sen bir vasıtasın. Sen de olmasan yağılarım beni babamın gözünden düşürmek için her halde başka bir şey daha bulacaklardı.
Savcı Bey, sözünü bitirmeden çadırın dışında Mavromati'nin sesi duyuldu:
- Beyim! Beyim!
Savcı Bey ve Andronikos dışarıya fırladılar. Mavromati onları görünce saygı ile eğildi.
- İki atlı gelmiş, dedi.

Savcı Bey, iki adım ilerledi, çadırın biraz ilerisinde iki atlı duruyordu. İkisi de Türk beyleri gibi, kırmızı elbiseler giymiş, başlarına demir tolgalar geçirmişlerdi. Atlarının göğüslerine kadar çıkan çamur lekeleri ve terli sırtları çok uzak bir yoldan dur-

madan, dinlenmeden geldiklerini gösteriyordu. Savcı Bey atlıları görünce:
- Kutlu Boğa ve Bazorlu Doğan Bey! diye haykırdı. Buyurun!
Merak ve üzüntüden Andronikos ile İrini'nin içine fenalık geliyordu. Türk beylerini görünce başlarına gelecek olan yıkımı sezmişler gibi renkleri sapsarı kesilmiş, damarlarındaki bütün kan sanki çekilmişti. Kutlu Boğa ile Bazorlu Doğan Bey atlarından yere indiler. Savcı Bey'in önünde saygı ile eğildiler. Gelip eteğini öptüler. Durgun bakışlarından, kederli tavırlarından getirdikleri haberin uğursuzluğunu anlamak güç değildi. Savcı Bey, derhal ciddî bir tavır aldı. En fazla kızdığı zamanlara mahsus halini takınmış, kaşlarını çatmıştı.
- Hayır haberler beyler? dedi. Hoş geldiniz!
Bazorlu Doğan Bey, saygı ile tekrar eğildi. Göğsünden bir mektup çıkardı, öptü, başına koydu. Sonra Savcı Bey'e uzattı. Savcı Bey mektubu aldı, sinirli bir hareketle derhal açtı. Göz gezdirir gezdirmez rengi attı, olduğu yerde bir kere sallandı. Andronikos koşup tutmamış olsa yere düşecekti. Mektup babasından geliyordu ve şöyle başlıyordu:
"Saua Bey!
Mektubunu aldım! Kendini bir bey sayıyor, dilediğin gibi hareket etmekte serbest olduğunu, kadını kendin almak istediğin için bana göndermeyeceğini söylüyorsun. Os-manoğullan içinde şimdiye kadar babasını tanımayan bir evlât çıkmamıştı. Bu hareketinle sen ilk lekeyi benim alnıma kazıyorsun! Ben henüz ölmedim. Sen bir bey olamayacağın gibi, sana vermek istediğim Türk Beyliğinden de kendini temelli yoksun ediyorsun. Yalnız sevdiğim bir evlâdım olmaklığm ve Andronikos'un seni aldattığına inanmış bu-lunmakhğım, hayatını bağışlamama sebep oldu. Duydum ki Andronikos sana gelmek için yola çıkmış, maksadı seni kandırmaktır. Bu mektubum eline ulaştığı gün Andronikos da orada bulunacaktır. Kendisini yakalat, İrini Kantakuzi-¦-. nos ve Evdoksiya Kommenos nam kadınlarla birlikte, Bazorlu Doğan Bey'e teslim et. Yanlarına atlı koş, tez elden

bana gönder. Dilerim ki, bu buyruklarımı hemen perine getirip Edirne'deki sarayıma kendi kendini kapayasın ve ben gelinceye kadar kimseye bir buyruk vermeyesin, yerinden kıpırdamayasm vesselam.
Murat bin Orhan."
Savcı Bey satırlara inanamıyordu!
Babasına o ne yazmıştı? Babası bu yazıdan neler çıkarmıştı. Türk beyliğini kaybetmişti, babasının gözünden düşmüştü. Yağıları hâlâ çalışıyorlardı. Karşılaştığı ve daha da karşılaşacağı zorlukları düşündükçe içine fenalık geliyordu. Bu kavga güç ve zekâ işi değildi. Bu kavganın sonu olamazdı. Kazanmak ümidi bile artık yoktu. Yalnız, ölmemek, yaşayabilmek için çarpışacaktı. Beylere döndü:
- Fakat ben babama böyle bir şey yazmadım! diye kekeledi.
Sonra bu sözlerinin yararsızlığını anladı, mektubu arkasından meraktan çatlayan Andronikos'a uzattı:
- Oku! Ve söyle! dedi.
Mektubu okuduktan sonra Andronikos'un vereceği karar, beraber ant içtikleri yemine ne dereceye kadar sadık kaldığını gösterecekti. Andronikos kâğıdı okudu. Savcı Bey'in onda şimdiye kadar hiç görmediği büyük bir sağlamlık ve soğukkanlılıkla şu sözleri söyledi:
- Beni teslim et! Yazacağın ve gerçeği bildireceğin mektubu da bana ver. İrini ve sen Edirne'de yalnız kalınız! Yapılacak en doğru hareket budur. Gidip konuşmaktan başka çıkar yol yok. Sonra sen nasıl olsa beni kurtarırsın.
Andronikos, kendisini feda ediyordu. Savcı Bey'in yüreği genişler gibi olmuştu. Andronikos'un söylediği şekilde hareket edilirse kurtulmak ihtimali yüzde yüzdü. Hem belki de babası tahtını tekrar ona bırakacaktı. Savcı Bey, Andronikos'un elini sıktı.
- Fakat ya sen? Andronikos acı acı güldü:

- Bana bir şey yapamazlar! Ben gerçeği anlatacağım, düşmanlarımızı yenmekliğimiz için birimizin ileri atılması lâzımdı.
Savcı Bey'in irkildiğini görünce ekledi:

- Hem nasıl olsa mahvolmuş durumdayız, bu şekli denemek tek çıkar yol, belki sen kurtulursun.
Savcı Bey'in de bu fikre aklı yatmıştı. Bazorlu Doğan Kutlu Boğa'ya döndü:
- Vasilepolos Andronikos sizinle gelmeyi kabul etti. Kendileri benim bir mektubumu da beraber götüreceklerdir. Bir yanlışlık olmuş, bu yanlışlığı düzeltecek! dedi.
Bazorlu, başını salladı.
- Yazık ki arzularınızı yerine getiremeyeceğiz, Savcı Bey! Savcı Bey haykırdı:
- Nasıl? Fakat ben buyuruyorum. Kutlu Boğa, sesini yükseltti:
- Bey pederiniz bize daha önce buyurmuştur, asıl olan buyruk büyüğün buyruğudur, Savcı Bey!
- Size ne buyurdu ki?
- Vasilepolos Andronikos ve iki kadını beraber götürmekliği-miz!
- Nasıl, iki kadını da mı?
- Evet, İrini ve Evdoksiya nam iki karıyı da.
- Fakat ben ölür, gene size İrini'yi teslim etmem. Karı sözü ile onlara hakaret ediyorsunuz.
- Biz de ölür, karıları almadan bir yere gidemeyiz! Buyruk budur!
- Şu "karı" sözünü kesin!
- Size mi ait?
Kutlu Boğa eliyle bıyıklarını sildi ve küstah bir tavırla şu sözleri söyledi:

- İrini Kantakuzinos nam karıyı bey pederiniz Bazorlu'ya, diğerini de bana armağan eylemiştir. Almadan bir yere gitmeyiz!
Sava Bey:
- Ne dedin? Ne diyorsun? diye öyle bir bağırdı ki, yaralı bir arslan kükremesine benzeyen bu seda, Kutlu Boğa ile Bazorlu Do-ğan'ı oldukları yerde buz gibi dondurdu. Korkudan sapsarı kesilmişlerdi. Savcı Bey kılıcına el attı, yarıya kadar sıyırdı. Sonra vazgeçti, askerlerine buyurdu:
- Tutun bu köpekleri, yere yıkın!

BEYAZIT BEY

SAVCI Bey'in mektubunu, babası Murat Hüdavendigâr'ın niçin ters anladığını ve sevgili oğluna neden böyle ağır bir mektup yazdığını anlatmak için biraz Anadolu'ya geçeceğiz. Yıldırım Beyazıt, önce de yazdığımız gibi, Savcı Bey'e hiç benzemeyen bir yaratılışta idi. Çok mağrurdu. Kimsenin kendisinden ileri geçmesini istemezdi.
Babasının yerine geçmek ve hayalinde kurduğu birçok zaferlere erişmek istiyordu. Gayesine erişmek için de kardeşlerinin ölümünü hazırlamaktan kaçmadığı gibi, onları kendi eliyle bile öldürmeye hazırdı. Yıldırım Beyazıt Bey'in bu ihtirası Türk tarihinde kanlı birçok olayların başlamasına yol açmış, ondan sonra her tahta geçen padişahın bütün kardeşlerini boğazlatması âdeta sosyal ve dinsel bir borç şekline girmişti. Babalarının Savcı Bey'i kendi yeri Edirne'de bırakması Beyazıt Bey'e bir yıldırım gibi tesir etmişti. Hemen gidip Manoel Paleologos'u buldu, sırasında birbirlerinin en büyük düşmanları kesilecek olan bu iki şehzade, müşterek düşman karşısında birleştiler. Yıldırım Beyazıt Bey, Manoel'i ilk gördüğü zaman tamamıyla sakin bir tavırla şu sözleri söylemişti:
- Kardeşiniz Andronikos Paleologos'un cidden güzel bir talihi varmış!
Manol'in bu sözlere canı sıkılmakla beraber saygı ile sordu:

- Sebep Beyazıt Bey?
- Baksanız a, pederiniz kendi yerine sizi geçirmek istediği halde talih sarayda hep onu bırakıyor!
- Sizin talihiniz de benimki gibi Beyazıt Bey!
- Neden?
- Sizin de pederiniz kendi yerine sevgili oğlu Savcı Bey'i bıraktı.
Yıldırım Beyazıt, dişlerini gıcırdattı:
- İyi ama, Savcı bir şey yapmıyor ki! Halbuki sizin kardeşiniz size ve bize karşı düşmanlığını, Bizans tahtını elde etmek için neler yapabileceğini birkaç kere ortaya koydu.
- Savcı Bey de bir şehzadedir, hiçbir şehzadenin bir gün gelip de babasının yerine geçmek istemeyeceğini düşünebilir miyiz?
- Savcı Bey de bir şeyler mi yapıyor?
- Hem de çok şeyler!

- Ne yapıyor?
Yıldırım Beyazıt, bütün soğukkanlılığını kaybetmişti. Koştu, Manoel'in yakasına sarıldı. Fakat bu sefer ağır basmak sırası Ma-noel'e gelmişti. Yavaşça yakasını Yıldırım Beyazıt'ın ellerinden kurtardı. Gitti, kapıları açtı, pencerelerden baktı, sonra geldi, Yıldırım Beyazıt'ın önünde durdu.
- Beyim, dedi. Birleşen ve birlikte çalışan iki kişi birleşmeyen ve ayrı ayrı uğraşan yüz binlerce hasmı her zaman yenebilir.
- Ey, ne olmuş?
- Olan şu ki, Savcı Bey'le Andronikos birleşmişlerdir!
- Biliyorum!
- O halde bilmediğiniz bir şeyi de ben ilâve edeyim ki, bize muhakkak galip geleceklerdir.
- Onu zaman gösterecek!
- Biz de birleşmeliyiz! Kuvvetler denk olmalıdır.
I

- Gerekirse birleşiriz!
Manoel'in yüzü güldü. Yıldırım Beyazıt Bey'i kandırmıştı. Yanına yaklaştı, kulağına şu sözleri söyledi:
- Benim Bizans'ta adamım var, bana her gün orada olan biten şeyler üzerine haber yollar. Eğer siz de yardım ederseniz hasımlarınızı mahvedebiliriz.
Beyazıt Bey yardım etmişti. Babasını kandırdılar, Manoel'in düşmanlarını Savcı Bey'in koruduğunu, halbuki Türkler için savaşan Bizans imparatorlarının geride bıraktığı tahtından emin olmaları gerektiğini söylediler.
Murat Hüdavendigâr kandı, ilk mektubu yazdı, Savcı Bey'e gönderdi.
Savcı Bey'den gelen cevap yarı yolda karşılanmıştı. İki gündür yol üzerindeki handa sadık adamlarıyla bekleyen Beyazıt Bey, postacının yolunu kesti.
Beyazıt Bey'i tanıyan postacı saygı ile önünde diz çökmüştü. Beyazıt Bey sordu.
- Edirne'den mi geliyorsun?
- Evet beyim!
- Sende bir mektup olacak?!
- Savcı Bey'den! -Evet!..
Postacı, derhal koynundan mektubu çıkarmış, hiçbir şeyden şüphelenmeden Beyazıt Bey'e teslim etmişti. Beyazıt Bey mektubu aldı.
- Sen yorulmuşsun, git dinlen, dedi. Postacı çıkarken Manoel'in kulağına eğildi:
- Adamlarından birini gönder, bu sersemi bir daha konuşamayacak bir hale getirsin! Mektubu bizim aldığımızı babam duymamalıdır!

Manoel, varenglerinden birine buyurdu. Biraz sonra zavallı postacı boğazlanmış, bir dereye atılıvermişti. Manoel ile Beyazıt Bey, hanın bir odasında Savcı Bey'in mektubunu okudular.
Yıldırım Beyazıt mektubu ateşe atıp yakmak istedi. Fakat Manoel kolundan tuttu. Onu alıkoydu.
- Ne yapıyorsunuz? -Yakacağım!..
- Fakat pederiniz cevap bekliyor!
- Cevap gelmedi deriz, kızar, bu mektubu onu yumuşatmaya kâfidir! Zaten Savcıyı çok sever!
Manoel, yüzünü buruşturdu:
- İyi ama sükûttan da bir şey çıkmaz, oğlumun cevabı bana gelmeli! der.
- Peki ne yapalım?
- Bir mektup yazalım!
- Mektup mu yazalım?
- Evet!
- Kime yazacağız?
- Babanıza!
- Ne münasebet?
- Savcı Bey'in ağzından!
- Fakat sonra meydana çıkarsa?
- Kim çıkaracak?
- Savcı Bey söyler!..
- Söylemek için yaşamak gerektir, halbuki Savcı Bey babanız Edirne'ye dönmeden ölecektir!
Beyazıt Bey'in rengi sapsarı kesildi:

- Öldürecek miyiz?
- Her ikisini de!.. -Fakat!..

- Yaşamak için öldürmek gerektir. Beyazıt Bey bu sözümü unutmayın1.
Beyazıt Bey'in alnında iri ter damlaları belirmişti. Daha Bizanslıların entrikalarına iyi alışamayan dimağı, kardeş katili olmayı kabul edemiyordu. Fakat Manoel, onun omuzuna eliyle vurdu. Acı acı güldü.
- Hele! Eline kamışı al! Söyleyeceklerimi yaz, Bizans'tan da haber geldi, kardeşin, asker ile birlikte kardeşimi Edirne'ye çağırmış, bu da gösterir ki, onlar da durmuyor! Ya biz vuracağız, ya onlar bize vuracaklar. Öldükten sonra vuramayacağımıza göre kamışı bir kılıç gibi eline al ve öldürmek için sen daha yaşarken yaz!..
Bir savaş alanında, ders almaya lüzum görmeden yıldırım gibi çarpışan Beyazıt Bey, hile ve desise meydanında onun söylediklerini yapıverdi. Koynundan Savcı Bey'in kâğıdına benzer bir kâğıt çıkardı. Manoel söyledi, o yazdı. Manoel, elini alnına koymuş, dudaklarında alaycı bir gülümseme, söylüyordu.
"Sevgili babacığım!
Emirlerinizi aldım. Beni yerinize vekil bırakmış olduğunuz için burada emir vermek hakkı bana aittir. Siz gelinceye kadar bu hakkı koruyacağım tabiîdir. Bir yerde iki baş olmayacağı için emirlerinizi yazık ki yerine getiremeyeceğim! İrini Kantakuzinos'a gelince pek güzel ve melekleri bile baştan çıkaracak kadar fettan bir kızdır. Paleolo-gos'ların düşmanı olması benim dostum olmasına engel olamaz!"
Beyazıt Bey, mektubun burasına itiraz etti:
- Savcı Bey, babama böyle şey yazamaz, buna babam inan-
maz!
- Siz yazınız dostum. Hareket herkese uyar.
1 Manoel'in bir Romalıya yakışan bu öğütlerini Beyazıt Bey bütün hayatınca unutmadı, kardeşi Yakup Çelebiyi babasının şehit olduğu gün boğdurtmuştu.

"İrini Kantakuzinos'un dedesi benim dedeme çok iyilikler etmiştir. Teyzesi bizim ninemizdir. Bu sebepten kendisini yanımda alıkoydum! Andronikos'un karısı ise bana ait olmadığından size teslim edemeyeceğim! Baki kusurumun bağışlanmasını rica eder, beni emirlerinizi yerine getirmediğim için mazur göreceğinizi ümit ederim.
Savcı Bey"
Beyazıt Bey, Savcı Bey'in imzasını da attı. Alnında soğuk soğuk terler belirmişti. Geniş bir nefes aldı:
- Bitti! dedi.
Manoel, masanın altından usulcacık, Savcı Bey'in asıl mektubunu koynuna attı.
Beyazıt Bey, sahte mektubu babasına gönderdiği zaman Murat Bey önce şaşaladı. Sonra sarardı. Bütün kanı beynine çıktı. Üzüntüsü şaşkınlığından çoktu. Hemen Savcı Bey'e önce gittiğini yazdığımız mektubu düzdü Bazorlu Doğan ve Kutlu Boğa ile gönderdi.
SAVCI BEY İSYAN EDİYOR
SAVCI Bey'in, Doğan Bey ile Kutlu Boğa'nın yüksekten konuşmaları karşısında kendinden geçip:
- Yıkın şu kerataları yere! diye emir verdiğini yazmıştık. Savcı Bey'in emri ağzından çıkar çıkmaz, adamları atıldılar. Bazorlu ile Kutlu Boğa'yı yere yıktılar, kıskıvrak bağladılar. İrini, çadırın aralığından heyecanla bakıyordu. Andronikos Savcı Bey'in kendinden geçip, sonradan düzejtemeyecekleri bir işi yapacağını anlamıştı. Atıldı, koluna yapıştı:
- Aman Savcı Bey! Düşünmeden bir karar vermeyelim! Bu işi benim söylediğim gibi bitirelim!
Savcı Bey, başını şiddetle salladı:
- Hiçbir söz dinlemem! Ben adama kadın vermem. -Fakat?!..
- Fakat, makat yok! Onlar pusularını kurmuşlar, ben ne yapsam bozacaklar! Babama mektup yazsam okutmayacaklar, kendim gitsem yanına çıkartmayacaklar. Burada tutulacak en doğru yol kendi gücümüze güvenmektir.
- Yani?!
.- - İsyan ediyorum!
- Neye karşı?!

- Her şeye karşı! Haksızlığa, kardeşlerime, yalanlara, tuzaklara, babama ve bütün cihana karşı isyan ediyorum!
Andronikos, elinde olmayarak iki adım geriledi. Rengi sapsarı kesilmişti:
- Çıldırmış! Çıldırmış! diye kekeledi.[1]
Savcı Bey arkasına baktı. İrini Kantakuzinos çadırın aralığından elini sallıyordu. Artık bir kere karar vermişti. Onun tesiriyle caymaktan korkuyordu. Ona da arkasını döndü. Adamlarına:
- Alın bunları dere içine! diye emir verdi.
Savcı Beyin adamları Kutlu Boğa ile Bazorlu'yu kaldırdılar, dere içine indirdiler. Savcı Bey'de arkalarından koştu. Dere içine inince Andronikos arkasından yetişip kolundan tutmuştu:
- Savcı Bey, ne yapacaksın? dedi.
- Yapacağımı söyledim!
- Bu adamlara bir şey mi yapacaksın?
- Evet! İlkin hadım edeceğim, benim karıma göz koymayı görsünler, sonra da kulaklarını keseceğim. Bana kafa tutmayı öğrensinler!
- Fakat benim bu işte düşüncem böyle değil!
- Senin düşüncen yanlıştır. Babam bir kere benden soğudu. Bey olur olmaz Beyazıt'ın ilk işi beni öldürmek olacaktır. Ha birkaç sene sonra ölmüşüm, ha birkaç ay sonra! Hepsi bir, üst gelirsem yaşamak da caba!
- Son sözün bu mu?
- Evet! Korkuyorsan sen git, ayak öp!
- Ben bir kere söz veririm! -Yani?!
- Seninle birliğim!
- Benimle birlik olmak için isyan edilir.
- Ediyorum!
1 Savcı Beyi isyan etmeye Andronikos'un kışkırttığı doğru değildir.

Savcı Bey, onun elini tuttu, sıktı:
- Teşekkür ederim! dedi. İnşallah kazanacağız!
Sonra adamlarına döndü. Yerde yatan Kutlu ile Bazorlu'yu gösterdi:
- Bu kerataları şimdi öküz burar gibi buracaksınız! dedi. Adamlar şaşaladılar:
- Efendimiz?! diye sordular.
Savcı Bey, emri anlayıp baygınlıklar geçiren Bazorlu ile Kutlu Boğa'ya döndü:
- Ben size karı alıp götürmek ne imiş şimdi gösteririm! dedi. Sonra adamlarına ikinci defa emretti:
- Bu adamları hadım edeceksiniz!
Andronikos başta olmak üzere bütün askerler donup kalmışlardı. Savcı Bey haykırdı:
- Duymuyor musunuz? Emrediyorum! Bu edepsizler şimdi bir öküz gibi burulacak!
Emir verilmişti. Adamlar atıldılar. İki değnek kestiler, kabuğunu sıyırdılar, çarıklardan ince kayışlar çıkardılar. Bazorlu Doğan ile Kutlu Boğa bu hazırlıkları gördükçe baygınlıklar geçiriyorlardı. Değnekler dönmeye başladı. Gerek canlarının acısından, gerek sonlarının korkunçluğundan bir çılgına dönen iki adam avaz avaz bağırmaya başladılar. Çıkardıkları acı feryat en katı yürekleri bile merhamete getirecek kadar korkunç ve tüyler ürpertici idi. Fakat Savcı Bey'in kılı bile kıpırdamıyordu. İki elçinin bacakları titredi, birkaç kere çırpındılar. Sonra kendilerinden geçtiler. Canlarının acısından bayılmışlardı. Bu dakikadan sonra ikisinin de en değerli organları ölmüş bulunuyordu. Artık hissiz, yalnız yiyen, sapan çeviren duygusuz, burulmuş iki öküzden başka bir şey değillerdi. Savcı Bey işi bitirmeye karar vermişti:
- Çabuk bu heriflerin atlarını ve soğuk su getirin! diye emretti.
- Soğuk su geldi. Bazorlu ile Kutlu Boğa'nın yüzlerine serptiler, iki bîçare kendilerine gelir gibi oldu. Savcı Bey:

- Kaldırın bunları ayağa! diye haykırdı. Elinde babasının mektubunu tutuyordu. Altına derhal şu satırları ilâve etti:
"Sayın babama!
Oğlunun asıl mektubunu okumayıp, çevresindekilerin sözlerine ve uydurma mektuplarına kanan babaların oğulları haksızlığa karşı isyan ederler. Yaşamak için öldüreceğim. Benim karımı ve kardeşimden yakın tanıdığım bir kimseyi teslim etmemi istemek üzere öküz kılıklı ve terbiyesiz ağızlı iki adam göndermişsin! Bunlar kim oluyor! Yarın bu memleketin idaresini eline

alacak olan ben, bugün onlara karımı teslim edersem yarın onlarda bana karşı saygı mı kalır? Beni sen, babaya karşı asi ettin. Her şeyi bilen ve kalplerimizi gören Yüce Tanrı bu işte suçum olmadığından, beni bağışlayacaktır.
Savcı bin Murat."
Savcı Bey bu satırları yazar yazmaz atıldı zaten bitkin bir halde bulunan Bazorlu ve Kutlu Boğa'nın birkaç hançer darbesi ile kulaklarını kesiverdi. Mektubun içine sardı. Ellerine tutuşturdu. Canlarının acısından ikinci defa bayılan bîçareleri atlarına ters olarak bindirdi:
- Gidin, babama selâm söyleyin ve mektubumu da eline sunun, cevabımı iyi okusun, halinizi görsün, oğlunun nice adam olduğunu anlasın! Ben isyan edeceksem babamın yokluğunda değil, onun bulunduğu yerde ederim! dedi.
Fakat artık hadım olan ve kulaksız kalan Bazorlu ile. Kutlu Boğa'nın onu dinleyecek halleri yoktu. Askerler atlarına birer kırbaç vurdular. Atlar taşıdıkları yükün tuhaflığından habersiz sallana sallana yola düştü. Savcı Bey o zaman Andronikos'a döndü. Bîçare prensin yüzü yemyeşil kesilmişti. Savcı Bey, onun kolunu tuttu.
- Merak etme! dedi. Ben belki padişah olamayacağım, fakat sen imparator olacaksın! Andronikos Paleologos, seni imparator yapacağım.
MURAT fcEY KIZIYOR
> AZORLU Doğan Bey ile Kutlu Boğa, Anadolu'ya geçip)de kulaklarında yaprakîar sarılı, elleri bacaklarının arasında ordugâha varınca, Beyazıt Bey; işlerin yolunda gittiğini anlamıştı. Savcı Bey'i çok iyi tanıdığından bu dönüşü bekleyen Manoel:
- Bu sefer mektup falan değiştirmeyelim! Herhalde Savcı bey'den hoş bir cevap gelmeyecek! demişti.
Fakat ne çare ki mektubun içinde sarılı olan kesik kulaklar, iki babayiğidin gönlünü bulandırdığından, ilk iş olmak üzere, onları yere fırlatmışlardı. Sonra mektubu okudular, kan lekeleri, Savcı Bey'in cevabı istedikleri gibi değildi. Bazorlu Doğan Bey derin derin içini çekti:
- Arslanım! dedi. Hoş artık arslanlığımız, kaplanlığımız kalmadı ya, biz bu mektubu götürürsek Murat Bey belki yumuşar da oğlunu bağışlar. Halbuki bizi böyle Bizans imparatorunun ak ağalarına benzeten, kulaklarımızı kesip uyuz kedi şekline sokan Savcı Bey'i Cenab-ı Hak gökyüzünü yarıp da bize emretse bile gene affedemeyeceğim!
- Peki ne yapalım?
- Öcümüzü alalım! .. - Geri mi dönelim?
Bazorlu, dehşetle haykırdı:

- Savcı Bey'le bir daha karşılaşmak ha! Hemen Cenab-ı Hak yazdıysa bozsun! Galiba kesilecek bir yerin daha kaldı?
- E, nasıl öç alacağız öyle ise?
- Mektubu babasına göstermeyiz!
- Ne deriz?
- Oğlun isyan etmiş! Bayrak açmış, asker toplamış, seni ve emirlerini tanımıyor, bizi bu hale koydu deriz.
- "Varın babama selâm söyleyin, isterse o da gelsin! Sizin kılığınıza sokayım!" dedi deriz. Kulaklarımızın kesilmesi ne ise ama! Bir öküz yavrusu gibi burulduğumuzu kimseye söylemeyelim! Biz bunları söylemezsek kim bilecek?!
OLACAK OLUR NAÇAR
m:
fURAT Bey çadırında yalnızdı. Manoel, Beyazıt Bey'e Löğreteceğini öğretmiş,-babasının çadırının kapısına göndermişti. Beyazıt Bey çadırdan içeri girdi. Babasının eteğini saygı ile öptü. Yüzünde dolaşan haset ve sevinç çizgilerini babasına göstermemek için başını kaldırmıyordu. Zayıf bir sesle:
- Bazorlu ile Kutlu Boğa gelmiş Beyim! dedi. Murat Bey'in gözleri parladı: .
- Tez buraya getirin! diye emir verdi.
Beyazıt Bey dışarıya çıktı. İki bîçareyi içeriye soktu. Başları asma ve incir yapraklarıyla sarılmıştı. Hüngür hüngür ağlayarak Murat Bey'in ayaklarına kapandılar:
- Medet! Bize medet edin beyim! diye haykırdılar.
Adamlarının gülünç olmakla beraber, aynı derecede feci olan halleri Murat Bey'in bütün kanını tepesine çıkartmıştı.
- Bre nedir bu kılığınız? diye haykırdı.

Bazorlu Doğan Bey ile Kutlu Boğa, Murat Bey'i tamam doldurup birdenbire söylemek için durmadan ağlıyor, çırpınıyor:
- Merhamet! Merhamet bize beyim! diye haykırıyorlardı. Murat Bey, ayağını yere vurup haykırdı:

- Bre ne oldu? Böyle burulmuş danalar gibi böğürüp duruyorsunuz? Başınıza ne geldi ise söyleyiniz!
Bu, "burulmuş danalar" sözü iki yoksulun dertlerini deştiği için, büsbütün yürekleri kabardı:
- Savcı Bey bizi bu hale koydu! Kulaklarımızı kesip elimize sundu! "Varın babama bunları götürün, o da kulakları kesilmek isterse..."
- Ne, bunu kim söyledi?! diye Murat Bey öyle bir bağırış bağırdı ki, Beyazıt Bey, "Şimdi gürültüye getirir de acaba beni de boğdurur mu?" düşüncesiyle yavaş yavaş çadırdan çıkmaya hazırlandı. Bazorlu ile Kutlu Boğa dillerini yutmuş, susuvermişlerdi. Murat Bey'in gözlerinde şimşekler çakıyordu.
- Savcı bu sözleri söyledi ha! diye haykırdı. Sonra Beyazıt Beye,
- Sen ne dersin buna? diye sordu.
- Biz daha önce Savcı'nın asi olduğunu duymuş, fakat sizi incitmemek için saklamıştık! Kendisine ricacı, öğütçü kimseler salmıştık! Fakat hiçbir şey kâr etmemiş. Bizans imparatoru Yuani-dis'in oğlu Andronikos'la birleşmiş, siz kerem edip bağışlayın! dedi.
Bu sözleri Beyazıt Bey'e Manoel öğretmişti. Bir taşla iki kuş vurmak istiyor, hem babasını, hem kardeşini. Savcı Bey'in kendisine ihanet edeceğine bir türlü ihtimal vermeyen Murat Bey, bu işte Yuanidis'in ve Andronikos'un parmağı olduğunu sandı:
- Kim varsa orada! diye bağırdı. Tez elden varın, Bizans 'imparatoru olacak köpeği buraya getirin!
Beyler koştular. Yuanidis çok uzakta değildi. Hiçbir şeyden, hatta Savcı Bey'e yazılan mektuplardan bile haberi olmayan biçare Karlo Yani, çadırında uyukluyor, Murat Bey'in sağlığına dua ediyordu. Onun vasileaslığı belki artık yalnız adında kalmıştı. Murat bey buyuruyor, Murat Bey savaşıyor, Karlo Yani de onun arkasından eğlenerek zevk ve sefa sürerek sürükleniyordu. Murat Bey'in emrini alır almaz koştu, çadırdan içeriye girdi. Beyin hiddeti, kan çanağına dönen gözlerinden, sinirden

titreyen ellerinden belli oluyordu. Zavallı Karlo Yani'yi bir is-pazmozdur tuttu.
Ne olmuştu? Murat Bey niçin kızmıştı? Dudakları titrediği halde sordu:
- Fakat beyim, ne olmuş?
- Daha neler olsun?!
- Emin olunuz hiçbir şeyden haberim yok!
- Oğlumun bana isyan ettiğini de bilmiyor musun?
- Hangi oğlunuz beyim?!
- Hangi oğlum olacak, Savcı!
- Büyük bir edepsizlik etmiş beyim, haddini elbette bildirirsiniz!
- Ya senin oğlun?!
- Benim oğlum mu? Benim oğlum ne yapmış? Yoksa Andro-nikos da bir şey mi yaptı?
- Daha ne yapacak! Oğlumu kışkırtan ve kendisiyle birlikte isyan eden Andronikos'tur! Böyle iğrenç bir işi oğlumun aklına getirebilecek Bizanslının dünyada mevcut olabileceğini zannetmiyordum. Bütün bu isyanlara sebep, beni zayıf düşürmendir!
- Sizi zayıf düşürmekle ben ne kazanabilirim beyim?
- Sen bu işi pekâlâ biliyordun! Bu fesadı belki de sen düzdün!
- Emin olunuz! dinim ve namusum adına yemin ediyorum, hiçbir şeyden haberim yoktur. Ulu ve ünlü beyim, düşünülmesi bile şu tüylerimi diken diken eden, bana soğuk titremeler geçirten, benim için de yıkım olan cinayetle beni niçin suçluyorsunuz? Sizin oğlunuz isyan etmişse benim oğlum da isyan etmiş bulunuyor. Eğer oğlum Andronikos şu dakikada elimde bulunsaydı, ona ne ceza vereceğimi görür, hayatınızın benim için ne kadar değeri olduğunu anlardınız! Size bağlılığımın derecesini askerimle birlikte sarayımı terk edip burada bulunmakla ispat etmiyor muyum? Siz bana yardım ediniz. Bu iki edepsizi ele geçirelim, alacağım intikamın şiddetinden hiddetimin derecesini anlarsınız!

İmparator bu sözleri söylerken çok samimi davranmış ve gözleri yaşarmıştı. Murat Bey bu işten Yuanidis'in haberi olmadığını anladı. Onun arkasını okşadı:
- Zaten burada işimiz bitmişti. Şimdi Rumeli'ye geçip bu asi evlâtların cezasını vereceğiz! dedi.
Karanlık bir gece idi. Savcı Bey babasının ordusuyla kendisini öldürmek için Rumeli'ye geçtiğini duymuştu. Çadırında uyumayan, hep ağlayan oğlu Doğan'ı, karısı İrini ile birlikte uyutmaya çalışıyordu. Nihayet küçük Doğan babasının kollan arasında uyudu. Savcı Bey'in gözleri yaşarmıştı. İrini Kantakuzinos onun kucağından çocuğu alıp beşiğine yatırdı. Sonra eğilip başını iki elleri arasına aldı:
- Üzülüyorsun Savcı Bey, dedi. Senin başına bu hallerin gelmesine sebep hep benim!
Savcı Bey, gülmeye çalıştı, beceremedi, sesi titriyordu:
- Ne münasebet Vasilisya! Bunlar benim kardeşlerimin işidir. Sen olmasan başka bir şey yapacaklardı. Dertleri benim ölmekli-ğim ve babamın yerine geçmemekliğimdir. Bakalım talih bize kimin galip geleceğini gösterecek; daha her şey bitmedi. Hem sen de benim için Bizans imparatorluğunu terk etmedin mi? Ben de bir sultanlık bırakarak sana lâyık olmaya çalışacağım.
Sonra onu alnından öptü. Ayağa kalktı, çelik tolgasını başına geçirdi:
- Haydi sen uyu! Ben ordugâhı gezeyim! Babam nerede ise gelip çatacaktır. Bizi gafil avlamasın!
İki genç birbirlerine sarıldılar. Bir süre böyle kaldılar. Savcı Bey kılıcını taktı, çadırdan dışarı fırladı. Andronikos ileride bir kayalığın üstünde oturuyordu. Dalgın ve hareketsizdi. Savcı Bey, elini omuzuna koydu. Genç prens silkindi:
- Geldin mi Savcı Bey! dedi. Gezelim!
- Düşüncelisin Andronikos?!

- Düşünmek bizim için en fazla lâzım olan bir şey!
- Merak etme, elbet de kazanacağız!
- Benim de düşüncem böyle! Yalnız senin baban tek başına geliyormuş!
- Daha iyi ya!
Sustular. Andronikos da ayağa kalktı. Ordugâhı gezmeye başladılar. Askerler öbek öbek toplanmış uyuyorlardı. Bazıları oturmuş kısık bir şeyler görüşüyorlardı. Fakat Savcı Bey'le Andro-nikos'un yaklaştığını görünce hemen susuyor, uyuyormuş gibi gözüküyorlardı. Savcı Bey içini çekti:
- Bu askerler beni seviyordu, dedi. Andronikos onun elini tuttu:
- Şimdi sevmiyor mu?
- Aldanmıyorsam, hayır!
- Sebep?
- Gizli gizli bir şeyler konuşuyorlar, beni görünce susuyorlar. Vallahi garip! Hareketleri bana garip ve esrarlı gözüküyor.
- Hepsi kuruntu! -Belki!..
- Bir sebep yok ki!
- Sebep var! Hemen çok önemli bir sebep var! Ben henüz babamın yerine geçemedim. Param ve gücüm az! Benden kaçmak, babama gitmek onların işine gelir!
Andronikos, onun omzunu okşadı:
- Yüreğin sağlam olsun! Böyle irkinti ve şüphe ile kavga edilmeyeceğini sen benden iyi bilirsin!
- Bütün bunlar benim gücümü kesiyor, bendeki kesiklik de belki askerleri ürkütüyor.
.Derelerin, çalıların arasında gözcüler dolaşıyordu. Andronikos Savcı Bey'e döndü. Heyecanlı bir sesle:

- Tepeye bak bir ışık gördün mü? dedi.
Andronikos, onun elini tuttu. Tepeye baktı. Bir şeyler yoktu. Sonra onu ordugâha çekti:
- Yarın sabaha bir şey kalmaz! her şey olur biter! dedi.
Ayın ışığı, gümüş derenin sularını ışıldatıyordu. Savcı Bey'in gözcüleri dere kenarında oturmuş, ayran içiyor ve aralarında konuşuyorlardı.
- O, babasına isyan etmedi! Babası onu kovdu!..
- Kazanır mıyız dersiniz?
- Baht işi! Kazanırsak her şey bizim!
- Ya kazanamazsak?!

- Kazanamazsak da Murat Bey bizi bağışlar.
- Kalkıp biraz gezelim!
- O da neden sanki, biz gözcü değil miyiz?
- Aldırma canım! Gelecek düşman buraya da gelir gene görürüz. Keyfine bak! Göreceksin bir damla kan bile akmadan bu iş olacak!
- Yooo! Yooo!.. Sen onu geç ya! Savcı Bey'in olsun biraz kanı akacaktır.
- Andronikos'tan?
- Ondan da!
Bir süre sustular. Şöyle bir uyumaya da hani niyetleri yok değildi. Fakat karanlıkta taşlara çarpan birkaç ayak sesi yeri sarstı. İçlerinden biri hafifçe doğruldu.
- Beş, on kişi geliyor!
- Kim olabilir?
- Bizim arkadaşlar!
- Gözcüler mi? Onlar da bizim gibi uyumuştur!

Fakat gürültü gittikçe yaklaşıyordu.
- Bir atlı nal sesi de var! Mızraklarını doğrultarak:
- Dur! diye haykırdılar.
Hepsi de doğrulmuşlardı. Sazların arasında bir atlı belirdi. Arkasında mızrakları, miğferleri parlayan bir kalabalık vardı. At, beyaz, cins bir kısraktı. Yerleri eşeliyor, kişniyordu. Gözcüler tekrar haykırdılar.
- Durun! Kimsiniz? Atlı adam cevap verdi:
- Ben Beyiniz Murat bin Orhan'ım!
Gözcüler yüreklerinin titrediğini hissettiler. Oldukları yerde donup kalmışlardı.
- Murat Bey!
Yüce ve cesur Bey! Şimdi ne yapsınlar? Murat Bey onların sustuğunu görünce gür sesiyle bağırdı:
- Yaklaşın buraya!
Murat Bey'in yıllardan beri emirlerine boyun eğmeye alışan gözcüler, ellerinde olmayarak ilerlediler. Murat Bey de atını sürdü. Onların önünde durdu. Ödevleri Murat Bey'in yaklaştığını kendi ordularına bildirmek olan gözcüler yerlerinden bile kıpırdamıyorlardı. Murat Bey'in sesi gür ve dokunaklı idi, adam kandırmanın sırrını, Savcı Bey'den daha iyi biliyordu.
- Siz yıllardan beri benim bayrağımın altında çarpıştınız, ardımdan at koşturdunuz! Sizi ben zaferden zafere sürükledim. Yüzünüzü bir kere bile kara çıkarmadım. Gezdiğimiz diyarların hazineleri sizin heybelerinizi taşırdı. Şimdi niçin caydınız? Artık benim peşimden gelmek istemiyorsunuz? Size ne fenalık yaptım!
Murat Bey, haksızlık yapmış olsa bile, adamları şimdi onun heybeti karşısında ezilmiş olduklarından, her şeyi unutmuşlardı. Gözlerinde yalnız bir şey vardı: Kocaman beyaz atı ile memleketleri titreten Murat Bey! Kafalarının içinde bir şey büyüyordu. Mu-

rat Bey kendileriyle bir akran gibi konuşuyor, onlara haksızlık yapmadığından bahsediyordu. Haksızlık ettiği gayri kimin aklına gelirdi. Boyuncuklarını büktüler, öylece kalakaldılar. O zaman Murat Bey devam etti.
- İçinizde benden bir kötülük gören, incinen varsa meydana gelsin!
Kimin haddine meydana çıkmak?
- Kendisini dinleyeceğim, benden dilediği doğru ise hakkını vereceğim! Savcı'mn yaptığı bir edepsizlik ve namussuzluktur. İnsan babasına kılıç çeker mi? Ben ona neler vermedim. Hiçbir evlâda yapmadığımı ona yaptım. O, bütün bunları nankörlükle karşıladı. Siz de ona uydunuz.
Gerçekten Murat Bey, çok yufka yürekli, iyi bir beydi. Ma-noel bile ayağına kapandığı zaman, o kadar yaptıklarına bakmayıp bağışlamış, kucaklamıştı. Gözcülerin gönlü hemen Murat Bey'e kaymıştı. Murat Bey, demiri tavında iken dövdü. Sözlerini biraz daha açıklaştırmak, kuvvetlendirmek için yere bir kese altın fırlatmayı unutmadı.
- Bana gelenleri, tekrar bayrağım altında çarpışmak isteyenleri bağışlayacağım! Fakat sözümü dinlemeyip asi oğlum Savcı ile birlikte kalanların cezasını da vereceğim. Haydi şimdi gidin. Arkadaşlarınıza selâmımı söyleyin! Kendilerini hemen şimdi bekliyorum. Benim orduma geçsinler, gün doğduğu zaman orada kalanları asla affetmeyeceğim.
Gözcüler, saygı ile yerlere kadar eğildiler. Altın kesesi birdenbire ortadan kaybolmuştu.

- Ferman efendimizindir! dediler.
Geri geri çekildiler. Duydukları, inandıkları sözleri derhal arkadaşlarına yetiştirmek için ordugâha doğru koştular.

SAVCI BEY YALNIZ

TANYERİ ağarıyordu. Andronikos, Savcı Beye uyumasını söylemişti. Fakat kendisi bir an için bile gözlerini yumma-mıştı. Bu isyanı o da arzu etmişti. Fakat geri dönmek elinden gelse hemen dönerdi. Ne çare ki ele geçirir geçirmez babasının en hafif ceza olarak altı aylık bir dana gibi, kendisini buracağını, gözlerini oyduracağını biliyordu. Öte yandan bu işin çıkar bir tarafı yoktu. Gün doğmadan kalktı. Çadırında sağdan sola döne döne terden vücudu sırsıklam olmuştu. Yüreğinde dehşetli bir sıkıntı vardı. Çelik gömleğini, meşin elbisesini giydi, silâhlarını kuşandı. Mavromati çadırın önünde horluyordu. Herifin umurunda mı? İster Savcı Bey kazansın, isterse Murat Bey! Andronikos ona gıpta ile baktı. Derin derin içini çekti:
- Ne mutlu adam! dedi. Bizim çektiğimiz azabın binde birini bile duymadan yaşadı ve böylece ölecek. Mutlu olmak için dünyaya şehzade olarak gelmek ne yanlış.
Sonra kıçına hatırı sayılır bir tekme vurdu:
- Kalk sersem! dedi. Seni buraya nöbetçi mi koydum, yoksa korkuluk mu?
Mavromati sıçradı. Uyku sersemliği ile birkaç kere yere kapaklandı. Fakat Andronikos, ordugâha doğru yürümüştü. Daha iki adım atmadan karşısına askerleri koştular. Soluk soluğa nefes alıyorlardı:

- Aman Vasileas, mahvolduk! Bütün askerler Murat Bey'e
kaçmış!
Andronikos sapsarı kesildi:
- Ne! diye haykırdı.
Bir deli gibi sağa sola koştu. Mesele gerçekti. Ordugâhta kimseler kalmamıştı. Murat Bey'in askerlerine dayanmaya, hatta onu yenmeye bile yetecek kadar zorlu koca ordugâh boşalmış gitmişti.
Savcı Bey, birçok sıkıntılı, buhranlı saatler geçirdikten, bağırıp çağırdıktan sonra yatışmış. İrini'nin tesellisi ile, okşamalarına boyun eğmişti, dizinde uyuyordu. Talihsiz Vasilisya İrini onun başını okşuyor, uğrunda koca bir imparatorluk tacını terk ettiği şehzadeyi yaşlı gözleriyle seyrediyordu. Sonları ne olacaktı? Savcı Bey babasını mağlûp edebilecek miydi? Aksini düşünmek bile istemiyordu. Daha Savcı Bey henüz dalmıştı ki, çadırın kapısı birdenbire açıldı. Soluk soluğa olduğu halde Andronikos gözüktü.
- Aman çabuk! Mahvolduk! diye haykırdı. İrini, eliyle ona susmasını işaret etti.
- Ne var? Aman uyanmasın, ne oluyor? Çok telâşlısınız! Andronikos, çadırın kenarına tutundu:
- Geçirecek bir dakika bile vaktimiz yok, uyandırınız! Bütün askerler kaçmış, derhal biz de yola çıkmalıyız!
İrini Kantakuzinos hafifçe sarardı. Dudakları titriyordu.
- Savcı Bey! Savcı Bey! diye seslendi. Savcı Bey, bir kere silkindi, doğruldu.
- Ne var? Ne oluyor? Andronikos elini havada salladı:
- Önemli bir şey değil! Çabuk hazırlanalım!
Savcı Bey sıçradı, kalktı. İrini daha fazla konuşmaya, karar vermeye vakit olmadığını anlamıştı. Hemen küçük Doğan'ı kuncfet ğma sardı. Değerli eşyaları toplamaya başladı. Savcı Bey şaşkına dönmüştü:

- Ne oluyoruz? diye kekeledi. Andronikos onu kolundan tuttu, çekti:
- Olacağı falan yok! Asker kaçmış!
- Asker kaçmış mı?
- Evet!
- Nereye kaçıyor, çıldırdın mı?
- Hâlâ çıldırmadığıma şaşıyorum! Baban dün akşam gelmiş, askerleri kandırmış! Alıp götürmüş!
Savcı Bey, dışarıya fırladı. Ordugâhta pek az adam kalmıştı. Onlar da Savcı Bey'i görünce çadırın çevresine üşüştüler:
- Savcı Bey bizi kurtar! diye haykırdılar.
Adamlarının bu bağlılığı Savcı Bey'in gözlerini yaşartmıştı. Geri döndü. Andronikos da hafifçe sararmıştı.

- Teslim olalım! dedi.
- Asla!
- Fakat bu adamlara yazık değil mi?
- Onlar teslim olsunlar!
- Biz?!
- Ben kaçacağım!
- Ya ben?!
- Sen de istersen gel!
- Benden ayrılıyor musun?
- Hayır, fakat sen!
- Benimki de ayrı bir düşünce idi. Sen beğenmedin. Ben de seninle birlikte kaçıyorum.

Savcı Bey, adamlarına döndü. Mavromati en önde duruyordu.

- Çabuk atları ve arabayı! diye haykırdı. Sonra adamlarına seslendi:

- Arkadaşlarınızın yürekleri bir köpek yüreğinden daha aşağı imiş ki, bizi bırakıp kaçtılar. Sizin gösterdiğiniz mertliğe teşekkür ederim. Fakat bu kadar az bir kuvvetle babamın ordusuna karşı konulmaz. Ben başka bir yere gidiyorum. İnşallah gene kazanırım; birlikte çarpışırız. Şimdi isteyen benimle gelsin! İsteyen babama geçsin, dedi. Sonra içeriye girdi.
- Haydi! dedi. Şimdi gidiyoruz!

DİMETOKA'DA

SAVCI Bey peşini bırakmayan adamlarıyla, İrini ve çocuğu da birlikte Dimetoka'ya kaçmıştı. Savcı Bey ve Andronikos, daha şehrin kapılarını kaparken Murat Bey'de gelmiş surların önünde çadır kurmuştu. Savcı Bey derhal kalenin burçlarına asker yığmış, kızgın zeytin yağı ve ziftler hazırlamıştı. Andronikos ile beraber her tarafa koşuyorlardı. Savcı Bey kendini koruma işlerini yoluna koyar koymaz İrini ile oğlunu bıraktığı yere koştu. Arabanın çevresinde on atlı ile birlikte Mavromati bekliyordu. İrini perdeyi aralıkladi:

- Savcı Bey! Savcı Bey! Bırak burayı, kaçalım! Çok uzaklara kaçalım! diye haykırdı.

Savcı Bey'in yüzü gülüyordu. Fakat bu gülüş çok yapmacık ve acıydı.

- Gam yeme! dedi. Ne olursa olsun, üst geleceğiz! Fakat ben sizi daha emin bir yere yerleştireceğim!

Sonra adamlarına döndü:

- Siz de surlara gidiniz! dedi. Yalnız Mavromati kalsın yeter!

Adamlar derhal gittiler. Savcı Bey o zaman Mavromati'ye döndü:

- Arabaya bin ve çek! dedi.

.. Kendisi de içeriye atladı. Araba Savcı Bey'in gösterdiği dar sokaklardan geçti. Duvarları dört adam boyunda bir konağın

önünde durdu. Dışarıdan konak gözükmüyordu. Savcı Bey, Mav-romati'ye emir verdi. Mavromati kapıyı açtırdı. Kambur, köse bir adam çıktı. Savcı Bey'i görünce derhal koştu, ellerini öptü:

- Beyim! Velinimetim efendim! Safa geldiniz, diye ağlıyordu.

Savcı Bey, oğlunu kucağına aldı. İrini ve Mavromati'yi içeriye soktu. Arabayı da içeriye aldılar. Mavromati bahçede kalmıştı. Savcı Bey, İrini, yıkılmaya yüz tutmuş köşke girdiler. Kambur adam daha önce koşmuş, yukarı kata fırlamıştı. İkide bir arkasına dönüyor, ellerini oğuşturarak:

- Buyurun! Buyurun, diye yalvarıyordu.

Yukarı katta süslü, fakat perdeleri, döşemeleri aşınmış bir odaya girdiler. Burada yıllarca önce ünlü bir kimsenin oturduğu her şeyden belli oluyordu.

Savcı Bey, kambura döndü:

- Hacı Ali! dedi. Bu sultan benim hatunumdur! Olmayacak kancıkhklar yüzünden ben babamla dövüşüyorum! Kendisini ve oğlumu koruyacaksın! Günü gelirse öleceksin. Fakat saklandıkları yeri kimseye söylemeyeceksin!

Hacı Ali, secde eder gibi eğildi:

- Sümme hâşâ! Siz emredin yapamayacağım şey yoktur, Beyim! dedi. Bütün Dimetokalılar da sizi sever, inşallah galip gelirsiniz. Hanım sultana ben ölmeden kimse el uzatamaz!

Savcı Bey, İrini'ye baktı. Gözleri yaşarmıştı. Üzerine doğru yürüyüp veda etmek istedi. Yapamadı, oğlunu okşamak istedi, cesaret edemedi:

- Ben gidiyorum! dedi. Vasilisya'ya bak! Gözetle! Ben ona "Allahaısmarladık" demeye kendimde kuvvet bulamadım! Belki bir daha geri dönemem, çocuğumu ve onu koru! Arabanın altındaki sandıkta size lâzım olacak her şey vardır.
Savcı Bey yıldırım hızıyla merdivenlerden indi. Mavromati bahçede duruyordu. Bir şehzadeden umulmayacak kadar temiz ve saf bir tavırla elini sıktı. Ona da gönül alıcı hoş sözler söyler söylemez, koşa koşa bahçeden çıktı. Atına atladı. Dörtnala sürdü, gitti.

AÇ KALMAK İSTEMEYEN HALK

___İSTEMEYİZ! Şehzadeleri istemeyiz!
- Babalarına isyan eden şehzadeleri istemeyiz...
- Savcı Bey ve Andronikos kahrolsun!..
- Yaşasın Murat Bey!
- Aç kalmak istemiyoruz! Şehrin kapılarını açacağız!
Halk kudurmuş gibi surlara doğru akıyordu. Halka, Murat Bey'in şehirde bulunan adamları, padişah şehre girerse altın dağıtacağını yaymışlardı. Halk bu paraya, suya, ekmeğe kavuşmak istiyordu. Savcı Bey ile Andronikos surların üzerinde idiler. Halkın, ellerinde sopa, kılıç, balta ile üzerlerine doğru geldiğini gördüler. Halbuki onlar bu halkın yardımıyla Murat Bey'e karşı koyabileceklerini düşünüyorlardı. Andronikos sapsarı kesilmişti.
- Mahvolduk! diye inledi. Hemen oracığa çöktü, kaldı. Damarlarındaki bütün kanı çekilmiş gibi, vücudu titriyor, elleri ayakları tutmuyordu. Savcı Bey ise ondan beterdi. Kılıcını ve tolgasını yere çaldı.
- Aç ve susuz bırakılan halk ile savaş kazanılmaz. Onlarda her şey var, bizde hiçbir şey yok!
- Kapılara! Kapılara koşalım, kaçalım!

Savcı Bey'in gösterdiği bu son kurtuluş yoluna atılmak için Andronikos da yerinden fırladı. Kapılara doğru koştular. Halk oraya doğru koşuyor, "kapıları açalım, Murat Bey içeriye girsin," diye haykınyorlardı. Bu sefer iki şehzade ürktü. Geri dönmek istediler, fakat dar sokaklardan fırlayan halk birdenbire onların çevresini sardı. •
- Savcı Bey!..
- Vasilepolos Andronikos! diye haykırdılar
Sonra üzerlerine çullandılar, bir lâhzada silâhlarını aldılar. Çelik gömleklerini soydular. Sımsıkı yakaladılar. İki şehzadenin gözleri kararmış, akılları başlarından uçup gitmişti. Hiçbir şey düşünemiyor ve görmüyorlardı. Hemen hemen birkaç dakika içinde kapılar açıldı. Murat Bey'in askerleri içeriye doldu. Kendilerini aldılar, bir çadıra kapadılar. Her şey bitmişti. Çadırın bir köşesinde Savcı Bey, öteki köşesinde Andronikos bir kelime bile konuşmaya lüzum görmeden dalgın ve halsiz bakıyorlardı.
Murat Bey'e, halkın kendisine sadık kaldığı, iki asi prensi tutup teslim ettikleri Haber verildi. Bir kere kafası kızan Murat Bey'in babalık hisleri silinmişti. Gözünde Savcı Bey'in bir köpek kadar değeri yoktu. Hiç şüphe bile etmiyordu. Madem ki Savcı gelip ayağına kapanmamış, affını istememişti, demek bütün bunları isteyerek ve bilerek yapmıştı. Sorguya, suale lüzum görmüyordu. Sarıklarıyla kesik kulaklarını örten ve şalvarlarıyla da kendilerine yapılan ameliyatı saklayabilen Doğan Bey'le Kutlu Boğa huzurda idiler. Murat Bey çevresine şöyle bir bakındı. Savcı Bey'in cezasını vermek onlara düşerdi. Zavallıları Savcı Bey öyle bir hale sokmuştu ki, Murat Bey: "Çiğ çiğ etini yiyeceksiniz!" demiş olsa bir dakika bile düşünmeyeceklerdi.
Murat Bey buyurdu.
- Doğan Bey ile Kutlu Boğa, şimdi gidip Savcı'nın gözlerini oysunlar.Prens Andronikos'a gelince... Murat Bey burada durdu. Gözleri daldı.

Andronikos'un cezasını veremiyordu. Öz oğlunun gözlerini oydurmakta bir saniye bile düşünmeyen Murat Bey, Andronikos için düşünüyordu. Yıldırım Beyazıt kendini tutamadı. Şöyle bir ilerlemek istedi.
- Andronikos bize değil, babasına isyan etmiştir, onu serbest bırakalım babacığım! diyecekti. Çünkü Andrinokos'un serbest kalması Manoel'in her zaman bir tehlike içinde bulunması ve Bizans tahtının zayıflaması demekti. Fakat, Beyazıt Bey bu sözleri söylemeye kalmadan bir el eteğinden çekti. Ve eline bir kâğıt tutuşturdu. Yıldırım Beyazıt telâş ve merakla açtı.
Şu satırları okudu: "Beyazıt Bey!

Bey babanıza kardeşim Andronikos için en ağır cezayı vermesini rica etmeyi unutmayınız! Çünkü Savcı Bey sizin için ne ise Andronikos da benim için odur. Andronikos'un öldürülmesi hoş görülmezse en emin vasıta ile bize teslimine delâlet etmenizi rica ederim.
Vasilepolos Manoel." Ve altında da hamiş:
"Sava Bey'in bey babanıza yazdığı ve bizim elimize geçen ilk mektup yanlışlıkla bende kalmış. Bu mektup için de emrinizi bekliyorum. " diyordu.
Yıldırım Beyazıt, tepesinden vurulmuşa dönmüştü. Kâğıdı kimin verdiğini anlamak için çevresine bakındı, kimseler yoktu. Alnında soğuk soğuk terler birikmişti. Kurnaz Manoel, Savcı Bey'in yazdığı mektubu saklamıştı. Eğer babası o mektubu görse kendisini de bir köpek gibi gebertirdi.
"O zaman Yakup, Bey olacak ha!" diye homurdandı.
Bütün bunlar birkaç saniye içinde geçmişti. Fakat Murat Bey'de Yıldırım gibi düşünmüştü. Andronikos'un serbest kalması Bizans'ta ihtilâller çıkması, Bizans'ın zayıflaması demekti. Bu sebepten Murat Bey sözünü şöylece bitirdi:

- Prens Andronikos'a gelince, onun üzerine hiçbir hakkımız olmadığından kendisini cezalandırmak bize düşmez, serbest bırakılsın!
Bazorlu Doğan Bey ile Kutlu Boğa dışarıya fırlıyorlardı. Fakat Beyazıt Bey koştu, babasının eteğini öptü, ancak babasının işitebileceği şu sözleri söyledi:
- Bey babamın işine karıştığım için boynum kıldan incedir, fakat Andronikos'u serbest bırakır Savcı'yı cezalandırırsak dostlarımızı ve halkı gücendirmiş oluruz. Andronikos'u da babası cezalandırsın diye Bizans'a gönderelim, elbet sonradan bir kolayını bulur cezasını kaldırtır, kendisini ortada bırakırız.
Beyazıt'ın sözleri çok yerinde idi; sonradan Andronikos'u bir emirle serbest bıraktırmak, ya da cezasını geciktirmek ellerinde olduktan sonra. İşlerine karışılmasını sevmeyen Murat Bey, Beyazıt'ın bu sözlerini bu seferlik hoş gördü. Kendi oğlunun gözlerini oydurmak için bir saniye bile beklemeyen Murat Bey, onun kadar suçlu olan Andronikos'u, öyle icap ettiği için bağışlıyordu. Çadırdan çıkmak üzere olan Bazorlu ile Kutlu Boğa'ya:
- Durun! diye seslendi. Prens Andronikos için karar vermek bize düşmez!
Murat Bey'in, istemiş olsa Bizans İmparatoru için bile karar vereceğini bilen iki bey hayretle durdular. Arkalarına dönüp ikinci emri beklediler.
- Savcı'nın gözlerini şimdi oyunuz! Pr.ens Andronikos'u da alıp babasına teslim ediniz! Ne dilerse onu yapsın!
Bazorlu ile Doğan yerlere kadar eğildiler:
- Prens kaçmasın diye yanımıza adam alalım mı? Murat Bey, tabiî bir tavırla:
- Lüzum yok! dedi. İkiniz yeter!
Bazorlu öğreneceğini öğrenmişti. Murat Bey, Andronikos'un kaçmasını istiyordu. Sonra da İmparatora: "Ne yapayım? Sana gönderdim ama! Yolda kaçmış!" diyecekti. Bu, Türk beyleri çok yaman, çok kurnaz şeylerdi vesselam!
HACI ALİ
ÇENGİN birdenbire durması, ahalinin sokaklardan şarkı söyleyerek geçmesi İrini Kantakuzinos'un gözünden kaçmamıştı. Çocuğu Doğan Bey uyuyordu. Yüreği sıkılıyordu. Sofaya çıktı:
- Mavromati! Mavromati! diye seslendi.
Merdivenler gıcırdadı. Mavromati arkasında başka bir adamla çıkıyordu. Bu ikinci adam Kambur Ali idi. Hacı Ali'nin çağırmadığı halde yukarıya çıkması İrini'nin üzüntüsünü büsbütün arttırmıştı:
- Ne oluyor Mavromati? diye sordu.
Mavromati susuyordu. Boynu yana bükülmüştü. İrini ona doğru koştu:
- Ne oluyor? Bu şarkılar ne?'diye sordu.
O zaman Mavromati'nin ağzı açıldı, sesi titriyordu:
- Murat Bey şehre girdi Vasilisya?
- Murat Bey şehre mi girdi?
- Evet!
- Fakat bu kadar çabuk?
- Halk aldatıldı. Savcı Bey'i istemediler, şehrin kapılarını açtılar!-
- Ya Savcı Bey?

- Kaçtı!
Mavromati'nin bu son sözü çok kuvvetsiz çıkmıştı. Savcı Bey'in kaçmadığını biliyordu. Fakat doğruyu söylemek de çok güçtü. İrini Kantakuzinos sendeledi. Arkasını duvara dayadı.
- Kaçtı mı? diye kekeledi. -?!..
Mavromati susuyordu. Hacı Ali ilerledi:
- Hayır, kaçmadı sultanım, dedi. İrini gözlerini açtı:
- Kaçmadı mı?
Evet, Prens Andronikos ile birlikte Savcı Bey'i halk Murat Bey'e teslim etti.
- Ne oldular? Çabuk söyleyiniz! Şimdi gideceğim, Murat Bey'e her şeyi anlatacağım!
Hacı Ali merdivenlere kollarını gerdi, başını dikti:
- Asla! Siz hiçbir yere gidemezsiniz. Savcı Bey'in bir sultanı ve bir çocuğu olduğunu duyup da bu evi içindekilerle birlikte yakmak isteyecek pek çok kimseler vardır.
- Kim olabilir?
- En başta Beyazıt Bey vardır! Her padişah olmak isteyen, Savcı Bey'in oğlunu istemez.
- Olsun, onun bütün hilelerini Murat Bey'e söyleyeceğim. Bir şey söylemeyeyim de onu...
Hacı Ali onun sözünü kesti:
- Olacak olur! Fakat ben Savcı Beyi kaçırtacağım! Murat Bey'in yanında tam yirmi üç sene çalıştım. Savcı Bey benim elim-
¦ de büyüdü. Ben hepsinin ahlâkını çok iyi bilirim. Murat Bey, şimdi Savcı Bey'i görmek bile istemeyecektir. O kararını çoktan vermiştir. Beyazıt ise ortada bir de sizin bulunduğunuzu duyarsa işlerimizi daha çok bozar.
Mavromati'yi gösterdi:

- Bu adam burada sizi beklesin! Ben dört, beş saate kadar gelirim. Her şeyi yapacağım!
-Fakat!..
- Benim yapamayacağım bir şeyi emin olunuz bu dünyada kimse yapamaz. Ben hayatımı Savcı Bey'e borçluyum! Benim onu kurtarmak için harcayacağım gücü, benden başka kimse harcayamaz. Yeter ki geç kalmayalım!
İrini Kantakuzinos, Kambur Ali'nin sözlerindeki kuvveti sezdi:
- Geç kalmayınız! Arabanın altından yanınıza para, elmas, taş hepsini alınız, her şeyi veriniz! Onu kurtarınız! diye haykırdı.
Kambur Ali, Mavromati'ye döndü:
- Burayı kimse bilmez! dedi. Sakın dışarıya çıkmayınız ve içeriye kimseyi sokmayınız. Kendinizi göstermeyiniz.
Sonra halinden umulmaz bir sürat ve çeviklikle merdivenlerden aşağıya uçuyormuş gibi kaydı.

MURAT BEY

HACİ Ali, Mavromati'nin atına binmiş, doğru şehrin dışına sürmüştü. Sokaklardan yıldırım hızıyla geçiyordu. Nereye gidiyordu? Atının her iki heybesinde değerli taşlar, altınlar dolu, Murat Bey'e gidiyordu. Savcı Bey'in hayatının onun elinde olduğunu biliyordu. Kapılardan içeriye akan yeniçerilerin arasından güç sıyrıldı. Murat Bey'in çadırı kalkmıştı. Kendisi beyaz atının üstünde, çevresinde yeniçeriler dalkılıç, ayrıca da bir sıra atlı iki yanına sıra olmuştu. Fakat Yıldırım Beyazıt ortalarda gözükmüyordu. O, Savcı Bey'in gözlerinin oyulduğunu kendi gözüyle görmek için geri kalmıştı. Hacı Ali'nin Murat Bey'e at kopardığını gören onbaşı önünü kesti:
- Sersem! O ne biçim at sürüş, nereye gidiyorsun? diye haykırdı.
Hacı Ali, atını durdurdu. Ufacık gözlerini onbaşıya dikti. Acı acı güldü:
- Ördek Ömer, eski efendini tanımaz oldun gayri? diye haykırdı.
Onbaşı irkildi:
- Hacı Bey! diye kekeledi. Hacı Bey!
Atını kastı, yol verdi. Tam bu sırada Murat Bey onların yanına varmıştı. Hacı Ali, elini göğsüne koydu:

- Beyime sözüm var! diye haykırdı. Destur dilerim.
Murat Bey de ona baktı.Yüzünü tanır gibi olmuş, ama kim olduğunu kestirememişti.
- İleri gel! diye buyurdu.
Hacı Ali, atını sürdü. Yeniçeriler yol açtılar. Murat Bey'in karşısında durdu:

- Sultanım, destur verirseniz gizli bir diyeceğim var! dedi. Murat Bey çok cesurdju. Kendisiyle görüşmek isteyenlerle tek
başına görüşür, kimseden çekinmezdi. Ellerini çırptı:
- Halvet! diye buyurdu.
Çevresindekiler açıldılar. Kambur Ali ileri yürüdü:
- Sultanım! dedi. Beni tanıdınız mı? Ben sizin köleniz Hacı Ali'yim! Sevgili oğlunuz Savcı Bey'in lalası idim. Kendisinin hocası idim.
Murat Bey, Savcı Bey sözünü işitir işitmez titredi. Kaşları çatıldı, sabırsızlanmaya başladı:
- Peki ne istiyorsun? diye sordu.
Bu durumundan "İsteyeceğin şey, eğer Savcı Bey'in için ise önümden çekil, git!" demek istediğini anlamak için pek arif olmaya lüzum yoktu. Fakat Hacı Ali, beyin sertliğinden ürkmedi:
- Savcı Bey'i ben büyüttüm! Onun babasına değil, en değersiz kardeşine bile baş kaldırmasına imkân yoktur. Savcı memleketi ikiye bölecek, çürütecek işlere, kendine bir padişahlık kazandırmak pahasına bile olsa karışmaz. Bu işe Bizanslıların parmağı girmiştir. Kendisini affetmeyiniz, fakat ona bir şey sormadan, kendisiyle yüz yüze gelmeden, başkalarının eline bırakmayınız.
Murat Bey'in gözleri bir kere bulandı:
- Karar verilmiştir! dedi. Hem sen ve senin gibiler ne zamandan beri bizim işimize karışıyorsunuz?
- Sultanım, Cenab-ı Hak hemen bazuna kuvvet, gönlüne ferahlık versin! Beni sana Aptal Murat tanıtmadı mı? Baban Orhan Bey ki, benim babalığım idi, sana söylemedi mi? Sizin ahretiniz

bizden sorulur, yapacağınız bir hatadan kıyamet gününde "Size ihtarda bulunmadığımız için" biz sorguya çekiliriz.
Hacı, Bey Babaî tarikatından olduğunu söyleyerek Murat Bey'in "Sen benim işime ne karışıyorsun?" sorusuna cevap vermiş oluyordu.
O devirde Bektaşîliğin temelini kuran Babaîlik ve Aptallık almış yürümüştü. Halk, keramet sahibi sandığı bu dervişlerin izinden yürüyor, sözlerini büyük bir iman ile dinliyordu. Hiçbir kimse, bir Ahi'nin bir Babaî'nin yardımına omuz silkemez, düşmanlığına da uğramak istemezdi.
Bu sebepten Murat Bey hafifçe sarardı:
- Biz hata mı işlemişiz? diye sordu.
- Oğlunuzu karşınıza almadan, sorguya çekmeden, cezalandırırsanız, hata işlemiş olursunuz!
- Savcı'yı mı?
- Evet! Sevgili oğlunuzu!
- O bana baş kaldırdı!
- Kim biliyor?
- Bana ordu çıkardı. Ben biliyorum.
- O belki sizi bilmiyordu!
- Bana mektup yazıp beni tanımadığını söyledi?
- Mektubu onun yazdığını, gözünüzle gördünüz mü?
• Murat Bey, sarı renkten kül rengine geçti. Bu hiç onun aklına gelmemişti. Ya mektubu Savcı yazmamışsa? Ya Hacı doğru söylüyorsa? Fakat üzüntüsü çok sürmedi. Başını salladı:
- Fakat Savcı benden kaçtı! Gelip benden af isteyip ayaklarıma kapanacağına, şehirlere kapanıp kendini bana karşı asi eyledi.
- Oğlunuz gibi bir gün gelip Türklerin başına geçecek olan bir babayiğidin, velev babasına bile olsa ayaklarına kapanmasını nasıl doğru buluyorsunuz? Savcı Bey, eğer sizin ayaklarınıza kapansaydı, asıl o zaman en büyük suçu işlemiş olurdu. Bir Türk beyi bir can pahasına bile olsa, başını yere sürer mi? Savcı Bey'i ayağınıza çağırmak size düşerdi. Mademki en değerli oğlunuz Sav-

cı idi. Türklerin böyle bir başı elden kaçırmamaları için siz affetmeyi bilecektiniz, en büyüğümüz ve bizi dinleyen kadir Tanrı bilir, bizim her suçumuzu affetmiyor mu? Sen Türk beyisin, büyüksün. Bu yüksek büyüklüğün ceza vermekle değil, affetmekle belli olur. Affet Murat Bey! Türklere senin gibi bir baş kazandır. Savcı ki senin oğlundur, en aşağı senin kadar

değerlidir. Türk milletinden ancak bir batında iki Murat çıkar. Biri sende yaşıyor, ikinciyi sen öldürme.
Çevrelerinde çıt çıkmıyordu; artık halk ve asker bağıra bağıra konuşan Hacı Ali'yi dinliyor ve dinlerken de onunla bir düşüncede olduğunu belli ediyordu. Murat Bey yeniçerileri ölüme karşı bile sürebilirdi. Fakat bir Babaî şeyhine karşı süremezdi:
- Peki ne diliyorsun? diye sordu.
- Savcı Bey'i sorguya çekip ondan sonra karar vermenizi!
Yapacak iş yoktu. Hacı Ali kazanmıştı. Murat Bey atının üzerinde doğruldu, buyruk vereceğini anlayan adamlar hemen koştular.

SAVCI BEY

SAVCI Bey ile Andronikos'un kapatıldıkları çadırda hiçbir şey konuşmadan sonlarını beklediklerini yazmıştık. And-ronikos da, Savcı Bey'in kötü düşüncelerine kapıldı. Kendisinin bağışlanacağını hiç beklemiyordu. Çadırın kapısı açıldı. Doğan ile Kutlu Boğa içeriye girdiler. Gözleri parıl parıl parlıyordu:
- Savcı Bey, ayağa kalk! diye emir verdiler.
Dışarıda her şeyi hazırlamışlardı. Alacakları intikamı düşünerek seviniyorlardı. Fakat Savcı Bey ile Andronikos o kadar dalmışlardı ki, onların içeriye girdiklerini bile duymadılar. Kutlu Boğa yürüdü. Yavaşça Savcı Bey'in omzuna dokundu-.
- Kalkınız! Arkamdan geliniz!
Savcı Bey'den hâlâ ürktükleri için daha sert konuşamıyorlardı. Fakat Savcı Bey onların farkında bile değildi. Kalktı, kapıya doğru yürüdü. Gözleri görmüyormuş gibi sendeliyordu. Bir zamanlar memleketlere sığmayan, cesur, alaycı, şen ve yakışıklı şehzadenin omuzları düşmüş, yüzü sararmış, kırışmıştı. Dışarıya çıktı. Bir kere daha sendeledi. Kutlu Boğa ile Bazorlu onun koluna girdiler, derenin içine sürüklediler. Burada kimseler yoktu. Ordu yavaş yavaş şehre giriyordu. Meydanda Andronikos'un kapatıldığı çadırdan başka bir şey kalmamıştı. Derenin içinde ateş yakılmıştı. Uzun şişler kızdırılıyordu. Bunlarla Savcı Bey'in gözleri oyulacaktı. Kutlu Boğa askerlere göz ile işaret verdi. İki nefer koştular. Savcı Bey'i sımsıkı bağladılar. Fa-

kat bahtsız şehzade başına gelecek yıkımın farkında değildi. Dalgın dalgın düşünüyor, bir şeyler mırıldanıyordu. Bu talihsizlik, bu körü körüne yeniliş onu sersem etmişti. Kutlu Boğa onun omzuna vurdu:
- Savcı Bey, bey babanın kararını dinle! dedi.
Savcı Bey irkildi. İlk defa olarak göz kapaklarını kaldırdı:
- Karar mı? diye kekeledi. Ne kararı?
- Murat bin Orhan Bey, sizin isyanınızı bağışlamadı. Fakat canınıza kıymayı da şöhreti4 cihangirânelerine yediremediğinden hayatınızı size bağışlıyor. Gözleriniz oyulacaktır!..
Savcı Bey hafifçe titredi, o kadar. Kutlu Boğa gözü ile adamlara işaret verdi. İki kızgın demiri kavrayan adamları ağır ağır derenin içinden çıkıp Savcı Bey'e doğru yürüdüler.
Savcı Bey'in durgunluğu,'' sessizliği, Boğa ile Doğan Bey'in hiç de bekledikleri bir şey değildi. Onun dayanacağını, bağırıp çağıracağını bekliyor, hadım edilmelerinin acısını çıkaracaklarını umuyorlardı. En çok da bunun için sevinmişlerdi. Şimdi koca Savcı Bey'in yürekler paralayıcı halini görünce yumuşar gibi oldular. Fakat Murat Bey, babalarını öldürmelerini emretmiş olsa, gene bir şey yapamayacaklarından Savcı Bey'in kollarına yapıştılar, yere çökerttiler. Kutlu Boğa, askerlere:
- İkisini birden! tüye emir verdi.
Fazla eziyet etmekten vazgeçmişlerdi. Askerler, Savcı Bey'in yüzüne hemen bir saç levha tuttular. Tam gözünün hizasında iki deliği vardı. İki kızgın demir yaklaştı. Bir cızırtı duyuldu. Savcı Bey tüyler ürpertici bir çığlık attı. İki Beyin onun vücudunu tutan elleri titredi.
Zavallı Savcı, ayaklarını germiş, sonra halsiz bir halde kendinden geçmişti. Kutlu Boğa'nın alnında soğuk ter damlaları belirmişti:
- Yeter! Çek! diye bağırdı.Askerler levhayı çektiler. Tuğcu eğildi, yüzüne baktı, gözler akmıştı. Gözkapakları yanmış, etleri kırmızı kırmızı meydana çıkmıştı. Kurumuş kırmızı bir kan lekesi yüzünden aşağıya sızmış kalmıştı. Boğa yüzünü buruşturdu:
-.   - Yazık oldu! dedi. Yavuz bir beydi. Babasının yerini dolduracak bundan başka akıllı, zorlu bir şehzademiz yoktu.

Doğan Bey işini bitirmiş, karargâha doğru geliyordu. Murat Bey'e, Savcı Bey'in gözlerinin oyulduğunu, artık bu kaygudan kurtulduğunu söylecekti. Murat Bey'in yukarıda yazdığımız emrini duyunca koştu. Ayağına yüz sürüp geri çekildi. Murat Bey sordu:
- Buyruğumu ne yaptın?
- Buyruğunuz yerine geldi beyim!
- Ne buyurmuştum?
Doğan Bey şaşaladı, fakat bey emretmişti. Sonradan niçin cayacaktı? Hem caysa bile kendisinin ne suçu vardı?
- Savcı Bey'in gözlerini yaktık beyim! dedi.
Hacı Ali, sapsarı kesildi. Savcı Bey'in gözlerini çıkarmışlardı ha?! Murat Bey de oğlunu çok severdi. Gözleri yaşarır gibi olmuştu, yüreği kabarmıştı:
- Her şey bitti mi? diye sordu. Sesi titriyordu.
Doğan Bey, başını salladı. Savcı Bey'in kendisine yaptıklarını unutmuş, gözleri dolmuştu:
- Beyim, her şey bitti!
- Ne dedi? Affını istemedi mi?
- Hayır beyim! Hiçbir söz söylemedi! Hatta bir kılı bile oynamadı.
Murat Bey, Hacı Ali'ye baktı. Bir şey söylemedi. Fakat haliyle: "Görüyorsun ya, her şey bitmiş!" demek istiyordu. Hacı Ali sil-kindi. Kaşları çatılmış, yüzü korkunçlaşmıştı:
- Beyim, Savcı Bey'i bana ver! dedi. Ben onun hocasıydım, onu ben büyüttüm! Gene de ben ölünceye kadar sırtımda taşıyacağım! Artık gözleri olmayan bir Savcı Bey, sizin için ölmüştür. Fakat benim için ve belki başkaları için hâlâ yaşıyor ve yaşaması lâzım.
Murat Bey içini çekti:
- Doğan dedi, Savcı'yı hocaya teslim et! Yaralarını tımar etsin! Sonra Hacı Ali'ye döndü:
- Sana emanet olsun! dedi. İsyanının cezasını çektiği yeter! Hiç olmazsa artık hoşça günler geçirsin!

SAVCI BEYİN HOŞÇA GEÇEN GÜNLERİ

DOĞAN Bey, MuratBey'e işinin bittiğini bildirmek için gidince, Kutlu Boğa, Savcı Bey'in yanında yalnız kalmıştı. Yeniçeriler, ateşi söndürüyor, küskün bakışları uzaklarda dolaşıyorlardı. Savcı Bey yerde büzülmüş kalmıştı. Parmakları topraklara saplanmıştı. Hafif hafif inliyordu. Doğan Bey gider gitmez derenin içinden bir gölge sıçradı, yaklaştı. Kutlu Boğa bu adama doğru yürüdü, fakat derhal geriledi:
- Beyazıt Bey! diye mırıldandı.
Beyazıt Bey gelmişti. Kardeşinin kör olup olmadığını yakından görmek istiyordu. Yaklaştı, Savcı Bey'in üzerine eğildi, dikkatli dikkatli baktı. Savcı Bey'in kırmızı, yanık etlerle pıhtılaşmış gözlerini gördü, yanağından aşağı sızan kanları seyretti. Derin bir nefes aldı. Sonra gene hiçbir şey söylemeden kaçıyormuş gibi uzaklaştı, gitti. Tam bu sırada Savcı Bey'de hafifçe kımıldanmıştı. Yavaş yavaş kendine geliyordu. Bir kere inledi:
- Of! Yanıyor, gözlerim yanıyor! diye haykırdı. Titreyen ellerini gözlerine götürmek istedi, götüremedi.
- Ne oldum? Göremiyorum! diye inledi.
Sonra aklı başına gelir gibi oldu. Geçen olayları yavaş yavaş hatırlıyordu:

- Kaybettim! Her şeyi kaybettim! Yaşamak istemiyorum! diye inliyordu. Elini beline götürdü, hançerini aradı, almışlardı! Doğrulmak istedi, gücü yetmedi. Fakat Hacı Ali de arkasında Doğan Bey olduğu halde koşa koşa geliyordu. Kutlu Boğa Savcı Bey'in çektiklerini görünce dili tutulmuş, konuşamıyordu. Onu kendi haline bırakmıştı. Savcı Bey dereye doğru sürüklenirken, Hacı Ali yetişti, onu kolları arasına aldı. Yaşlı gözleriyle onun körleşmiş gözlerine baktı. Bir zamanlar bu gözler, nice genç kızları, sultanları kendisine bağlamış, nice cesur bahadırları bir bakışıyla tir tir titretmişti. Hacı Ali dayanamadı. Bir çocuk gibi ağlayarak:
- Savcı Bey! Savcı Bey! diye haykırdı. Savcı Bey irkildi:
- Savcı Bey mi? dedi. Beni kim çağırıyor böyle? Benim beyliğim kaldı mı gayri? Sen kimsin?
- Ben Hacı Ali'yim beyim! Ben seni götürmeye geldim!
- Sen misin hocam! Beni öldür! Görmüyor musun? Bana öğrettiğin erkeklik, namus, doğruluk dersi beni senin umduğun yere götürmedi. Benim böyle olmam senin yanlış derslerinden doğdu. Senin sofuca sözlerine kapılıp erkeklik, temiz kalplilik yapacağım diye açıkça dövüşeceğime, düşmanlarıma güler yüz gösterip arkadan vursaydım bugün ben kazanacaktım.

Ben de yalan ve hile ile kavga edecektim. Beni öldür Hacı Ali! Beni öldür! Çırağın ölmekten başka bir şeye yaramayacak kadar örselendi.
Hacı Ali'nin eli ayağı titriyordu. Savcı Beyi kaldırmak istedi. Gücü yetmiyordu:
- Bey oğlum! Bey oğlum! Yaşayacaksın! Mutlu olmak için bey olmak, görmek lâzım değil! Benim verdiğim ders en doğrusuydu. Talih yardım etmedi. Kötü yoldan gidenlerin senin eriştiğin mutluluğu bir gün arayıp da bulamayacaklarını duyacaksın. Seni evimizdekiler bekliyor, bilmiyor musun? diye ağlıyordu.
- Kimler bekliyor? Beni kim bekliyor? Benim beklenecek bir yerim kaldı mı ki?
Hacı Ali, onun kulağına eğildi ve:
I

- Hanım sultan ve oğlunuz bekliyor, dedi.
Bu sözler Savcı Bey'i canlandırdı. Doğrulmak istedi. Gücü yetmiyordu. Bir zamanlar Apokavkos gibi bir pehlivanı yere yıkıp zorla tıraş edebilen Savcı Bey'in, dizlerini doğrultmaya bugün gücü yetmiyordu.
Hacı Ali, Doğan Bey'le Kutlu Boğa'ya döndü:
- Allah rızası için yardım ediniz! Götüreyim! dedi. Murat Bey'in emri var.
Bu anda Yıldırım Beyazıt'ın uzaklaşmakta olduğunu gördü. Kimseden pervası olmayan Bektaşî fıkarası dudaklarını büzdü:
- Dünya sana kalacak sanıyorsan, aldanıyorsun! dedi.

ANDRONİKOS PALEOLOGOS

ANDRONİKOS Paleologos, kendi sırasını bekliyordu. Anemas zindanlarının bodrumunda parmaklarını kemiri: yordu. Yıldırım Beyazıt'ın dileği üzerine, Murat Bey kendisini bağışlayacağı yerde babası İmparator Yuanidis'e göndermişti. Sonunun ne olacağı kendisine bildirilmişti. Oğlu, beş yaşındaki Yuani-dis ile beraber gözleri oyulacaktı. Zavallı Savcı Bey'in de gözleri oyulmuştu. Kendi sonunun da böyle biteceğini biliyordu.
Zindanın kapısı gıcırdadı. Ağır ağır açıldı. Kalbinde ufak bir ümit vardı. Belki Murat Bey onu affettirirdi! Belki halk isyan ederdi! Bizans'ta her şey olabilirdi. Fakat zindandan çıkıp da Anemas hapishanelerinin işkence odasına girdiği zaman her şeyin bitmiş olduğunu anladı. Kardeşi Manoel orada idi. Ve tam elli vareng kargılarını dikmiş bekliyorlardı. Kurtuluş yoktu, keskin bir sirke kokusu burnunun deliklerini yaktı, ufak bir kazanda sirke kaynıyordu. Gözlerini sirke ile uyacaklardı.
Apokavkos'un kucağında yoksul oğlu Yuanidis başına gelecek korkunç acılardan habersiz ufacık yumruklarını yalıyordu. Oğluna doğru yürümek istedi. Fakat bir el kolunu tuttu, başını kaldırdı, Laskarides... Anemas zindanları kumandanı olan ve Savcı Beyle beraber yeraltı sarnıçlarında ihtilâl çıkarmak istedikleri Laskarides!
- Bir düşman daha! diye mırıldandı.
Fakat Laskarides onun kulağına şu sözleri mırıldandı:

- Hafif bir yakma işi! Dişinizi sıkınız! Bir şey belli etmeyiniz! Kurtulacaksınız!
Kurtulmak mı? İyi ama nasıl? Kaynar sirke dökülen göz kurtulur mu? Bir şey soramadı. Cellâdın yamakları atılmış, hemen kollarını çarmıha germişlerdi. Dumanları tüten sirke kazanı önüne getirilmişti. Başka bir kazanda da kepçeler geliyordu. Laskarides Manoel'e baktı:
- Başlayalım mı Vasilepolos? diye sordu. Manoel, sabırsız bir tavırla emretti:
- Hemen, şimdi!

VASİLİSYA İRİNİ

A NDRONİKOS Paleologos'un gözlerinin oyulacağı gece
İVAnemas zindanlarının sura dayanan duvarları dibinde bir
araba durmuştu. Atlarının sık sık kesik soluklan çok uzak yoldan
geldiğini belli ediyordu. Araba durur durmaz, arabacı yere atlayıp,
arabanın kapısına koştu. İçeride İrini Kantakuzinos:
- Geldik mi Mavromati? diye sordu. Mavromati saygı ile cevap verdi:
- Evet Vasilisya! Tamam! Anemas zindanlarının arkasındayız! İrini yanında oturan yüzü çelik gömlek ile kaplı olan adama
döndü:
- Balaban Bey, siz kalenin duvarına tırmanabilir misiniz? Savcı Bey'in eski yoldaşı Balaban Bey acı acı güldü:

- Bir kertenkele gibi!
- Lütfen zindanların bulunduğu yere çıkınız! Ve şu aydınlık olan pencereye üç fiske vurup: "Pirinkipis'teki ölüleri kurtarmaya geldim" deyiniz!
Balaban, zaten bu parolayı biliyordu. Yere atladı, surlara yaklaştı, çevresi zifiri karanlıktı. Belinden uzun bir ip çözdü. Ucuna bir taş bağladı. Salladı, salladı; mazgalların üzerine fırlattı. Gecenin sessizliği arasında tok bir ses işitildi. Taş duvarlara çarpıp kaymıştı.

Fakat bu işlere alışık olan Balaban, üçüncü atışta ipi mazgallara tutturmuştu. Yavaş yavaş çekmeye başladı. Taş aşağıya indikçe öbür ucu yukarıya kalkıyor ve Balaban'ın belinden çözdüğü kuşağı yukarıya çekiyordu. Bu, mazgala kuşak takma işi tam bir buçuk saat sürdü. İrini, sabırsızlıktan yerinde duramıyordu. Fakat yapacağı işi iyi bilen Balaban, sinirlenmeden, acele etmeden uğraşıyordu. Sonunda taş kendisine tekrar gelince asıl güç iş bitmiş oldu. Arabadan çıkardığı başka bir ipi kuşağına bağladı. Ve tekrar eline gelen bir taşı da Mavromati'ye uzattı:
- Çek, ben çıkıyorum! dedi.
Mavromati'nin ve kendi ayaklarının yardımıyla az sonra Balaban surların üstün çıkmış bulunuyordu. Yürüdü, ışıklı pencerenin önüne geldi, içeriye baktı. Tanımadığı bir adam arkasını dönmüş yemek yiyordu. Pencereye üç defa hafif hafif vurdu. Ve:
- Hey! diye seslendi. Adam geri döndü. Pencereye koştu, bir hamlede açtı, Balaban'ı göremedi.
- Kim o? diye seslendi.
Balaban yavaşça parolayı söyledi. Fakat Anemas'ın kumandanı Laskarides'ten başkası olmayan yabancı adam, hâlâ inanmışa benzemiyordu:
- Ne istiyorsunuz? diye homurdandı. Balaban, aşağıdaki arabayı eliyle gösterdi:
- Vasilisya İrini orada!
Laskarides hemen pencereden surların üzerine atladı:
- Nerede?
- Aşağıda! Size söyleyecekleri var!
- Fakat buraya nasıl çıkabilirler?
Laskarides çok telâşlı idi. İrini Kantakuzinos'un böyle gece yansı gelişi onu şaşırtmıştı. Belki de korkutmuştu. Balaban güldü:
- O çıkamaz, fakat siz inebilirsiniz!
- Ben inebilir miyim? Ya çıkması?
- Benim çıktığım gibi siz de çıkabilirsiniz!

Balaban onu kolundan tuttu, ipin takıldığı mazgalın önüne getirdi. İpi bir kere daha yokladı:
- Sağlam! dedi. Buyurunuz!
Laskarides şüphesini yenememişti. Surların üzerinde eğildi, aşağıya seslendi:
- Vasilisya!
İrini bu sesi duymuştu. Arabadan başını uzattı:
- Aşağıya ininiz komutan! diye bağırdı. Laskarides'in heyecandan sesi kısılmıştı:
- Vasilisya, ta kendisi! diye mırıldandı.
İpe tutundu, aşağıya kaydı. Balaban onun inmesine yardım ediyordu. Laskarides ayağını yere basar basmaz arabaya doğru koşup İrini Kantakuzinos'un elini öptü:
- Siz buradasınız? Siz burada mısınız? diye kekeledi. İrini ciddi ve soğukkanlı idi:
- Sizi biraz görmek lâzım! dedi.
- Bir emriniz varsa, uğrunuzda ölmeye hazırım!
- Bu son dileğimdir kirya.
- Arzularınız daima benim için bir emirdir Vasilisya.
- Nemas'ta değerli bir mahpusumuz var. Laskarides hafifçe sarardı:
- Andronikos, değil mi?
- Evet!
- Yarın sabah gözleri yakılacaktır.
- Biliyorum!
- Oğlu Yuanidis'inki de yakılacaktır.
- Onu da biliyorum! İşinizi yapınız. Fakat ölümünüze sebep olmamak şartıyla Andronikos ve oğlunun gözlerini kör etmeyeceksiniz!

- Fakat bu nasıl olur: Vasilisya! Arzunuz benim için emirdir. Andronikos en büyük düşmanım olduğu halde sırf sizin arzunuzu yerine getirmek için bu işi yapardım. Fakat sabahleyin erkenden Vasilepolos Manoel, elli varengle zindanlara gelecek. Bu işin tam olması için başımızda bulunacak.
- Fakat Savcı Bey!..
İrini sustu. Gözleri yaşarmıştı. Laskarides onun çok iyiliklerini görmüştü.
- Emrediniz Vasilisya! Sizi dinliyorum.
- Savcı Bey'in de babası gözlerini oydurdu. Savcı Bey, And-ronikos'un da aynı azabı çekmesini istemiyor. Onun kurtulması, kendisi için teselli olacaktır. Beni yalnız bunun için gönderdi. Savcı Bey benim kocamdır. bocamın gönlünün rahatlığı için buraya geldim komutan.
Laskarides kekeledi:
- Fakat mümkün olsa!..
- Murat Bey'de bunu istiyor!
- Yalnız sizin istemeniz bile yeterdi Vasilisya!
- O halde?!
- Ne çare ki Manoel işkence sırasında başımızda bulunacak.
- Gözlerini kim kör edecektir?
- Ben yahut cellât!
- Bu işi siz üzerinize alacaksınız!
- Emredersiniz!
- Gözlerini kör etmemeye, yahut elinizden geldiği kadar az kör etmeye çalışacaksınız.
- Bir şeyler yapmaya çalışırım.
- Manoel ve hiç kimse bunun farkında olmayacaktır!
- Emin olabilirsiniz!
İrini, zoraki bir halde güler gibi oldu. Elini Laskarides'e uzattı:

- Şimdilik bu kadar! dedi. Gidiniz ve başarınız! Yaptığınız fedakârlığa karşı şimdiden teşekkür ediyorum!
Laskarides eğilip, Vasilisya'nın elini öptü:
- Emin olunuz Vasilisya! dedi. Arzularınız yerine gelecektir.
- Güle! Güle!..
- Sizi bir daha acaba göremeyecek miyiz?!
- Beni ölmüş sayınız komutan! Benim bir daha gözükmekli-ğim talihe bağlıdır. Size para ve kıymetli şeyler bırakıyorum! Eğer bugün Andronikos zindandan kurtulursa yarısını kendisine verin ve Savcı Beyin selâmını söyleyiniz!
Sonra Mavromati'ye döndü:
- Arabanın altındaki sandığı veriniz, dedi.

MANÖEL'İN İNTİKAMI

M
ANOEL:
- Başlayınız! diye emir vermişti.
Gözleri sevinçten parlıyordu. Andronikos ise her şeyin bittiğini artık anlamıştı. Bu kızgın sirke kazanı önünden onu bir mucizeden başka bir şey kurtaramazdı. Laskarides'in sözleri, kendisini aldatmak için uydurulmuş birer yalandan ibaretti. Manoel'e döndü:
- Alçak! diye haykırdı. Sen hakkın olmadığı halde babamın yerine geçmek için bana ihanet ettin!
Manoel sapsarı kesilmişti. Şaşkın şaşkın çevresine bakındı. Kardeşinin bu hücumunu beklemiyordu. Onu "merhamet" etmesi için kendisine yalvaracak sanmıştı. Andronikos bağırıyordu:
- Sen yalan söyledin! Murat Bey'i aldattın, zavallı Savcıyı kör yaptın! Benim gözlerim kör olsa bile gene Bizans tahtı sana kalmayacak, lâyık olmadığın ve idare edemeyeceğin bu tacı Türklere kaptıracaksın! Sersem, Beyazıt'ın sana yardım edeceğini sanıyorsan aklanıyorsun! Yıldırım Beyazıt öyle bir kurttur ki, dişleri kesmeye başlar başlamaz ilk önce seni yiyecektir. Halbuki bu kurdun
^yaşamasına, kuvvetlenmesine, dişlenmesine sen sebep oldun! Sen bir sersemsin, bir aptalsın!..

I

Manoel sapsarı kesilmişti. Bereket Apokavkos durumu kavradı, adamlarına emretti. Sekiz davul, on altı tokmakla uğuldamaya başladı. Andronikos'un sesi davul seslerine karışmıştı. Ondan sonra Laskarides'e döndü: - Başla! diye bağırdı.
Kızgın sirke kazanı getirildi, Andronikos'un önüne kondu. Fıkır, fıkır kaynıyordu. Yoksul bağırmaktan halsiz kalmıştı. Cellâtlar kendisini sımsıkı tutuyorlardı. Laskarides atıldı, kepçeli kazana elini attı. Lâhzada kepçelerden birini kaptı, kazana daldırıp kaldırdı. Kepçede soğuk su vardı. Kızgın sirke cazırdadı, söner gibi oldu, fakat gene kızgındı. Manoel kepçelerin alındığı kazana bakmıyordu. Gözlerini açmış, Andronikos'a bakıyordu. Laskarides daha fazla bekleyemezdi. Andronikos'un gözlerine maske geçirilmişti. Göz kapaklan yanmıştı. Bir duman yükseldi. Andronikos'un ne de olsa canı yanmıştı:
- Ay!.. Ay!.. Yanıyor!.. Yanıyor... Bırakın! diye haykırdı. Gözü kör olmamışsa da her halde epey sakatlanmıştı. Laskarides aceleye getirmek istedi. Andronikos'un çırpınmasından Manoel ile Apokavkos'u bir telâştır almıştı. El çabukluğu ile kepçeyi değiştirdi, kazandan başka bir kepçe aldı. Sirke kazanına şöyle bir değdirip öbür gözüne de döktü. Bu sefer gözü hafifçe yanmıştı. Andronikos gözlerinin yanmadığını hissetmişti. Fakat heyecanı da son dereceyi bulmuş olduğundan, bayılmış gibi kendini bıraktı. Yüzü sapsarı idi. Manoel koştu, eğildi, yüzüne baktı, yanıkları gördü:
- Olmuş!., dedi. Küçüğü de getirin. Onun da görmemesi lâzım!..
Fakat Yuanidis daha beş yaşında idi. Onunla fazla meşgul olmaya değmezdi, işin sonunu beklemeden çıktı, gitti. Bir varengin kucağında çırpınan küçük Yuanidis'in gözü de hafifçe sakatlandı. İki prens anemas zindanlarına kapatıldılar. Artık Bizans ta Mano-el'in, Türkler arasında da Beyazıt Bey'in saltanat sürmesine kimse engel olamazdı. Fakat zaman acaba neler doğuracaktı? İki şehzadenin yaptıkları yanlarına kalacak mıydı?
DOĞAN BEY
PİZALILARIN Neoriyam'dan1, Cenevizlilerin mahallesine geçilen kapı önündeyiz. Saçları ağarmış bir savaşçı, han-çeriyle dişlerinin arasını temizliyor, sol elinde de kızarmış köfte ile pide tutuyordu. Kapının önünde iki Pizalı asker vardı. Hava kararır kararmaz kapılar kapanacaktı. Pizalı nöbetçilerden biri esnedi:
- Sayın Karlo Zenon cenaplarının vakit bu kadar geçtiği halde, hâlâ kapımızın önünde nöbet beklemesi doğrusu şaşılacak bir şey!..
Karlo Zenon, elindeki köfteyi ağzına attı, hançeri dişlerinin arasından çekip çenelerini oynattı:
- Ne dedin?
- Burada bizimle nöbet beklemenizi tuhaf buluyorum!
- Acayip! Ya, bu benim hoşuma gidiyorsa!
- O halde gidip kendi mahallenizin, Cenevizlilerin kapısında nöbet bekleyin!
O devirlerde herkesin mahallesi surlarla şehirden ayrılmıştı. Pizalılar, Venedikliler, Cenevizliler ayrı ayrı mahallelerde otururlardı. Venedikli Karlo Zenon hançerini elinde döndürüp nöbetçiyi tekrar süzdü:
1 Bahçekapı'ya rastlar.

- İyi ama ya benim canım burada beklemek istiyorsa? Ya ben burada bir av bekliyorsam?
- Eğer sayın Karlo Zenon ufak bir harekette bulunursa bütün Pizahlar ayağa kalkacaklardır. Başkasının mahallesinde av avlamak yasaktır.
Karlo Zenon, kahkahalarla güldü:
- Bu öyle av değil!.. Kız avı! Bıldırcın avı! Hoş, daha civciv bile denmez ya, küçük bir yavru!
Nöbetçiler gülüştüler:
- Demek burada bir kız bekliyorsunuz?
- Ha şunu hileydiniz!
- İki saattir buradasınız!
- Olur a! Saatleri saymıyorum!
- Fakat bir kız beklemek için iki saat öldürmek biraz çok değil mi?
- Siz kızı görseniz iki gün beklersiniz! Sizin şehre gitti. Nerede ise dönecektir! Ha!.. Ha!.. Hele bak, yüreğim de nasıl çarpıyor? Geliyor! Ne yürüyüş! Ne vücut! Vay canına!
Karlo Zenon, köfteli ellerini üstüne sildi, bel kayışını düzeltti. Nöbetçiler de o tarafa doğru dönmüşlerdi. Ufacık!.. Evet, Karlo Zenon'un hemen dörtte biri kadar ufacık bir kız, çamurlu

yolda taşların üstünden sekerek geliyordu. Bu haydut, kızı önleyecek ve belki de zorla sırtlayıp götürecekti. O sırada böyle şeyler her gün olan işlerdendi. Genç kız gittikçe yaklaşıyordu. Kendisini bekleyen tehlikeden haberi yoktu. Tam kapının önüne gelince karşısına bir gölge dikildiğini görüp geriledi. Karlo Zenon saygı ile yerlere kadar eğilmişti:
- Sayın güzel... Güzel dostumuza yol göstermek...
Fakat sözün sonunu getiremedi. Kılıç kullanmakta çok usta olan kahraman Karlo Zenon dilini ve kafasını kullanmakta pek acemi idi. Bu acemiliğine nöbetçilerin kahkahaları da eklenince, kıpkırmızı kesildi. Sonra sarardı. Kalbi heyecandan ve korkusu ise

Karlo Zenon'unkinden aşağı değildi genç kızın. Bu, dev gibi herifin kendisinden ne istediğini kestirememişti. Karlo Zenon bu dilsizliğini keskin bir küfürle bozdu. Edepsizliği ele aldı. Çelebice sözler beceremeyeceğini anlamıştı:
- Ben Karlo Zenon'um! diye homurdandı. Genç kız kekeledi:
- Ben sizi tanımıyorum!
- Beni herkes tanır! Ben Bizans'taki Venediklilerin kralıyım!
- Benim krallarla işim yoktur. Yol veriniz!
- Ya! Bak hele kafa tutuyorsun!
- Fakat ne istiyorsunuz?
- Seni!
- Beni mi? Beni ne yapacaksınız? Karlo Zenon şaşırdı.
Pizahlar kahkahalarla güldüler:
- Öyle ya?! Söylesin bakalım ne yapacak?
Karlo Zenon yan gözle onlara baktı. Etrafta haşlayacak adam arıyordu. Genç kızın sert durumu kendisini, ismini tanımaması onu kızdırmıştı. Fakat küçücük bir kızı da dövemezdi ya! Allahtan bir kavga vesilesi doğdu. Kendisi kapının önünde duruyordu. Cenevizlilerin mahallesine de arkasını çevirmişti. Böylece arkasından kapıdan geçmek isteyen beş, on kişi toplanmış oldu. Bir el omzuna dokundu. Tatlı sert bir ses sanki emir verdi:
- Dostum, kapıdan çekil de geçelim!
Karlo Zenon ağır ağır başını çevirdi. On yedi, on sekiz yaşlarında bir çocuk!.. Yukarıdan aşağı süzdü:
- Ne dediniz? diye homurdandı. Genç çocuk alay etti:
- Yol veriniz de geçelim!
- Geçecek misiniz?!

- Evet!
- Acayip şey, o da neden sanki?
- Öbür mahallede işimiz var. Yolu kapatıyorsunuz!
- Ya canım öyle istiyorsa?
- İşte o fena!
- Hangisi fena!
- Canınızın böyle münasebetsiz şeyler istemesi!
- Vay! Vay!
- Öyle dostum! Yol verin de geçelim.
- Dostum mu? Ben senin neden dostun oluyormuşum? Benim canım böyle isterse niçin fena oluyormuş?!
- Çünkü canınız böyle münasebetsiz şeyler istemekte inat ederse onu kılıcımın ucuna takmak zorunda kalacağım da ondan!
Halk kahkahalarla güldü. Pizalı nöbetçilerin gülmesi bir gürültü şeklini almıştı.
Karlo Zenon'un bütün kanı tepesine çıktı. Bir tutuşta bu veledin canını çıkarmak lâzımdı. Yumruklarını sıktı. Ona doğru yürüdü:
- Ölümünü mü arıyorsun?
Genç çocuk korkmamıştı. Omuzlarını silkti ve sordu:
- Ben mi?
- Evet sen?
- Neyimi arıyorum?
- Ölümünü mü arıyorsun? diyorum.
- Hayır! Yolumu arıyorum! Galata'ya geçeceğim!

- Yerin dibine geç!
- Oh! Oh! Siz hem yolu kapıyor, hem de kafa tutuyorsunuz!
- Ne olacakmış?

Halk kahkahalarla gülüyordu. Genç kız bile on sekiz yaşındaki bir çocuğun, kocaman bir adamla kavga edişini hoş görmüş, gülüyordu.
Karlo Zenon dayanamadı, bu bacaksızı bir yumrukta ezmek istiyordu. Yumruğunu havaya kaldırdı. Bütün hızıyla savurdu. Fakat genç çocuk yana sıçramış, aynı zamanda da ayağını ileri uzatmıştı. Hızını alamayan Karlo Zenon buna çarptı, boylu boyunca yere uzandı. Elleri ve kafası yerdeki çamura saplanmıştı. Genç çocuk, keskin ve canlı gözleriyle kıza baktı:
- Yol serbesttir! Geçebilirsiniz! dedi. Genç kız:
- Oh teşekkür, dedi.
Seke seke kapıdan geçti. Karlo Zenon'un bugün talihi kötü idi. Hiç işi rast gitmiyordu. Birçok kötü tesadüfler ona hem güzel kızı kaçırtmış, hem de onu kepaze etmişti. Yerinden doğrulmak istedi. Fakat kıçına kuvvetli bir tekme daha yedi, tekrar yuvarlandı. Bu sefer halk kapıdan geçiyordu. Karlo Zenon, değil beline tekme vurulmak, başına yıldırım düşse kalkmayı aklına koymuştu. Bir sıçrayışta fırladı, kılıcını çekti. Genç çocuğu arıyordu, bir tavuk şişler gibi duvara yapıştıracaktı. Fakat karşısında bir adam gördü. Kocaman boylu, geniş omuzlu, palabıyıklı bir adam, o da kılıcını çekmişti:
- Geri!.. İki adım geri haşmetlû kralım!., diye haykırdı. Genç çocuk, bu adamın arkasında duruyordu Karlo Zenon:
- Geri mi? diye homurdandı. Beni hayatımda kimse geri at-tıramadı.
İri adam güldü:
- Dikkat et usta Karlo, beni tanıyamadın galiba! Geri attırdığımız adımları bile unutmuşsun!
Karlo Zenon gözlerini karşısındaki adamın gözlerine dikti. Korku ve şaşkınlıkla haykırdı:
- Savcı Bey! Savcı Bey'in adamı Balaban!

Geniş omuzlu adam Balaban'dı. Acı acı güldü:
- İyi tanıdın! dedi. Savcı Bey'in adamı! Karlo Zenon dişlerini gıcırdattı:
- Fakat o kör oldu! O yaşamıyor! Ondan öcümü aldılar! Seni de geberteceğim, senin de bağırsaklarını deşeceğim!
Karlo Zenon atıldı. Balaban sıçradı. Fakat bir şey olmadan bir kan dökülmeye meydan kalmadan gür bir ses işitildi. Sekiz atlı, iki düşmanın arasına girdi:
- Rahat durun! Burasının Venediklilerin mahallesi olduğunu ve şehrimizde kavga edenlerin imparatorun bize kerem ettiği hususî imtiyazın ikinci maddesine göre idam edileceğini bilmiyor musunuz?
- Hususî imtiyazın ikinci maddesi yerin dibine geçsin! Ben bir kralım. Bizim de imtiyazımız var!.. Hem sizinkinden çok!
Atlıların subayı sarardı:
- Kumandan Karlo! dedi. Yalnız bu sözünüz, sizin diri diri derinizin yüzülmesine yeter. Fakat adamlarınızla kavga çıkartmak, beyhude yere kan döktürmek istemiyorum. Hayatınız sizce değerli ise derhal şehrinize gidiniz.
Karlo Zenon, avını kaçırmış bir kurt gibi homurdandı:
- Ya!.. Demek kovuyorsunuz?
- Hayır, kovmuyoruz! Şehrimize gelen her misafir bizim için değerlidir. Fakat kendi şehrimizde kimsenin bize ve kanunlarımıza kötü söz söylemesini hoş göremeyiz.
Karlo elini havada salladı:
- Siz de bizim şehrimize gelirseniz, bizim de kötü sözleri, kötü bakışları pek kolay hazmetmediğimizi görürsünüz! Allahaısmarladık!
Sonra Balaban ile çocuğa kötü kötü baktı, başını salladı. Yürüdü gitti. Cenevizli kumandan Balaban'a yaklaştı. Tatlı bir sesle:
- Adınız? dedi.

Balaban yüzünü buruşturdu, canı sıkılmıştı:
- Balaban! dedi. Kumandan tekrar sordu:
- Ya bu küçük kahraman?! Balaban gene yüzünü buruşturdu:
- Doğan! dedi.

- Türk müsünüz?
- Evet!
- Bir soylu kişi?!
Balaban şiddetle başını salladı:
- Hayır! Hayır! Tüccarız! Baharat satıyoruz!
- Bize büyük bir iyilikte bulundunuz!
- Biz mi?
- Evet! Kızımı bu menhus herifin elinden kurtardınız! Teşekkür etmek borcumuzdur!
- Ya, demek küçük sizin kızınızdı?
- Buranın yabancısısınız!
- Öyle!
- Bizim konakta bu gece istirahat buyurmanızı rica edecektim.
Balaban başını eğdi:
- Teşekkür ederiz! dedi. Rahatsız etmezsek... Biz de yatacak bir yer arıyorduk.
ANDRONİKOS PALEOLOGOS NEREDE?
b:
> ALABAN'ın yanındaki genç, Cenevizli'nin konağında)ona soruyordu:
- O, yolda gördüğümüz adam bir isim söyledi. Ağzında bu isim büyüyordu. .
Balaban can sıkıntısıyla cevap verdi:
- Bir isim mi söyledi?
- Ben duymadım!
- Nasıl duymadın? Sana "Sen Savcı Bey'in adamısın!" dedi. Sen de "Evet, ben Savcı Bey'in adamıyım" demedin mi?
- Ha!.. Hiç... dedim! Hani eskiden çok küçükken onun at uşağı idim. Ama sana ne canım?!
- Seni görenler hemen Savcı Bey'i hatırlıyor, ilk sorulan bu oluyor, kim bu adam?
- Olur a!.. İnsana eski efendisini sormak yasak mı?
- Fakat ben, onun hayatını soruyorum! Gözleri nasıl çıkarıldı? Niçin öldürüldü?
Balaban kızdı:
- Böyle münasebetsiz şeyler sormak için seni şeytanlar mı dürtüyor canım!
- İyi ama bunun münasebetsizlik neresinde?
Savcı Bey / 205
- Her yanı münasebetsiz! Bir şehzadenin gözünü çıkarmışlar!.. Bize ne! Hakkını aramak istemiş, kendi hakkını başkasına yedirmek istememiş, padişah olmak istemiş, bunun için gözlerini oymuşlar! Ve Savcı Bey ölürken demiş ki...
Balaban sustu. Gözleri yaşarmıştı. Doğan heyecanla sordu:
- Ne demiş?!
- Demiş ki!.. Benden sonra gelecek şehzadelerin kulağına küpe olsun!.. Padişah olmak istemesinler!.. Bir insan olmak... Bir padişah olmaktan çok daha iyi... Ve çok daha güzeldir.
Doğan Bey, onu hayretle dinliyordu. Balaban da ona baktı. Sözü değiştirmek istiyormuş gibi:
- Kız da güzeldi, değil mi? dedi. Genç çocuğun gözleri parladı:
- Yoldaki kız mı? diye kekeledi.
- Ya!.. Kim bilir seni ne kadar beğenmiştir. Koca bir adamı yere yıktın!..
Doğan'ın yüzü hafifçe kızardı:
- Beni beğenip beğenmediğini bilmem ama genç kızlar böyle senin gibi kahramanları çok severler!..
- Sanki şimdi o da beni sevdi mi dersin?
- Hiç şüphen olmasın! Emin ol, bu kızın kalbi bir padişahlık tacından daha değerlidir.
- Sen de her şeyi padişahlık tacı ile tartarsın... Ve bu taç ne kötü, değersiz bir şeymiş ki ağzından düşmüyor. Seni gören bir eski padişah sanacak.
Balaban'ın cevap vermesine kalmadı. Kapı vuruldu. Balaban:
- Gir! diye bağırdı.
Kapı açıldı. Kabak kafalı bir uşak içeriye girdi:
- Balaban Ağa? diye sordu. Balaban yüzünü buruşturdu:
206 / Abdullah Ziya Kozanoğlu
- Benim!
- Sizi istiyorlar!..
- Beni mi istiyorlar? -Evet!..

- Acayip şey, beni kim isteyebilir?
- Bir tanıdığınız!
- Bir tanıdık mı?
- Evet! Buyurunuz! Vakit azdır!
- İyi ama ben kimseyi tanımam ki? Doğan Bey, onun kolunu tuttu:
- Sen "Eskiden Bizans'a geldim!" demez miydin? Bir tanıdığın seni görmüştür.
- İyi ama benim tanıdıklarımın hepsi öldü! Uşak, acı acı güldü:
- Öldü sandıklarınız yaşayabilirler. Yaşıyor sandıklarınızın bir gün ölecekleri gibi.

Balaban'ın canı sıkılmıştı. Doğan Bey'e baktı. İçini çekti:

- Sakın ben gelmeden kapıyı kimseye açma! Kimse ile bir şey konuşma, dedi.

Dışarıya çıktı. Uşak önünden gidiyordu. Koridorları, taş odaları geçtiler. Konağın içinde sanki gündüzmüş gibi sinsi bir kaynaşma vardı. Uşak büyük ve süslü bir kapının önünde durdu. Balaban içeriye girdi. Odanın ortasında bir adam ayakta duruyordu. Balaban bir kere durakladı. Fakat tanıdığı bir ses:

- Balaban, seneler geçtikçe eski dostlarınızı da unuttuğunuz görülüyor! diye haykırdı.

Balaban korku ve şaşkınlıkla:

- Andronikos!.. diye bağırdı.

Odanın içindeki Anemas zindanlarında gözleri oyulan Andro-

nikos'tu. Gözleri de görüyordu. Balaban'ın kendisini tanıdığını görünce, acı acı güldü:

- Artık Vasilepolos değil, Vasileas Andronikos! deyiniz dostum, dedi.

Balaban'ın şaşkınlığı geçmişti.

- Demek gözleriniz iyi yakılmamıştı?!
- Evet sizin ve Vasilisya İrini'nin yardımıyla gözlerim kurtulmuştur!
- Şimdi vasileas mı oldunuz?
- Evet! Bu gece tam saat on ikide vasileas olacağım! Ve beni Anemas zindanlarına kapayan babamla kardeşim de benim yerime geçecektir!..

Balaban sırıttı:

- Çok sevindim! dedi. Savcı Bey'de duymuş olsa sevinirdi. Andronikos ilerledi. Onun omzuna eliyle vurdu:
- Bu gece kavga edeceğiz!.. Eski kavgalarımız gibi. Babamla kardeşimin Venediklilere yardım etmesini çekemeyen Cenevizliler de benimle beraber oldular. Sarayı basıp vasileası ele geçireceğim!

Balaban dudaklarını büktü:

- Gene siz daha iyi bilirsiniz ama! Bu tehlikeli işten vazgeçmiş olsaydınız!..
- Neden?!
- Sonu biliyorsunuz hiç de iyi olmuyor... Tarihte yatağında ölen bir Bizans imparatoruna rastlanmıyor da.

Andronikos omuzlarını silkti:

- Fakat imparatorluğu ele geçiremeyen vasilepolosların hadım edildiğini, gözlerinin oyulduğunu da tarih yazıyor.
- Bu işi kazanırsanız bile sonu gene fena!
- O da niçin?!
- Murat Bey!..

- Çok safsın! Benim serbest bırakılmaklığımı Murat Bey buyurdu.
- Murat Bey mi?
- Evet!.. Babama bir mektup yazarak benim serbest bırakılmaklığımı emretti. Babam da çaresiz beni bıraktı.
- Ey şimdi?..
- Şimdi saraylarında benim hangi kapıdan gireceğimi bekliyorlar.
- Demek uyanık bulunuyorlar. Kazanmanız büsbütün zor.
- Bu gibi işlerde biraz kendine güven lâzım. İlk vuran, imparator olur...

Balaban boynunu büktü:

- Kazanmanızı çok isterdim! dedi. Andronikos onun gözlerine gözlerini dikti:
- Bu işte kazanmak için bana yarar beş arkadaş lâzım. Saraya beraber girdiğim adamlarım Manoel'le birleşip beni temizleyebilirler. Bugün onu aldatan bu gece beni de aldatabilir.

Balaban, Andronikos'un ne demek istediğini anlayamamıştı:
- Evet, olabilir!., dedi.
Andronikos, elini Balaban'in omzuna koydu:
- Sen de benimle beraber geleceksin! dedi. Bana acımadan vuran, vurduğunu da öldüren ve hiçbir zaman nankör olmayan bir bilek lâzım, bu yalnız sende vardı.
- Nasıl, bende mi?
- Evet!
- Fakat bunu yapamam!..
- Neden?
- Ben bu gibi işlere karışmamaya yemin etmiş bir adamım!
- Yemin mi ettiniz?
- Evet! Hem Savcı Bey ettirdi.

- Biliyorum!
- Biliyorsanız niçin üzerime düşüyorsunuz?
- Savcı Bey "Oğlum Doğan bir şehzade olduğunu bilmeyecek, Türk beyliği için kavga etmeyecektir. Ve sen de bunu ona bil-dirmeyeceksin!" demişti, tamam mı? Balaban...
- Evet, tamam!
Andronikos soğukkanlılıkla sözünü bitirdi:
- Bu yemini Savcı Beyle ben de ettim. -Ya?!
- Fakat Savcı Bey, hiçbir gün sana "Eski dostum Androni-kos'a yardım etmeyeceksin!" diye yemin ettirmedi.
- Ettirmedi!
- Benim gözlerimin yakılmaması için Anemas zindanları komutanına haber gönderen de odur... Sen bu gece bana yardım edeceksin! Savcı Bey, oğlunun sultan olduğunu istemez, fakat intikamının alındığını istedi ve ister!
-Fakat!..
- Biliyorum! Yanında Savcı Bey'in oğlu bulunuyor... Onu bırakmak istemiyorsun!
-Evet!..
- O da bizimle beraber gelsin!
- Nasıl?! Bizimle beraber mi? Asla!.. O, hiçbir zaman böyle işlere karışmayacaktır.
- İyi ama!... "Böyle işler" dediğin de nedir? O, bir kavgadan kaçar mı?
- Fakat ya siz her şeyi ona söylerseniz!.. Andronikos acı acı güldü:
- Emin ol, onun Savcı Bey'in oğlu olduğunu söylememek benim de işime yarıyor. Ben bir yolda yürürken gözleri oyulan Savcı Bey'in oğlunu senden fazla severim.
b;
VASİLEAS ANDRONİKOS
)ÜYÜK sarayın bütün ışıklan sönmüştü. Kocaman sara-)yında yüzlerce koruyucu askerin ortasında yaldızlı yataklarında, İmparator Yuanidis ve oğlu Manoel rahat bir uyku bile uyuyamıyorlar. Andronikos gelip gırtlaklarına basacak, imparatorluğu alacak, Murat Bey gelip İstanbul'u alacak. Saraylardaki askerleri onları bir gün öldürmek için ayaklanacak... Bu yüzden İmparator Yuanidis ile oğlu korkunç geceler deniz kenarındaki kayalar altında büzülüp deliksiz bir uyku çeken balıkçı serseri Yani ile yerlerini değiştirmeye çoktan razı. Hava kapalı, korkunç bir fırtına ortalığı sarsıyor. Karanlıklar içinde on iki adam taşıyan bir kayık Marmara'da Bukaleon1 sarayının mermer sahillerine yanaşıyor. Kayığın içindekiler kenara sıçradılar. Her nedense buralarda hiç nöbetçi yoktu. Andronikos en önde gidiyordu. Hançeriyle kılıcını parmakları arasında kıracakmış gibi sıkmakta. Ağaçların arasından geçerek büyük sarayın Halki dairesine girmesini ve kendisine karşı zayıf kalmalarını istiyordu. Andronikos kardeşiyle babasını yakalatıp yerlerini alacak; biraz sonra da gene Murat Bey bu sefer babasını serbest bırakacak. Bizans'ın içinde bu kavgalar sürüp gidecekti.
Yuanidis'in yatak odasının bulunduğu sofanın altına gelmişlerdi. Andronikos eliyle oturmalarını işaret etti:
1   Bukaleon Sarayı; Şimdiki Ahırkapı sahilleri.

- Başını yukarıya kaldırdı:
- Hah! dedi. Geldik! Eğer işin içine şeytanlar karışmazsa birkaç dakikaya kadar imparator olacağım.

Belinden bir çakmak çıkarıp hançeriyle çaktı. İki, üç kıvılcım parladı, etrafa dağıldı. Heyecandan nefes bile akmıyorlardı. Biraz beklediler. Duvardan aşağıya yavaş yavaş bir ip sallanıyor ve aşağı kayıyordu. Balaban baktı. Tepedeki balkonun üstünde iki gölge kımıldanıyordu. İki adamı, vasileası aldatıyor, oğlunu saraya alıyorlardı. Halat aşağı indi. Ucunu tutup çektiler. Sağlamdı. Herkes birbirine bakıyordu. Yukarıya ilk önce kim çıkacaktı? Andronikos korkuyordu. Yukarıdaki adamlar babası gibi Andronikos'u da aldatabilirlerdi. Andronikos'u saraya çıkartayım derken darağacına çıkartırlardı. Balaban onun korkusunu sezdi:
- İlkin ben çıkıyorum, dedi. Nerede ise Cenevizliler de yürüyüş ederler. Birkaç dakikaya kadar sarayın dış kapıları önünde gözükecekler. Eğer biraz daha beklersek iş meydana çıkar ve her şey biter. Ben çıkıyorum.
Balaban ipi beline doladı. Halata sarıldı, bir cambaz çevikli-ğiyle karanlıklar içinde yükseldi. Balkona çıkmıştı. Balkonda iki akağası duruyordu. İpin ucundan Prens Andronikos'un yerine yabancı bir adamın çıkması herifleri şaşkına döndürmüştü. Balaban onların omzuna eliyle vurdu:
- Merak etmeyiniz! Şimdi ben çıktım, biraz sonra da vesileas çıkacak!
Balaban aşağıya eğilip seslendi.
Andronikos ipe sarıldı, yukarıya çıktı. Bir saat önce elini, ayağını öperek uykuya yatırdıkları Vasileas Yuanidis'in yerine şimdi de akağaları Andronikos'un eline, ayağına kapanmışlardı. Bu arada on iki Cenevizli de balkona çıktılar. Bunların arasında, Doğan Bey'in Karlo Zenon'un elinden kurtardığı kızın babası da vardı. Andronikos akağalarının eline birer kese tutuşturdu. Bu, ihanetlerinin mükâfatı idi:
• - Uyuyorlar mı? dedi.

Akağaları başlanışı büküp ellerini havaya kaldırdılar:
- Bilinmez!.. Çok geceler uyumuyorlar. Bazı, bazı yorgunluktan baygın düşerler.
- Bir şeyden şüphe ediyorlar mıydı?
- O bilinmez! Fakat herkesten, her şeyden fenalık beklerler, korkarlar.
Andronikos hançerini sıktı:
- Ne olursa olsun, bu gece her şey yoluna girecektir diye homurdandı.
Sonra Balaban'a döndü:
- Odaya girer girmez! Derhal bayıltıp bağlayacağız!.. Her şey bitmeden ufak bir gürültü bile çıkarsa mahvoluruz...
Yuanidis'in odasına doğru yürümeye başladılar. Bizans'ın her imparatoru her gece bu korkunç yürüyüşü düşünür, uykusu kaçardı. Bu koridorda kaç imparator boğulmuş; bağırtıla, bağırtıla hadım edilmiş, gözleri oyulmuştu. Şimdi bile... Babasını tahtından indirmeye giderken Andronikos bu korkunç sonun bir gün olup kendi başına geleceğini düşünüyordu. Artık ölünceye kadar da düşünecekti.
İmparator Yuanidis'in yatak odasının önünde durdular, Andronikos kulağını kapıya dayayıp dinledi. Çıt bile yoktu!.. Akağala-nnın dediği gibi, imparator yorulmuş, kendinden geçmişti. Bu uykusundan kolay kolay kalkamazdı da. Andronikos, Balaban'm kulağına eğildi:
- Sakın öldürmeyesin! dedi. Dileğim ölmesidir... Fakat ne yapayım ki, Murat Bey'in emri böyle. Şu Murat Bey yaman bir beydi doğrusu... Kendi oğlu isyan ettiği zaman aman vermemiş, gözlerini oydurmuş, ordusuyla hücum etmiş, zavallı Savcı ile birleştiği için Andronikos'u da yenmişti. Şimdi de onu koruyordu. Belki de Andronikos kuvvetlenince Yuanidis'i onun karşısına dikecekti. Andronikos bir gün Murat Bey'in zoruyla uzaklaştırıldığı Bizans tahtına bugün Murat Bey'in arzusuyla geçiyordu.

Andronikos kapıyı hafifçe araladı, içeride mum yanıyordu. Koca salon hafifçe aydınlıktı. İmparatorun kırmızı kadifeli altın ve fildişiyle süslenmiş karyolası gözüküyordu. Yarın gece bu karyolada Andronikos yatacaktı. Kapıyı açtılar. Balaban ile Andronikos içeriye girdi. Genç Doğan Bey bu işten, bu dekorlardan, bu esrarlı işten çok hoşlanmıştı. Ne de olsa gene damarlarında Osman oğulları ile Kantakuzinos'ların kanı vardı. Bereket ki babasının kim olduğunu bilmiyordu. Balaban ile Andronikos karyolanın başına geçmişlerdi. Yuanidis gürüjtüyü duyar gibi olmuştu. Doğrulmak istedi. Bağırmak için ağzını açacaktı. Fakat uyku sersemliği ile biraz geç kalmıştı. Balaban da onu görür görmez kendinden geçti. Alçakça tuzaklarıyla Savcı Bey'i Yuanidis'in öldürttüğü aklına geldi. Yumruğunu havaya kaldırdı. Bütün kızgınlığı kolunda

toplanmıştı. Bir küçük manda yavrusunu bile öldürebilecek kadar zorlu olan yumruk imparatorun başında patladı.
- Ah! diye bir kere bağırdı, kıvrıldı kaldı. Balaban hemen atıldı ve ağzını tıkadı. Manoel gürültüyü duyar gibi olmuş, yahut kuşkulanmış, o tarafa doğru geliyordu. Karanlık koridorun ortasında on Cenevizlinin arasına düşüverdi. Balaban bir iki deprenmeden sonra Manoel'i de bağlamıştı. Cenevizliler kapılara koştular. Kapılar açıldı, saray Andronikos'un emrine geçti. Bizanslılar çok garip bir milletti. Ufacık bir şeye isyan ederlerdi. İmparatorlarına körü körüne boyun eğerlerdi. Fakat daha zorlusu çıkıp da imparatorlarını yenerse ona da boyun eğmekten geri durmazlardı. Koca sarayda bir kimse çıkıp Andronikos'a karşı durmamıştı. Kendisi de o odaya girdi. Kapıyı kapadı. Elleri ve kolları bağlı olan eski imparator ile oğlu yeni imparatora şaşkınlık ve korku ile bakıyorlardı. Andronikos neşeli ve keyifli idi. Yıllardan beri özlediği Bizans tahtına kavuşmuştu.
- Nasıl, beğeniyor musunuz? dedi.
Babası ile kardeşi susuyorlardı. Söylemek istemiş olsalar bile üzüntüden çeneleri açılamazdı. Andronikos babasına baktı:
- Beni tahtınızdan uzaklaştırmak istediler... Ben ne zaman size yardım ettimse o gün bana fenalık ettiniz. Murat Bey'i ve Yıldı-

nm'ı kandırıp zavallı Savcı'yı ortadan kaldırdınız, beni de onun yanına gönderebileceğinizi sandınız. Fakat hiç düşünmediniz ki, bende Savcı Bey'de bulunmayan bir şey vardı. O da "insanların zaaflarını bilmek". Ben Murat Bey'in size niçin yardım ettiğini biliyordum. O, yardımı kendime çevirdim, kazandım. Savcı Bey'i gururu öldürdü. Beni alçakgönüllü oluşum kazandırdı. imparator Yuanidis kötü gözlerle oğluna baktı:
- Böylece Bizans'ı zayıflattığını, Türklerin eline verdiğini de anladın mı bari?!
Andronikos kahkahalarla güldü:
- Bizans'ı zayıflatmak mı? Doğrusu pek tuhaf şeylerden bahsediyorsunuz sayın pederim... Bizans'ı ben değil siz zayıflattınız. Murat Bey'e vergi veren sizsiniz... Ben hakkım olan tahtı ele geçirmek istedim. İşte bu kadar, başka bir şey bilmiyorum.
- Fakat, o taht senin hakkın değildi.
- Acayip, neden benim hakkım olmuyormuş?
- Ben sağ iken o taht yalnız benimdir?
- Ya kardeşim Manoel burada ne arıyor? Benim bu saraydaki hakkım en aşağı onunki kadardır.
- Onu ben kendime vekil yapacağım. Ben ölmeden senin hiçbir hakkın olamaz.
Andronikos acı bir gülüşle babasına baktı. Sonra yürüdü. Kulağına eğilip şu sözleri söyledi:
- Sizin ölmenizle hak kazanıyorsam bu hakkı kazanmak çok kolay sayın pederim. Rica ederim, beni böyle çirkin yollara saptırmayın, imparator olmak için, imparatorları tahtından indiren her ihtilâlcinin yaptığını hatta sizin bile bana yapmak isteyip de beceremediğiniz şeyi pekâlâ bilirsiniz. Sizin en hafif ceza olarak gözlerinizi oydurmak hakkım olduğu halde ben bunu da yapmayacağım. Sizi bağışlıyorum. Yalnız Anemas zindanlarında hapsolacaksınız...
Sonra dışarıya çıktı.
- Komutan Laskarides! diye haykırdı.

Anemas zindanları komutanı gözüktü. Ne garip şeydi!.. Bir saat önce imparator olarak Yuanidis'i tanıyan bu adam şimdi, Andronikos'un karşısında eğiliyordu. Andronikos kardeşini ve babasını gösterdi:
- Bunları ve ailelerini zindanlara hapsediniz! dedi. Kaçırırsa-nız hem onları, hem sizi öldürürüm! Cenevizlilerin dilekleri olmuş, Andronikos imparatorluğu ele geçirmişti. Yeni Vasileas Andronikos'un dileği, ele geçirdiği imparatorluk tacını kaçırmamaktı. O gece Cenevizli komutan Kantaku-zinos'un konağında büyük bir ziyafet verilmişti. İmparator Andronikos, Doğan Bey, Balaban, Venedikliler bu ziyafete hazırdılar. Her şey olmuş, yenilmiş, içilmiş, yeni imparatorun sağlığına dualar edilmişti. Vasileas Andronikos'un gözü Doğan Bey'den ayrılmıyordu. Bu genç şehzade ile neler yapılmazdı. Ona gerçeği söy-leyivermek! Babasının Savcı Bey olduğunu Beyazıt ve Murat Beyler tarafından öldürüldüğünü hatırlatıvermekle Türklerin başına neler açmış olmazdı. Eğer bir kere Doğan Beyi avucunun içine alırsa, şimdi kendisine emirler veren Murat Bey, bu şehzadeyi gizlemesi için o zaman kendi, emrine girecekti. Balaban Androni-kos'u gözden kaçırmıyordu. Onun Doğan Bey'in yüzü üzerinde takılıp kalan gözlerinden şüphelenmişti. Andronikos'un böyle bir alçaklık yapması mümkündü. Birkaç saat sonra işler

ilerlemişti, herkes bir dilber kız bulup bir köşeye çekiliyordu. Cenevizli komutan ziyafeti tam yapmıştı. Fakat gözünde saltanat hırsından başka bir şey bulunmayan Andronikos'un kızlarla işi yoktu. Doğan Bey'in balkona çıktığını görünce yan gözle Balaban'a baktı. Balaban içtiği şaraplarla kendinden geçmiş, horul horul uyuyordu. Doğan Bey'in arkasından balkona çıktı. Balkon konağın arkasında uzanıp gidiyordu. Doğan Bey on beş adım kadar ileride bir pencerenin önünde duruyordu. Derhal işi anladı, genç şehzade bir aşk gecesi yaşıyordu. Hafif fakat titrek, ağlar gibi duyduğu bir kadın sesi, sonra heyecandan kesik kesik çıkan Doğan Bey'in sesi... Yaklaştı, biraz daha yaklaştı. Dinlemeye başladı. Doğan Bey:
' - Oh! Benim dileklerimi beğenmiyorsunuz! Ben bu kadar çirkin, sevilmeyecek kadar adî miyim? diyordu.

Genç kız da:
- Babam razı olmaz! diyordu. Siz hem güzel, hem cesur bir gençsiniz ama! Ah bu babam hep asalet arar. Her zaman "Kızımı bir pastırma bezirganına vermektense kendi elimle gebertirim" der, dururdu. Halbuki sizi...
- Pastırma bezirganı değilim. Niçin sustunuz? Yoksa ben de kötü bir insan mıyım?
- Yoook, fakat kim olduğunuz belli değil.
- Fakat benim babam var... Balaban her zaman "Babanın ruhuna bir fatiha oku," der okutur.
- Peki babanızın ismi?
- Balaban onu söylemiyor!
- Acaba küçük bir prensliği veya asilzadeliği yok mudur dersiniz!
- Sanmam. Balaban'in babamı çok sevdiğini ve saydığını her zaman ağzından işitmişimdir. Fakat asaletin, beylerin, imparatorların düşmanıdır. Bir imparatorun, bir beyin lâfını etmek istemiş olsam, benimle kavga eder. Eğer babam soylukişi olsa, Balaban'ın ondan da iğrenmesi lâzım gelirdi.
- Çok fena!..
- Evet, fena!.. Ne çare ki, bu fenalığı şimdiye kadar hiç anlamamıştım. Bir asalet unvanı kazanmak için şu dakikada hayatımın tam yirmi senesini veririm.
Bu konuşmayı dinleyen Andronikos, heyecanla titriyordu. Tam sırasıydı. Meydana çıkmak, Doğan Bey'e kim olduğunu söylemek yetecekti. Böylece Savcı Bey'e verdiği sözü tutmamış olacaktı. Fakat ne çare ki, Murat Bey'i yenmek için bu lâzımdı. Yerinden kımıldadı, aynı zamanda da arkasında bir hançerin ucu parlamıştı.
Bu Andronikos'u adım adım takip eden Balaban'dı. İmparatorun düşüncesini anlamıştı. Onu söyletmemek için hemen orada

gebertiverecekti. Fakat Andronikos daha tetik davranmış, yürüyü-vermişti. Doğan Bey ürktü, geri çekildi.
- Kim o? diye homurdandı. Genç kız:
- Ay babam?! diye içeriye kaçmak istedi.
Fakat Andronikos tatlı bir sesle gençlerin heyecanını yatıştırdı:
- Sözlerinizi istemeyerek dinlemiş bulundum evlâtlarım. Ben de babanız sayılırım. Gençlerin mutluluğu bizim de mutluluğumuz-dur. Sizin ufacık ve önemsiz bir şey için kederlenmenize gönlüm razı olmadı.
Doğan Bey, Andronikos'a saygı ile selâm verdi:
- Sayın Vasileas'ın bizi teselli etmesi bile bizim için kâfi bir şereftir. Fakat ne çare ki, acı bir gerçek bizi ayırıyor.
Andronikos yaklaştı. Şimdi eski arkadaşı Savcı Bey'in oğlu ile karşı karşıya bulunuyordu. Yüreği heyecandan göğsünü yaracak-mış gibi vuruyordu:
- Fakat sizin ayrılmak için bulunduğunuz sebep ayrılmanızı icap ettirmez ki...
Doğan Bey, acı acı güldü:
- Adî bir adamın... isimsiz bir gezgincinin, bir Venedik soylu-kişisi ile de evlenemeyeceği doğrudur. Vasileas, her şey dengiyle eş olur.
- Ya ben buna bir çare bulursam! İki genç birden atıldılar:
- Bir çare mi?
- Evet bir çare bulabilirim. Doğan Bey sordu:
- Nasıl?
- Size bir prens olduğunu söylersem...

Doğan Bey, elini havada salladı:
- Bir prens mi? Alay mı ediyorsunuz Haşmetmeap! Prens olmak için bir vasilisyadan doğmak lâzımdır...
Balaban yaklaştı. Kolunu kaldırdı. Andronikos hafifçe sararmıştı. Korkunç gerçeği söylemek üzere idi. Fakat bu gerçeğin hayatına mal olacağını bilmiyordu. Tam bu sırada Doğan Bey'e bakan gözleri karardı. O ne kadar da babasına benziyordu! Karşısında Savcı Bey'i gördüğünü sandı. Onun gizli mahzende kendisini ölümden kurtardığını, gözlerini oydurtmamak için karısını Edirne'den İstanbul'a gönderdiğini hatırladı. Sonra elini havaya kaldırıp:
"- Bu kavgada ben mağlup olursam benim çocuklarımı koruyacağına yemin et!" dediğini duyar gibi oldu. Bütün vücudundan soğuk birer ter boşanmıştı. Doğan Bey, onun bu susmasına bir mana veremiyordu:
- Sözünüzün sonu gelmiyor imparator! diye kekeledi.
Andronikos alnından biriken terleri elinin tersiyle sildi. Zoraki bir gülümseme dudaklarında dolaştı:
- Size prensliği ben veriyorum!., diye kekeledi. Ve kahraman Kantakuzinos'a düğününüzün benim sarayımda olmasını da emrediyorum.
Doğan Bey'le genç kız imparatorun bu lütfü karşısında saygı ile eğilirlerken, koca bir imparatorluk tacını bir saniyelik insanlık hislerine feda eden Andronikos geri döndü, salona gidecekti. Fakat iki adım ötede bekleyen Balaban'la burun buruna geldi. Koca derbeder, istifini hiç bozmamış, hançerini ağzına sokmuş dişlerini karıştırıyordu. Babacan bir tavırla imparatorun koluna girdi:
- Çok büyük bir iyilik yaptınız! dedi. Emin olunuz insan olmak, kardeşlerine iyilik etmek, başkalarının mutluluğunu hazırla mak, imparator olmaktan çok daha zevkli ve tatlı bir iştir. Düşünü--nüz ki, bu dünyanın altının üstünden daha derin ve karanlık olduğu söyleniyor.